

1890

29/11/1934

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

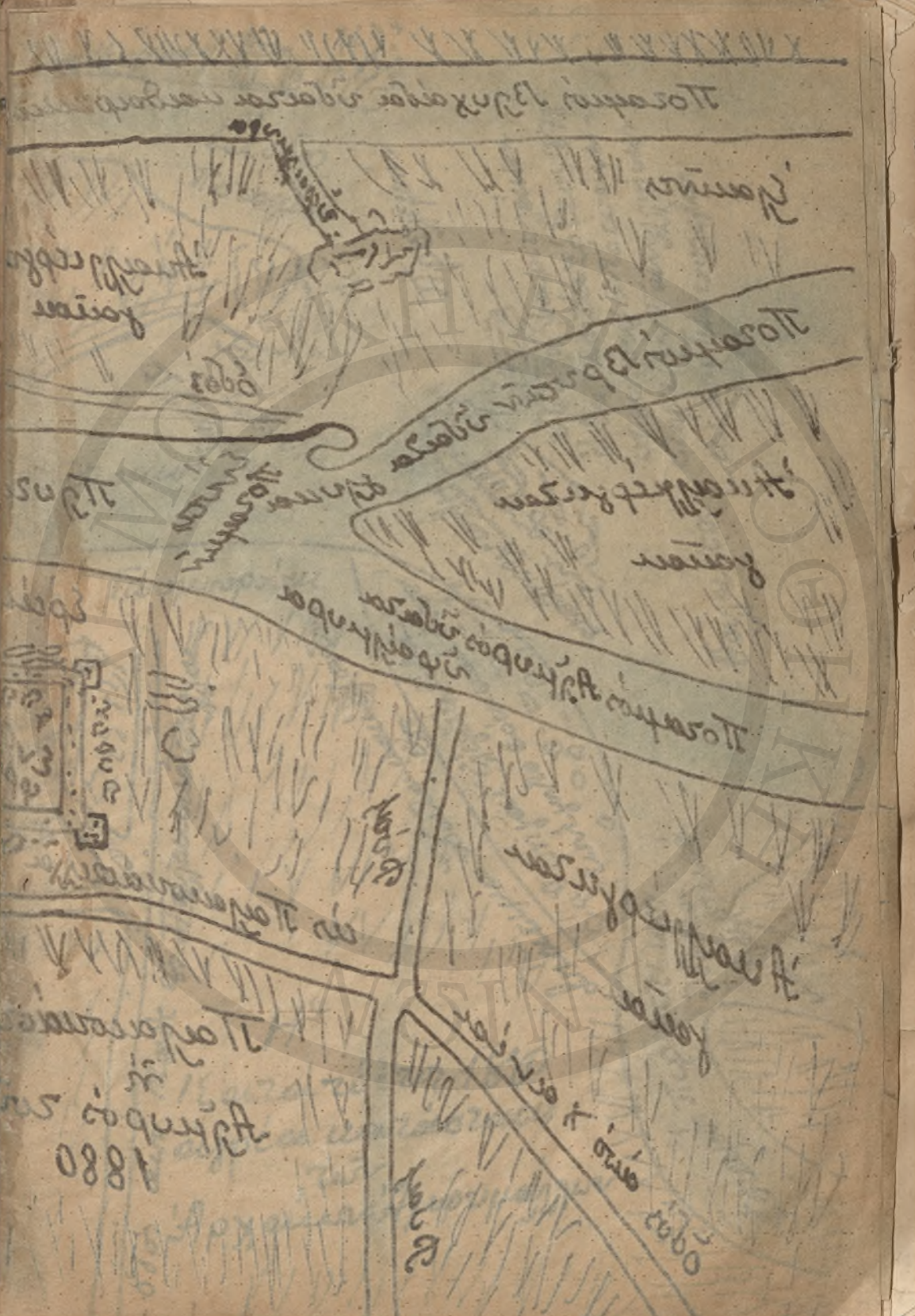
Μ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΙΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

FACTS FOR

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша

Паша
1880

Αγία Ευρακίη

Ποταμός Βρυχάδα ύδατα κινδυνεύει

Ύδατα

Είσοδος Ποταμού

Προβλεπ

Αναγγεργου γαίαι

υπόγειο γαργαλιόειοι
ύδατα υδατοζεύξος 1878
υπογειοποιήσεως
εργασιών Τεχνολογίας
με εισόδους υδατων

Ποταμός Βρυχάδων ύδατα

Αναγγεργου γαίαι

Πηγών Ποταμού

Αναγγεργου
υπόγειο γαργαλιόειοι
υδατα υδατοζεύξος 1878

Θαλασσα

Ποταμός Αλμυρός ύδατα
υπόγειοι

Επίσημα Γεωγραφικά

Αναγγεργου γαίαι

εις Παλαιονάσσα

Παλαιονάσσα
ή
Αλμυρός του
1880

οδός από μαδρ εις Παλαιονάσσα
Η^c
Καταρτί ζεύξος 1880
είσρεια υδατοζεύξος
των
Αρχαίων Αμυρμαίχων

Ποταμός ύδατα
Παλαιονάσσα

οδός από Χανιά

Πύλας

Αγία Κυριακή

Ποταμός Βρυχάδα ύδατα καθαρεύει

Προβόγια

Είσοδος Ποταμού

Εγείνη

Άμωγύνη

Άμωγύνη Πεντα

Εσωτερικού

Ποταμός Βρυχάδα ύδατα καθαρεύει

Οδοποιία

Είσοδος Ποταμού

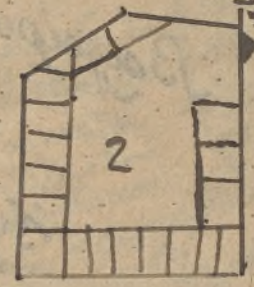
Εγείνη

Άμωγύνη Μίσση

Επιμετρώσας και
υψηλάντων
καλοχμής

Πηγή Ποταμού

Προμηθία

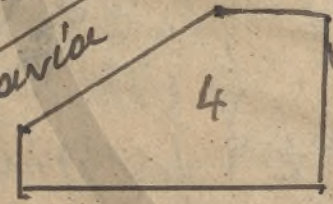
Προβόγια

Ποταμός Άμωγύνη ύδατα
Εσωτερικού

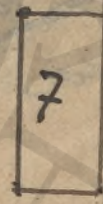
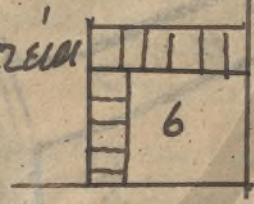
Εγείνη

Χανία

ως 10'

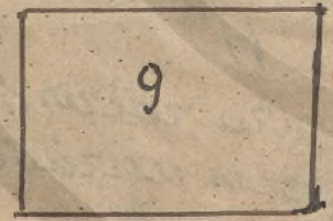
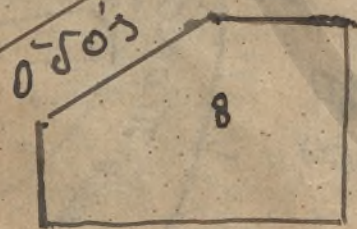

Πηγή

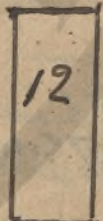
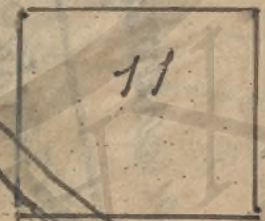

Προβόγια

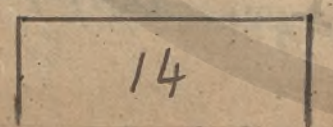
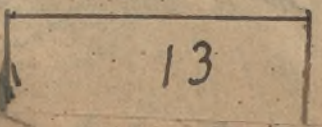
ως

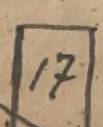
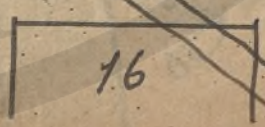
10
Δημοκρατία
Φυμοτομίας
Τεχνολογίας 1893

1893

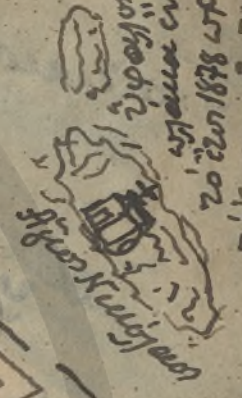
15
Δημοκρατία

Ναός

Προβόγια

Ποταμός ύδατα καθαρεύει

Είσοδος Ποταμού

20 in 1878

Προβόγια

Κάιζογιοσ Κουρνάσ

Έλαϊνά

Σταύρα

Ζυγαδισαί

Πιμνή Κουρνά

Έλαϊνά

Κάιζογιοσ

Μήνησ μερτα	900
Πηάροσ	750
Βαίδοσ υπό τή	
ανείφοσ ζού χαρτασοσ	40
μετα τήν ανείφοσ	30
Η' εσπρωναί αώτν	
υπό τήν δάγασαν	24
Και η' εσπρωίνα	
αώτν εσπρωίνασ	
υδατασ γουαί	
Εν αώτν υδατασ	
αυθονασ χερασ και	
χυδύσ και πασ	
Χαίδασ αμωχάσ	
αίμασ 20 220	
1910	

Βοσνιόζοι

Παλαίη

Μουρί

Δρυμπαγε-
ραί

Άρωγίνα

Βαγαπίνα

Ταυτ' ημερείσ ησ στείμασ υδατασ
και οφθαλμ' αωτ' ησ παδ' αωτ' και
αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ
αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ
αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ

στην τήν d H up
Δράμα

Χαίδασ

Περβίνα

Έσπρωίνασ

Μαδί

Άρωγίνα

Καλλιερμίνεσ
γαίνασ

Αρωγίνασ

Περβίνα

Μισοτάμασ

Δεσπρωίνασ

υδατασ γουαί

Ταυτ' ημερείσ ησ στείμασ υδατασ
και οφθαλμ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ
αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ
αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ
αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ παδ' αωτ' ησ

στην τήν d H up

Άρωγίνασ

Άρωγίνασ

Περβίνα

Μισοτάμασ

ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΙΣ

Παρά τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Ἀλμυροῦ καὶ Βρυσῶν τῆς Ἐπαρχίας Ἀποκορώνου, ἔνθα ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία πόλις Ἀμφίμαλα ὡς καὶ καὶ Ἑνετικὸν φρούριον, ἰδρῶσι ἡ νέα πόλις Γεωργιούπολις. Ἡ ἀποφίς τῶν περὶ ἱστορικῶν τοπιῶν μετὰ τῶν τεσσάρων ποταμῶν τυγχάνει ὄντως μαγευτικώτατη καὶ λίαν τερπνὴ καθ' ὅτι ἡ φύσις ἐπροίκι σεν ταύτην διὰ σπανίων πλεονεκτημάτων. Πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμᾶς, ἐξαπλοῦται μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐκτεταμένη πεδία ἄς, πρὸς ἦν εὐαρέστως ἐκτείνονται τὰ ὄμματα τοῦ θεατοῦ εισδύοντα ἀκορέστως μέχρι τῶν ἀπωτάτων σημείων τῶν Λευκῶν Ὀρέων τῆς Ἰδης (Ψηλορίτου) καὶ τοῦ Κέντρου. Πρὸς Βορρᾶν ἐκτείνεται ἡ κυματώδης θάλασσα παριστώσα λαμπρὸν ὄντως θέαμα. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Γεωργιουπόλεως ὑπῆρχεν ἑνετικὸν φρούριον τὸ ὁποῖον κατεδάφισεν ὁ κυριεύσας τὸ Ρέθυμνον στρατιωτικὸς Πασᾶς μεταφέρας τοὺς τεχνικοὺς λίθους τοῦ εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ ἀκοδομήσας ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου τὸ τουρκικὸν φρούριον. Πρὸς Βορρᾶν δέ, καὶ ἐγγύτατα αὐτῆς διέρχονται οἱ δύο ποταμοὶ ὁ Πηγαιὸς ὁ καλούμενος Ἀλμυρὸς, με ὕδατα ὑφάλμυρα, τοῦ ὁποῖου αἱ θαυμάσιαι πηγαὶ Ἰαναβρῦου.

σιν ἐξ ἐκτάσεως ἑνὸς περὶ τοῦ στρέμματος καὶ ὑψοῦνται ὑπεράνω τῆς θαλάσσης δέκα πέντε μέτρα ἀπέχουσι δὲ ὑπὲρ τὰ χίλια διακόσια. Κατὰ μέρη ὁ ἕν λόγω ποταμὸς ἔχει βάθος ἑνὸς δύο καὶ τριῶν μέτρων τὸ δὲ πλάτος κυμαίνεται μετὰ δέκα καὶ εἴκοσι μέτρων ἐπομένως ἡ δύναμις τῶν ὑδάτων τούτων κατὰ τοὺς εἰδικοὺς ὑπολογίζεται ἄνω τῶν πεντακοσίων ἵππων δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι δι' ἐργαστάσια διαφόρων ἐπιχειρήσεων, ἐπίσης διέ-

χεται ὁ χεῖμαρος Βρυσῶν ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Μπούτακα κειμένου ἐκεῖ πλησίον τοῦ χωρίου Ἐμπροσένου ὅστις καὶ περισυλλέγει τὰ ἐκ τῶν Λευκῶν Ὀρέων κατερχόμενα ὄμβρια ὕδατα. Ταῦτα διέρχονται ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἑλληνικῆς λιθίνης γεφύρας ὀνομαζομένης Ἑλληνικῆς Καμάρας καὶ ἐνεοῦνται μετὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ εἰς ἀπόστασιν τετρακοσίων μέτρων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν. Ἀμφότεροι οἱ ποταμοὶ οὗτοι σχηματίζουν τὸν πλωτὸν τῆς Γεωργιουπόλεως ὅστις ἔχει πλάτος εἴκοσι μέτρα καὶ βάθος ποῦ μὲν δύο, ποῦ δὲ τρία. Ὡς ἐκ τούτου, δύνανται νὰ ἐλλιμενίζονται ἀσφαλῶς μικρὰ ἰστιοφόρα ἔνδον τῶν ποταμῶν τούτων μέχρι πεντακοσίων μέτρων. Ἐνῶ δὲ περιπτώσει ἐγ-

νετοήδέουσα ἐκβάνθους
καὶ τοῦ στομίου τοῦ πο-
ταμοῦ. Θὰ ἐλιμενίζοντο
καὶ πολὺ μεγαλειτέρας
χωρητικότητος ἱστιοφό-
ρα πρὸς ἀποτελεσματικώ-
τέραν ἐξυπηρέτησιν ὄχι
μόνον τοῦ ἐμπορίου, ἀλ-
λὰ καὶ τῶν ναυτιλλομέ-
νων. Πρὸς τὴν δυτικὴν
δὲ τῶν ποταμῶν τούτων
ὄχθην ὑπῆρχεν Ἐνετι-
κὸν φρούριον. Πέριξ αὐ-
τοῦ ἰδρύθη ἡ κομπολις
τῆς Γεωργιουπόλεως.
Πρὸς Βορρᾶν καὶ εἰς ἀπό-
στασιν ἑξακοσίων μέ-
τρων κεῖται ὁ πλωτὸς
καὶ πηγαῖος ἐκ καθαρι-
τικῶν ὑδάτων ποταμὸς
τῆς Βλιχάδας ἐπονομαζό-
μενος καὶ τοῦ ὁποίου αἰ-
μὲν πηγαὶ ἀπέχουσι ἐκ
τῆς θαλάσσης χίλια περι-
που μέτρα τὸ δὲ πλάτος
αὐτοῦ κατὰ μέρη εἶναι
δέκα καὶ δεκαπέντε. Ἐ-
πίσης τὸ βάθος εἶνε ὑπὲρ
τὰ δύο καὶ τρία μέτρα.
Εἰς τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ
ἀπὸ τῆς θαλάσσης συσω-
ρεύεται ἄμμος καὶ ἔχει
βάθος ἑνὸς μόνον μέ-
τρου. Ὁ ποταμὸς οὗτος,
διὰ μικρῶν τεχνικῶν ἔρ-
γων κατασκευαζομένων
δύναται νὰ καταστῇ καὶ
αὐτὸς πλωτὸς. Εἰς τὰ ἐν-
δότερα αὐτοῦ μέχρι τε-

τρακοσίων μέτρων δύναν-
ται ἐπίσης νὰ ἐλλιμνί-
ζωνται ἀσφαλῶς μικρὰ
ἱστιοφόρα πλοῖα.

Πρὸς Δυσμὰς καὶ εἰς
ἀπόστασιν ἑνὸς χιλιομέ-
τρου κεῖται ἕτερος ποτα-
μὸς πηγαῖος ἐκ καθαρι-
τικῶν ἐπίσης ὑδάτων,
Περασιτικὸς καλούμενος,
τοῦ ὁποίου αἰ θαυμάσιαι
πηγαὶ ἀναβρῦουσιν ἐκ
πολλῶν μερῶν καὶ ἀπέ-

χουσιν ἐκ τῆς θαλάσσης
ὀκτακόσια μέτρα. Τὸ ἐσω-
τερικὸν τοῦ ποταμοῦ αὐ-
τοῦ βάθος ἀπὸ τῆς ἐνώσε-
ως τῶν πηγῶν κατὰ τό-
πους, ἔχει βάθος δύο πε-
ρίπου μέτρων, πλάτος δὲ
κατ' ἀποστάσεις δέκα καὶ
δεκαπέντε μέτρων. Πρὸς
Βορρᾶν ὑπάρχει καὶ ἔρ-
μος εἰς τὸν ὁποῖον ἔλλι-
μενίζονται ἱστιοφόρα
καὶ ἀτμόπλοια καὶ ὁ ὁ-
ποιος προστατεύεται ἀπὸ
τὴν λοφοσειρὰν τῆς Ἁ-
γίας Κυριακῆς ὡς καὶ ἀ-
πὸ τὴν πρὸς Ἀνατολὰς
κειμένην μικρὰν βραχῶ-
δη νησίδα ἐπὶ τῆς ὁποίας
σώζεται ὁ πρὸ ὀκτακοσί-
ων ἐτῶν νοικοδομηθεῖς πα-
ρὰ ναυτικοῦ τινος ἱερὸς
ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολά-
ου, θεωρουμένου ὡς γνω-
στὸν προστάτου τῶν ναυ-
τιλλομένων. Μεταξὺ τῆς
ἐν λόγῳ Νησίδος καὶ τῆς
λοφοσειρᾶς τῆς Ἁγίας
Κυριακῆς ὑπάρχει ὑφα-
λος «Ψαρή πλάκα» κα-
λουμένη ἐπὶ τῆς ὁποίας
κατὰ τὴν ἐπανάστασιν
τοῦ 1878 προσήραξεν ἐν
καιρῷ νυκτὸς τὸ ἐπανα-
στατικὸν ἀτμόπλοιον
«Πανελλήνιον» μὲ φορτί-
ον πολεμοφοδίων καὶ τρο-
φῶν τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν
ἐκφρότωσιν αὐτῶν ἐσώθη
κατόπιν μεγάλων προ-
σπαθειῶν τοῦ γενναίου
αὐτοῦ πλοιοάρχου Σουρ-
μελῆ ἀποπλευσάν προ-
τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου
διεφυγὼν τοὺς κινδύνους
ἃς διέτρεχαν νὰ συλλη-
φθῇ αἰχμάλωτον παρὰ
τῶν ἐν Σούδα καὶ Ρεθύμνη
περιπολούντων Τουρ-
κῶν πολεμικῶν. Πρὸς νό-
τον καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑ-
νὸς περίπου χιλιομέτρου
ὑπάρχει ὁ ὑψηλὸς λόφος

Τροῦλι καὶ ἄνωθεν αὐ-
τῶν ὁ ναὸς τοῦ Προφή-
του Ἡλίου. τὸν ὁποῖον
οἱ Τούρκοι κατὰ τὴν ἑπα-
νάστασιν τοῦ 1866 εἶχον
καταστήσει πολεμικὸν
πύργον, ὅπισθεν δ' αὐτοῦ
καὶ τῆς λοφοσειρᾶς τῆς
ἐπικαλουμένης «Γαβα-
λιανῆς» εἶχεν ἀνειχθῆ
κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπα-
ναστατικῆς Κυβερνήσε-
ως τοῦ 1821 παρὰ τοῦ ὀ-
πλαρχηγοῦ Ἀνδρέα Φα-
σούλη μέγας χάνδαξ ἐν-
τός τοῦ ὁποίου εἶχον το
ποθετηθῆ καὶ δύο κανό-
νια ἐκ τῶν παρὰ τοῦ ἐν

Ἀλμυρῶ Τουρικοῦ φρου-
ρίου κυριευθέντων ὡς
καὶ κοφίνια (κυψέλαι)
μελισσῶν τὰ ὅποια καθ' ἣν
ἦν ὕψος θὰ ἔφθανον οἱ
Τούρκοι, θὰ ἔσπαζον τὰ
κοφίνια ἵνα αἱ μέλισσαι
ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ Ἴππι-
κοῦ τῶν [Τούρκων πρὸς
τὸν σκοπὸν νὰ ἐμποδίσω-
σι τὰ ἐκ τῶν ἀνατολικῶν
πρὸς τὰς δυτικὰς ἐπαρχί-
ας ἀναμενόμενα Ὀθωμανικὰ
στρατεύματα] τὰ ὅ-
ποια θὰ ἤρχοντο πρὸς
καταδίωξιν τῶν χριστιανῶν
ἐπαναστατῶν τῶν ἐ-
παρχιῶν Ἀποκορώνου
καὶ Σφακιῶν.

Πρὸς νότον δὲ καὶ εἰς
ἀπόστασιν πέντε περίπου
χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς Γε-
ωργιουπόλεως καὶ εἰς ὕ-
ψος εἰκοσιτεσσάρων μέ-
τρων ὑπεράνω τῆς θαλάσ-
σης κεῖται ἡ μεγαλειτέ-
ρα τῆς Κρήτης λίμνη πα-
ρὰ τὸ χωρίον Κουρνᾶ
τῆς ὁποίας ἡ μὲν περιπέ-
ρεια ὑπολογίζεται εἰς 95
περίπου χιλιόμετρα τὸ
δὲ βάθος αὐτῆς εἰς 30.
Χρυσῶν χιλιόμετρα καὶ ὁ
πυθμὴν αὐτῆς ποῦ μὲν
εἶνε ἀμμώδης ποῦ δὲ πε-
τρώδης. Τὰ ὕδατα αὐτῆς
εἶναι γλυκέα καὶ διαυγέ-
στατα καὶ ὅταν πνέουσι

δυνατὰ ἀνεμοὶ σχημαζί-
ζονται μικρὰ κύματα.
Κατὰ τοὺς βαρύτερους
χειμῶνας, τὰ ἐκ τῶν ὄρι-
ων κατερχόμενα ὕδατα
ὑπερπληροῦσι τὴν λεκά-
νην αὐτῆς ἀνερχομένην
εἰς ἀρκετὸν ὕψος. Ἐκ
τοῦ πρὸς βορρᾶν χαμη-
λοτέρου μέρους αὐτῆς ρέ-
ωσιν ἄφθονα ὕδατα τὰ ὅ-
ποια διοχετεύονται διὰ
χάνδακος εἰς τὸν ποτα-
μὸν «Δέλφινα» καὶ δι'
αὐτοῦ ὡς τὴν θάλασσαν.
Τὰ ρέοντα δὲ ταῦτα ὕδα-
τα παρακολουθοῦν πολλὰ
κις καίμεγάλοι ἐγχείσεις.

Κάτωθεν τῆς λίμνης
καὶ τῆς γεφύρας «Ἀ-
σπρουλιάνου» κεῖται ὁ
ποταμὸς «Δέλφινας» ὁ ὁ-
ποῖος ἔχει μῆκος δύο σχε-
δὸν χιλιόμετρων καὶ πλά-
τος κατὰ μέρη δέκα καὶ
δέκα πέντε, βάθος δύο
καὶ τριῶν μέτρων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ
χειμῶνος τὰ ρέοντα ἐκ
τῆς λίμνης ὕδατα διοχε-
τεύονται διὰ τοῦ «Δέλ-
φινος» ποταμοῦ εἰς τὴν
θάλασσαν. Τὸ θέρος ὅπ-
οτε τὰ ὕδατα τῆς λίμνης
ἀκίνητοῦσι καθίστανται
καταπράσινα ὡς στάσιμα
συνεπῶς λίαν ἐπιβλαβῆ
εἰς τὴν υγείαν. Ἐπίσης
πρὸς νότον, κεῖται τὸ
ἱστορικὸν χωρίον Μαδῆς
ἀπέχον τρία περίπου χι-
λιόμετρα καὶ εἰς τὸ ὅποι-
ον κατὰ τὴν ἐπανάστα-
σιν τοῦ 1878 ὑψώθη τὸ
πρῶτον ἡ Ἑλληνικὴ ση-
μαία ὑπὸ τῆς ἐπαναστα-
τικῆς τῶν Κρητῶν Συνε-
λεύσεως. Πρὸς Ἀνατο-
λὰς τοῦ εἰρημένου χωρί-
ου ὑπῆρχε πελώριος ὄρυς
τοῦ ὁποίου τὸ ἕμπεδος
καὶ τὸ ὕψος ἐθαυμάζετο

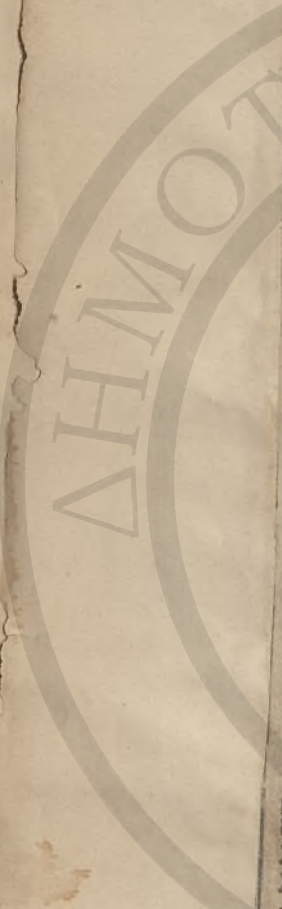
παρὰ πάντων καθόσον
οὐδὲν ἄλλο δένδρον εἶχε
τοιούτου κορμὸν καὶ ὕ-
ψος καθ' ἑλλην τὴν Νῆ-

σον. Περί τούτου ὁ Ἐπί-
σκοπος Ἱεροθέος Μπρα-
ουδάκις εἶχε συστήσει
πρὸς τοὺς κατοίκους νὰ
προστατεύωσι τὸ θαυμά-
σιον ἐκεῖνο δένδρον, τὸ
ὁποῖον ἀργέτερα θὰ ἐπι-
σκέπτονται πολλοὶ ξένοι.
Πρὸς Βορρᾶν τούτου ὑ-
πάρχει ἀρχαιότατος μη-
κρὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου
Ἀντωνίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου
ὑπάρχει ὑπερμεγέθης χα-
ρουπέα τῆς ὁποίας ὁ μέ-
γας κορμὸς στηρίζεται
ἐπὶ τῆς ὄροφῆς τοῦ ναοῦ
αἱ δὲ χονδρόταται ρίζαι
αὐτῆς ἔχουσιν διαρρηξῆ-
αὐτῆς τοίχους αὐτοῦ καὶ
τοὺς ὁποίους ἔχουσι τό-
σον συσφίγξει αὐταὶ ὥστε
οὐδένα κίνδυνον νὰ δια-
τρέχη ὁ ναὸς ὑπὸ τῶν ἐ-
κκάστοτε πνεόντων σφο-
δρῶν ἀνέμων καὶ διότι
αἱ ρίζαι τῆς χαρουπέας
κατέρχονται διὰ μέσου
τῶν πλαγίων τοίχων ἐν-
τὸς τῆς γῆς. Τοιοῦτοτρό-
πως συντηρεῖται ἡ θαυ-
μασία ἐκείνη χαρουπέα
τῆς ὁποίας τὸ ὕψος ἀπὸ
τῆς ὄροφῆς τοῦ ναοῦ ὑ-
πολογίζεται δεκαπέντε
περίπου μέτρα, οἱ δὲ πε-
λώριοι αὐτῆς κλάδοι εἶ-
ναι καταστρόγγυλοι καὶ
ὄρατοι ἐκ μεγάλης ἀπο-
στάσεως. Ἄνωθεν τοῦ χω-
ρίου Μαθῆ ὑψοῦνται οἱ
θαυμάσιοι καὶ κατάφυτοι
λόφοι τῆς «Δαφνοκεφά-
λας» καὶ «Κεντρί» ἐπι-
σθεν τῶν ὁποίων κεῖται
ἡ ιστορικὴ τοποθεσία «τὸ
Κλίμα» εἰς τὸ ὁποῖον κα-
τὰ τὰς ἐκκάστοτε ἐπανα-
στάσεις συνηθροίζοντο
οἱ Κρήτες καὶ ἐξέλεγον
τὰς ἐπαναστατικὰς τῶν
συνελεύσεις αἰτινες ἐσχη-
μάτιζον πάλιν τὰς προ-
σωρινὰς τῆς Κρήτης Κυ-
βερνήσεις. Πρὸς δυσμὰς
καὶ εἰς ἀπόστασιν χιλιο-
μέτρου ἀπὸ τῶν πηγῶν

τοῦ ποταμοῦ «Ἀλμιρού»
καὶ ἐπὶ ὑψηλοῦ λόφου σώ-
ζονται τὰ εἰρεῖπια τουρ-
κικοῦ τινος φρουρίου τὸ
ὁποῖον ἀνοδόμησεν **αὐτὸ**
τοῦ κατεδαφισθέντος ἐ-
νετικοῦ φρουρίου στρατι-
ωτικός τις Πασᾶς ἐκ Ρε-
θύμνης. Ἐνεκα δὲ τοῦ
στενοῦ τοῦ μέρους καὶ
τῆς ἐκ τῶν ἀνατολικῶν
πρὸς τὰς δυτικὰς ἐπαρχί-
ας διερχομένης μεγάλης
ἀρτηριακῆς ὁδοῦ ἐκτίσθη
τοῦτο ἵνα ἐμποδίξῃ τοὺς
ἐν καιρῷ πολέμων μέλ-
λοντας νὰ διέρχωνται ἐ-
παναστάτας. Ἐπὶ τοῦ ὑ-
ψηλοῦ λόφου ἐκείνου ὑ-
πῆρχε καὶ ναὸς ἐπ' ὀνό-
ματι τοῦ Ἁγίου Γεωργί-
ου τὸν ὁποῖον οἱ Τούρ-
κοι εἶχον μετατρέψει εἰς
Γζαμίον καὶ εἰς τὸ ὁποῖ-
ον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐ-
κείνην ὡς μὴ ὑπάρχον-
τος ἄλλου τοιούτου εἰς
τὰς ἐπαρχίας Ἀποκορών-
ου Σφακίων προσήρχον-
το οἱ Ὀθωμανοὶ τῶν εἰρη-
μένων ἐπαρχιῶν καὶ προ-
σβύχοντο ἐν αὐτῷ. Τὸ
φρούριον λοιπὸν ἐκεῖνο
εἶχον ὀχυρώσει οἱ Τούρ-
κοι μὲ κανόνια ὡς καὶ
ἄλλα ἐφόδια ὥστε νὰ φέ-
ρῃ πολλάκις τοὺς ἀγωνι-
στάς καὶ πολεμιστάς ἐ-
κείνης τῆς ἐποχῆς.

— Εἰς ἀπόγνωσιν

Ὡς ἐκ τούτου ὅταν συνῆλ-
θον καὶ πάλιν εἰς συνε-
δρίασιν οἱ ἐπαναστάται
ἐσκέφθησαν καὶ περὶ τῆς
ἐξώσεως τῶν Τούρκων ἐκ
τῆς σπουδαίας ταύτης
καὶ πολεμικῆς τοποθεσί-
ας. Ἐνῶ δὲ εὗρισκοντο
ἐν ἀπελπισίᾳ περὶ τοῦ
πρακτέου, εἰς ἐκ τῶν συ-
ναγωνιστῶν ἐκείνων εἶ-
πεν «μὴ μᾶς φοβίζει πο-
σὼς τοῦτο διότι ὁ ρίγος
τοῦ Ἀλμιροῦ θὰ τοὺς ξε-
κάμῃ». Κατὰ τὴν ἐπανά-
στασιν τοῦ 1821 ὁ ὄπλα-

Τουρμισιόν
φρούριον

χηγός Πρωτοπαπαδάκης
επολιόρησε και ἐκυρίου
σεν ἐξ ἐφόδου τὸ φρούρι-
ον ἐκεῖνο, κατέσφαξε δὲ
πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ἄν-
δρας, πλὴν τῶν γυναικο-
παίδων τὰ ὁποῖα ἀντήλ-
λαξε μὲ χριστιανοὺς αἰχ-
μαλώτους. Ἐκ τῶν ἐν
αὐτῷ εὐρισκομένων και
κυριευθέντων κανονίων
μετέφερον δύο ἐξ αὐτῶν
εἰς τὸ χωρίον Ἐμπρόσανε-
ρον Ἀποκορώνου τὰ ὁ-
ποῖα ἐχρησίμυσαν εἰς
τὴν πολιορκίαν τοῦ Πύρ-
γου τοῦ Γιαννιτσάρου
Ἀληδάκη. Πέριξ δὲ τοῦ
κατεστραμένου ἐκείνου
φρουρίου ὑπάρχουσιν ἀ-
κόμη ἐρείπια οἰκοδομῶν
ἐν αἰσχρῆναι, γεχροτα-
φεία Χριστιανῶν και Ὀ-
θωμανῶν, ὡς και ἐρείπια
τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Βαρ

βάρας. Πρὸς δυσμὰς τῆς
Γεωργιουπόλεως και εἰς
ἀπόστασιν ἐνὸς περίπου
χιλιομέτρου, ἐπὶ ὑψηλοῦ
και στογγύλου λοφί-
αιου σώζονται ἐπίσης ἄλ-
λα ἐρείπια ἐνὸς Πύργου
Γιαννιτσάρου τοῦ καλου-
μένου Ντελῆ Προβιά, ὁ
ὁποῖος ὅταν ἐζήτησε σύ-
ζυγον ἐκ Ρεθύμνης, ἔλα-
βε ὡς ἀπάντησιν ὅτι θὰ
τοῦ δοθῆ αὐτῇ ἄλλ' ὑπὸ
τὸν ὄρον ὅταν οἰκοδομή-
σῃ εἰς κεντρικὸν μέρος
τοῦ Ἀλυροῦ πύργου, ὅ-
στις νὰ εἶναι ὄρατός και
ἐκ Ρεθύμνης. Πράγματι
ἀφοῦ ἔκτισε τοῦτον, τῷ
ἐδόθη ἐκ Ρεθύμνης σύζυ-
γος. Ἀργότερον προέ-
βη και εἰς μεγάλας
καλλιεργείας δενδροφυ-
τεύσας, πλεῖστα καρποφό-
ρα δένδρα. Ἐξ αὐτῶν σώ-
ζονται σήμερον τὰ πλη-
σίον τοῦ ἠρειπομένου ἐ-
κείνου πύργου θραυμάσια
ἐλαιόδενδρα. Ἐκτὸς τοῦ
του περιτοίχισε, ἐκαλλι-
έργησε και ἐδενδροφύτευ

σεν ἄγρον τινὰ εἰς τὸν ὁ-
ποῖον μετὰ τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τῶν δενδρυλλίων διέ-
ταξε τὸν μετοχάρην του
Χριστιανὸν, νὰ εἰσαγά-
γῃ ἐντὸς τοῦ καλλιεργῆ
θέντος κτήματος ἐκείνου
τοὺς βόας και τὰ ποιμνία
του. Ὁ μετοχάρης του ὁ-
μως ἐδίσταξεν ἀτελέσῃ
ἀμέσως τὴν ἀκαταλόγι-
στον ἐκείνην διαταγὴν

του. Και ἐνῶ ἐξηναγκά-
ζετο σκεπτόμενος ἐν ἀ-
πορίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου
ἦτοι πῶς νὰ ἀποφύγῃ τὰς
ἀπειλάς αὐτοῦ ἐσκέφθη
νὰ ζητήσῃ τὴν συμβου-
λὴν τῆς Χανούμισσας
του. Αὐτῇ τῷ εἶπεν νὰ
τὰ εἰσαγάγῃ μὲν ἀλλὰ
νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀμέσως
Μόλις δὲ ὁ Ντελῆ Προ-
βιάς εἶδε ταῦτα ἐκ τοῦ
παραθύρου τοῦ Πύργου
του ἐντὸς τοῦ καλλιεργῆ
θέντος κτήματός του κα-
τῆλθεν ὄπλισμένος εἰς
τὸν κηπὸν του μὲ τὸν
σκοπὸν ἵνα φονεύσῃ τὸν
μετοχάρην του. Ἀλλὰ
μὴ εὐρών αὐτὸν ἐφόνευ-
σεν ἀντὶ ἐκείνου τοὺς βό-
ας του. Προφανῶς ὁ σκο-
πὸς του εἰς οὐδὲν ἄλλο
ἀπέβλεπε παρὰ μόνον ἵ-
να τρομοκρατήσῃ τοὺς
Χριστιανοὺς, νὰ μὴ πλη-
σιάζωσι πλέον τὰ ζῶα
των εἰς τὰ κτήματά του
διὰ νὰ μὴ τοῦ προξενού-
σι ζημίας. Ἐνῶ δ' ὁ Ντε-
λῆ Προβιάς κατεγίνετο
εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν
κτημάτων του διήρχετο
ξένος τις ὁδοπόρος Ὀθω-
μανὸς ἐξ Ἡρακλείου πά-
σχων και μεταβιβαίων εἰς
Χανιά πρὸς θεραπείαν.
Μόλις ὁμως ἐσταμάτησε
εἰς τὸν Πύργον τοῦ Ντε-
λῆ Προβιά ἀπεβίωσε και
ἐτάφη ἐκεῖ. Ἀργότερα
ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἀπέστει-
λεν εἰς τὸν Ντελῆ Προ-
βιαν χρήματα, ἵνα διὰ

πηλίνων σωλήνων μεταφέρη ἐπι τοῦ τάφου αὐτοῦ ὕδωρ καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ βρύσιν ὥστε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἐν αὐτῇ ὕδωρ ἐξ ἧς νὰ πίνωσιν οἱ διερχόμενοι ξένοι νὰ τῷ συγχωρῶσιν. Ἐνῶ δὲ ὁ Ντελῆ Προβιάς ἐπεχειρεῖ νὰ τὸ φέρῃ ἐκ μακρυνῆς ἀποστάσεως τὸ ὕδωρ μόλις ὑπολειπομένων πεντακοσίων σχεδὸν μέτρων διὰ νὰ διοχτευθῇ εἰς τὴν κρίνην ἀντελήφθη ἐκ μακρόθεν νεύματα γενόμενα μὲ μανδύλια.

Τότε εἶπε πρὸς τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὴν μεταφορὰν τοῦ ὕδατος, ὅτι διατρέχει κίνδυνον. Καὶ τρέξας πρὸς τὸν Πύργον του, ἵνα σωθῇ ἐπυροβολήθη καὶ ἔπεσε νεκρὸς εἰς τὴν ἔξωθεν θύραν τῆς εἰσόδου τοῦ Πύργου του. Ὁ θάνατός του προξένησεν μεγίστην χαρὰν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ χωρίων. Πολλοὶ ὁμῶς ἐξ αὐτῶν ἐλυπήθησαν σφόδρα διὰ τὸν λόγον ὅτι οἱ δολοφονήσαντες αὐτὸν ἔπρεπε ἵνα περιμῆνωσι τὴν μεταφορὴν τοῦ ὕδατος μέχρι τῆς βρύσεως διὰ νὰ πίνωσιν οἱ διερχόμενοι. Μετὰ τοῦ φόνου τοῦ ἡ Χανούμια παρέλαπε τὰ αἱματοβαμμένα ἐν δύματά του τὰ ὁποῖα μετέφερεν εἰς τὴν Κων)πολιν καὶ παρευσιασθεῖσα εἰς τὸν Σουλτάνον κατήγγειλε τὸν ἐκ τοῦ Νέου Χωρίου Ἀποκορώνου ἕτερον γιαννίτσαρον ὁ ὁποῖος μετὰ ἐννέα ἄλλων ὀπλοφόρων χριστιανῶν

ἔδολοφονήσαν τὸν σύζυγόν τῆς Ντελῆ Προβιάς.

Μετὰ τινα χρόνον ἀφίκετο εἰς Κρήτην ὁ Ὀσμάν Πασᾶς ὅστις καὶ προεκήρυξε τὴν σύλληψιν τοῦ δολοφόνου τοῦ Γιαννιτσαροῦ τοῦ Ντελῆ Προβιά. Μόλις δὲ ἤκουσεν οὗτος ὅτι ἐπεκηρύχθη, μετέβη ἐκουσίως ἀλλ' ἐπιφυλακτικὸς εἰς Χανιά. Κατορθώσας δὲ νὰ παρουσιασθῇ μόνος του εἰς τὸν Ὀσμάν Πασάν, ὁ ἴσopiος ἀφοῦ ἐπὶ τρεῖς φορές τὸν ἐξήτασεν ἂν πράγματι εἶναι αὐτὸς ὁ δολοφονήσας τὸν Ντελῆ Προβιά καὶ ἐβεβαιώθη περὶ τούτου ἐκ τῶν ἀνακρίσεων τὸν ἐκρέμασε τὴν ἐπομένην ἡμέραν.

Μεταξὺ τοῦ Τουρκικοῦ φρουρίου τοῦ Πύργου Ντελῆ Προβιά, ὑπῆρχε πελώριος πλάτανος ἐπὶ τῶν μεγάλων κλώνων τοῦ ὁποῖου ἐνέδρευε νυκθημέρον Γιαννίτσαρος ὅστις ὁ ὁποῖος ἀνηλεῶς ἔδερε τοὺς διερχομένους Χριστιανούς διότι ἂν μὲν θά ἦτον ἔφιπποι δὲν τὸν ἐσέβοντο, ἂν δὲ πάλιν πεζοί, τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἀπελάμβανον. Πρὸς δυστυχίαν τῆς Γεωργιουπόλεως ὑπάρχει τὸ «Στενὸν τοῦ Ἀλμουροῦ» ἢ «Κισὸς» ἢ κατ' ἄλλους τὸ «Γιουμουροῦ» (τελευταῖον) τοποθεσία ἢ ὁποῖα ἐχρησίμευεν ὡς κρυψήγετον τῶν κλεπτῶν καὶ τῶν ἐγκληματιῶν ἔνθα κατὰ τὴν παράδοσιν ἐξαργυρῶνετο ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ χρυσὴ Ὀθωμανικὴ ἰσ

ἀντὶ διακοσίων ἄγροσίων ταμιακῶν πρὸς περιφρόνησιν καὶ ἐμπαιγμὸν τῶν τότε Ἀρχῶν. Μεταξὺ δὲ τοῦ στενοῦ τοῦ Ἀλμου-

ροῦ καὶ τοῦ Τουρκικοῦ φρουρίου κατὰ τὴν ἀναρχικὴν περίοδον τοῦ 1886 τὴν κληθεῖσαν τῶν «καρραβανάδων» καὶ τῶν «ξυπολήτων», ἀφοπλίσθησαν καὶ ἀπεγυμνώθησαν διερχόμενοι οἱ ἐκ τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης, τεσσαράκοντα πληρεξούσιοι μετ' ἄλλων ὀπλοφόρων οἵτινες ἐπρόκειτο νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν Νομὸν Χανίων παρὰ τῇ ἰδρυθησομένῃ τότε ἐπαναστατικῇ Συνελεύσει. Ἄνωθεν τοῦ σταυροῦ τοῦ τοῦτοῦ τοῦ Ἄλμυροῦ ὑπάρχει λοφοσειρὰ τῆς ὁποίας ὁ ὑψηλότερος λόφος ὀνομάζεται «Ληστής» ἐπ' αὐτοῦ σώζονται τὰ ἑρείπια Τουρκικοῦ πύργου τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τῆς «Κεφαλῆς τοῦ Βένου» ὑποτίθεται κατὰ τὸς ἀρχαιολόγους Λάχερον Σμιθ καὶ Λέφνερ— ὅτι θὰ ὑπῆρχε ἡ ἀρχαία Ἀμφιμαλλὰ περὶ τῆς ὁποίας καταβάλλονται ἐκαστοτε αἱ εἴσοδοι ἐνέργειαι διὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς. Ἡ ἀρχαία πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο Ἀμφιμαλλὰ καὶ ἦτο ἐπίγειον τῆς Λάππας τῆς Ὑδραμίας καὶ τῆς Κυρισίας. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἑνετικοῦ ἔθους τοῦ Τουρκικοῦ φρουρίου τὰ δύο κατεστραμένα ταῦτα φρούρια μετονομάσθησαν «Παλιόκαστελλα» «Ἄλμυρός» ἐνεκεν τῶν ὑδάτων τοῦ Ἄλμυροῦ. Ἐπὶ τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας ἡ ἔδρα τοῦ Δήμου Γεωργίου πόλεως εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς τὸ χωρίον Μαθέ, ἐξ οὗ ὁ Δῆμος ὀνομάζετο καὶ «Δῆμος Μαθέ». Ὁ Ἄλμυρός ὡς προείπομεν ἦτο τὸ καταφύγιον τῶν κλεπτῶν καὶ τῶν ἐγκληματιῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἐξώρμων

καὶ διέπραττον ἐγκλήματα ἤτοι ζωοκλοπὰς ληστείας καὶ δολοφονίας τὰ αἴσχη τῶν ὁποίων δὲν περιγράφονται. Αἱ γαῖαι τοῦ Ἄλμυροῦ ἄρχονται ἀπὸ τὸ «Στενὸν τοῦ Ἄλμυροῦ» καὶ καταλήγουσι μέχρι τοῦ ποταμοῦ Μουσέλα ὅστις εἶναι τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς ἐπαρχίας Ἀποκορώνου. Ἐχουσι δὲ αἱ γαῖαι αὗται ἀπόστασιν ὑπὲρ τὰ δέκα χιλίόμετρα κατὰ μῆκος καὶ τέσσαρα σχεδὸν κατὰ πλάτος. Ἐντὸς τῆς ἐκτάσεως ταύτης ὑπάρχουσιν οἱ ποταμοὶ Βρυσῶν, Ἄλμυρός, Βλυχάδας, Περαστικός, Δέλφινας, Καβρός καὶ Μουσέλας, ὡς καὶ ἡ λίμνη τοῦ Κουρνᾶ, τὰ ὕδατα τῶν ὁποίων δι' ἐλαχίστης δαπάνης εἰς τεχνικὰ ἔργα θὰ ἠδύναντο νὰ ἀδρεύωσι γαίας χιλιάδων στρεμμάτων εὐφοροτάτων εἰς ἃς θὰ ἐφυτεύοντο διάφορα καρποφόρα δένδρα καὶ θὰ ἐκαλλιέργουντο περιβόλια μπόσταμικὰ βαμβακοφυτεῖαι καπνοφυτεῖαι ὡς καὶ σταφιδάμπελοι ἀνυπολογίστου ἀξίας. Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν θὰ ἠδύναντο νὰ διατρέφονται ἄνω τῶν δέκα χιλιάδων κατοίκων. Αἱ περίξ τῶν

Παλιόκαστέλλων γαῖαι εἰς ἃς καὶ αἱ ὄχθαι τῶν ποταμῶν δὲν εἶναι φύσεως ἐλώδους, ὡς ἀποδεικνύεται τοῦτο ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν περίξ αὐτῶν καταφύτων γαιῶν ἐκ παντοειδῶν ὀρεινῶν θάμνων.

Ἐνεκα ὅμως τῶν ἀλλοπαλλήλων ἐπαναστάσεων καὶ τῶν κακοποιῶν στοιχείων ἐγκατελείφθη ἡ καλλιέργεια αὐτῶν. Ὡς ἐκ τούτου ἐπλημμύρι

25 Μαρτ

σαν αὐτὴ ἐκ τῆς ροῆς τῶν
ὕδατων σχηματισθέντες
ρύακες καὶ λάκκοι καὶ ἐ-
σχηματίσθησαν ἕλη πρὸς
τὴν ἀνατολικὴν
χθὴν τοῦ ποταμοῦ Ἀλ-
μυροῦ. Ἐνεκα τούτων
καὶ ἡ φοβερὰ ἑλενοσία ἢ
ὁποία ὡς ἐλέγετο τότε
προσέβαλε τὴν υἱείαν
τῶν κατοίκων τῶν πλη-
σιεστέρων χωρίων εἰς ἐν-
νενήκοντα ἐπὶ τοῖς ἑκα-
τὸν. Ἐν τούτοις οἱ διερ-
χόμενοι κατὰ διαφόρους
ἐποχὰς ξένοι ἐθαύμαζον
τὰς φυσικὰς καλλονας
τοῦ ἐξόχου ἐκείνου τό-
που, ἀλλὰ καὶ τροχάδην
ἔσπευδον νὰ ἀπομακρυν-
θῶσιν ἵνα ἀπαλλαχθῶσιν
ἐκ τῶν ἐλωδῶν, πυρετῶν,
ἢ μᾶλλον ἐκ τῶν κακο-
ποιῶν στοιχείων ἀρνού-
μενοι τὴν πόσιν καὶ αὐ-
τοῦ τοῦ ὕδατος ἄνευ λό-
γου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν
δὲ τῆς Τουρκικῆς Διοική-
σεως ὁπότε διεπράττοντο
ἀναριθμητὰ ἀδικήματα
τῆ ἐνεργείᾳ τῶν κακο-
ποιουμένων μεταξύ τῶν
ὁποίων καὶ ἐξόχοι πατρι-
ῶται συνετέλεσαν ἵνα με-
ταβῶσιν οἱ Πασάδες (Γε-
νικοὶ Διοικηταὶ Κρήτης)
Ἀδοσίδης καὶ Ἀνθόπου-
λος κατὰ τὸ 1880 καὶ 1885
εἰς Παληοκάστελλα πρὸς
τὸν σκοπὸν ἵνα συντελέ-
σων ὄχι μόνον διὰ τὴν
καλλιέργειαν καὶ ἐξυγι-
ανσιν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν
δημοσίαν ἀσφάλειαν τοῦ
πλουσιωτάτου καὶ γονι-
μοτάτου ἐκείνου τόπου
προσέτι δὲ νὰ ἀπαλλάξω-
σι τοὺς διερχομένους καὶ
τοὺς περίρσι οἰκοῦντας ἐκ
τῶν φοβερῶν ἐκείνων κα-
κοποιῶν στοιχείων. Ἐνε-
κα ὅμως τῶν ὑπολογιζο-
μένων μεγάλων δαπα-

νῶν ἐγκατελείφθη καὶ
πάλιν ὁ τόπος εἰς τὴν τύ-
χην του καὶ οὐδεὶς ἐτόλ-
μα ἔκτετε νὰ κάμη τὸν
παραμικρὸν περὶ αὐτοῦ.
Εἰς τὸν τόπον λοιπὸν ἐ-
κείνον τὸν ἀκατοίκητον
τὸν ἐγκαταλείψιμνον
ὑπὸ πάντων, ἦτοι τῶν πα-
λαιῶν δύο Καστελλίων
τοῦ ἐνετικοῦ καὶ τοῦ
Τουρκικοῦ φρουρίου τοῦ
Ἀλμυροῦ εἰς τὸν ὁποῖον
οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρχε παρὰ
μόνον ἡ ἐρημία τὰ ἕλη
ἢ φοβερὰ ἑλενοσία τὸ κα-
ταφύγιον τῶν κλεπτῶν
καὶ τῶν ἐγκληματιῶν,
ἐνθα διεπράχθησαν ἀνα-
ριθμητὰ καὶ φρικώδεις
ὕβρις μετὰ ληστει-
ῶν. Ἀφ᾽ ἧς ὁ ὑποφανό-
μενος τὰ τὸ ἔτος 1880
ἐς Ἀθήνας ἐπέβαινον
πολλοὶ ἐκ τῶν χωρίων
μῆτις Καλαμίταις χάριν κυ-
νήγιου ἐνθα ἐθαύμαζον
τὸν ἐξόχον ἐκείνον τό-
πον τὸν ὁποῖον ἡ φύσις
ἐπροίσιε μετὰ τόσα ἄφθο-
να ὄωρα ἀλλὰ καὶ ἐστε-
νοχωροῦμενον συγχρόνως
σφοδρὰ διὰ τὴν λυπηρὰν
κατάστασιν εἰς ἣν εὐρί-
σκετο καταδεδικασμένος.
Ἀπὸ τότε ἐσκέφθη περὶ
τῶν μέσων δι' ὧν θὰ ἦτο
δυνατὸν ἵνα κατορθωθῇ
καὶ ἀπαλλαχθῇ ὁ τόπος
αὐτὸς ἐκ τῶν φοβερῶν ἐ-
κείνων κακῶν καὶ ἀπὸ
τότε λέγω ἀπεφάσισα πα-
ρὰ τὰς διαμαρτυρίας καὶ
συμβουλὰς τῶν οικείων
καὶ φίλων καὶ ἀνέλαβον
τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀπο-
πάσης ἀπόψεως ἐπικινδύ-
νου ἐκείνου τόπου. Τὸ
μόνον δὲ ὅπερ ἐπέθεον
ἦτο νὰ ἐπιτύχω, α' τὴν
ἐξυγιάνσιν β' τὴν καλλι-
έργειαν καὶ γ' τὴν δημο-
σίαν ἀσφάλειαν μολονό-
τι δὲν εχον τὰ παρὰ

πάντων ὑπολογιζόμενα
πρὸς διάθεσιν ἐκαστομύ-
ρια. Ἀντὶ ὅμως ἁκείνων
εἶχον τὴν ὑπομονὴν καὶ
ἐπιμονὴν πρὸς τὴν ἐπι-

σίαν. Καὶ κατὰ πρῶτον
συνέστησα εἰς τοὺς κα-
τοίκους τῶν πέριξ χωρί-
ων, τὰ ὅποια περιῆλθον
ἵνα συντελέσωσιν εἰς τὸν
περιορισμὸν τῶν εἰς Πα-
λοκάστελλα διαπραττο-
μένων ἀδικημάτων. Ἐπι-
σης νὰ μὴ λευκαίνωσι
τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ στάσι-
μα ὕδατα ἀκατέργαστα
λινάρια, καὶ νὰ μὴ ἀλι-
εύσωσιν διὰ τῶν φλόμων
τοὺς ἐν τοῖς ποταμοῖς
ἰχθύας ὡς καὶ χέλια ἀλλὰ
νὰ διοχετεῦν ἕκαστος
διὰ χανδάκων τὰ εἰς τὸ
κτῆμά του στάσιμα ταύ-
τα ὕδατα. Πρὸς δὲ νὰ ἐ-
πιδοθοῦν εἰς τὴν καλλι-
έργειαν τὴν δενδροφυ-
τείαν ὡς καὶ τὴν φυτει-
αν ἀμπέλων. Κατόπιν με-
τέβην εἰς τὸ χωρίον Φυ-
λακὴ Ἀποκορώνου ἕνεθα
ἤδρευε τότε ἡ ἕδρα τῆς
Διοικήσεως Ἀποκορώ-
νου καὶ Σφακίων. Κατὰ
τὸ ἔτος 1883 παρουσία-
σθεις πρὸς τὸν τότε Διοι-
κητὴν τῆς ἀνωτέρω Διοι-
κήσεως Κύριον Λεωνί-
δαν Βαρούχαν ἔκαμον
αὐτῷ γνωστὰς τὰς ἐνεργ-
σίας μου ταύτας ἐπιχα-
λεσθεις τὴν ὑποστήριξιν
του πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν
ἐπιδιωκομένων. Ὁ Κυρ.
Βαρούχας ὑπεσχέθη ὅτι
θὰ ὑποστηρίξῃ τὸν σκο-
πὸν καὶ ὅτι καὶ τὴν ἔ-
δραν τῆς Διοικήσεως θὰ
φροντίσῃ νὰ μεταθέσῃ ἐκ
Βάμου εἰς Παλοκάστελ-
λο. Κατόπιν δι' ἐπιστο-
λῶν μου πρὸς τοὺς προ-
κρίτους τῶν Ἐπαρχιῶν
Ἀγίου Βασιλείου, Σφακί-
ων Ρεθύμνης καὶ Ἀποκο-
ρώνου τοὺς παρεκάλεσα
θερμῶς ἵνα συντελέσωσι

καὶ οὗτοι πρὸς ἐπιτυχίαν
τῶν ἐπιδιωκομένων. Τὸν
Σεπτέμβριον τοῦ 1884
διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2.185
συμβουλαίου τοῦ ἐν Βά-
μῳ Ἀποκορώνου συμβο-
λαιογράφου Γ. Ι. Παπαδά-
κη ἐγένετο ἡ ἀγοραπωλη-
σίς τοῦ πρώτου ἐντὸς
τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐνετι-
κοῦ φρουρίου οἰκοπέδου
ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ ὑποφω-
νόμενος ὠκοδόμησε μι-
κράν οἰκίαν ἵνα ἐγκυα-
σταθῇ.

Ἄλλ' ἕνεκα τῆς μεγά-
λης ἀναρχίας ὡς ἐκ τῆς
ἐπαναστάσεως τοῦ 1888,
ἐσταμάτησαν ἐν μέρει αἱ
πρωτόβουλοι αὐταὶ ἐνέρ-
γειαί μου καὶ ἐπανελη-
φθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1890
συνεχίσας τὴν ἀλληλο-
γραφίαν μου μετὰ τῶν
Δημάρχων καὶ τῶν Προ-
κρίτων Ἐπαρχιῶν Σφα-
κίων Ἀποκορώνου καὶ
Ἀγίου Βασιλείου
ὅποιοι μετὰ προθυμί-
ας ἐπέσχετο ὅτι θὰ συν-
τελέσωσιν διὰ τῶν ἐπι-
τυχιῶν μου τὸν ὑποσχεσάν ἐπο-
νόμενον ὠφελιμοτάτου ἐκεί-
νου σκοποῦ.

Τὸ ἔτος 1892 ἐγκυα-
στάθην καὶ πάλιν εἰς τὸν
ἐρημὸν ἐκεῖνον τόπον
ὁ ὁποῖος ὡς προαναφέρα-
μεν, ἦτο ἔρμαιον τῶν κα-
κοποιῶν στοιχείων καὶ
εἰς τὸ ὁποῖον ὡς μόνην
συντροφίαν εἶχον τὴν
τέρψιν κατὰ τὰς νύκτας
νὰ ἀκούω τὴν ἐν εἰδει
Ἰταλικῆς ὀπερέττας πο-
λυφωνίας τῶν βατράχων
ἠναγκασμένος ἐξ ἄλλου
νὰ ἀντιμετωπίξω τὴν φο-
βερὰν ἔλενοσίαν. Καὶ ἐν
μονήρῃ ταύτῃ κατα-

στάσει εὐρισκόμενος ἐ-
σκεπτόμην περὶ τῶν λη-
πτέων μέσων θὰ ἀπηλλά-
σαστο ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐκ
τῶν παντοειδῶν ἐγκλη-

ματιών και νέσων. Ὑπό
τοιαθεστώστουτοσεύρισκό-
ντος μετέβην εἰς τὸν
τότε Διοικητὴν τοῦ Νο-
μοῦ Σφακιῶν Κ. Παπαδο-
γιάννην ζητήσας και
παρ' ἐκείνου τὴν ὑποστή-
ριξιν τῶν ἐπιδιωκομέ-
νων ἤτοι τὰς μεταθέσεις.
α' τῆς ἔδρας τοῦ Δήμου
Μαθῆ, ἐκ τοῦ ὁμωνύμου
χωρίου Μαθῆ, β' τοῦ σταθ-
μοῦ τῆς Χωροφυλακῆς ἐκ
τῆς Παράγκας Ἀλμυροῦ
εἰς Παλιοκάστελλα. Κα-
τὰ τὸ θέρος τοῦ ἰδίου ἔ-
τους και ἐπὶ τῆς λιμνα-
ζούσης παραλίας παρουσι-
άσθη ἀνυπόφορος δυσο-
σμία. Εὐρεθεὶς τότε εἰς
τὴν ἀνάγκην ἀπεφάσι-
σα δι' ἰδίων ἐξόδων νὰ
διοχετεύσω διὰ χανδάκ-
κων πρὸς τὴν θάλασσαν
ὄχι μόνον τὰ βρωμερὰ
ἐκεῖνα ὕδατα ἀλλὰ και
νὰ ἀποξηράνω τὰ πλεόν
ἐπικίνδυνα ἔδαφη. Ἐπι-
τῆς ἐκτάσεως ταύτης ὑ-
πῆρχον πλείονες τῶν ἐ-
ξήκοντα πηγῶν καλούμε-
ναι ἕλιγκες. Εἴκοσι ἐξ αὐ-
τῶν εἶχον βάθος ὑπὲρ τὰ
τρία μέτρα πλάτος δὲ ἐπὶ
μὲν τοῦ στομίου δυὸ ἐπὶ
δὲ τῆς κάτωθεν ἐπεφανεί-
ας κύκλωθεντρία. Ἐξ ἐκά-
στης πηγῆς ἀνέβλυζον ἄ-
φθονα ὕδατα τὰ ὁποῖα
ἐξηπλοῦντο και ἐκάλυ-
πτον μικρὰν ἔκτασιν μῆ-
κους χιλίων μέτρων και
πλάτος αὐτῶν μὲν πεντή-
κοντα, πού δὲ ἑκατὸν γύ-
ρωθεν τῶν ὁποίων εὐρί-
σκοντο διάφορα ὕδροχα-
ρῆ φυτά. Ἐντὸς τῆς ἐκτά-
σεως ταύτης ὑπῆρχον και
ὑποστειρενωτοὶ ἄλλοι ὅσοι
ἀσήπτων ἀνάγκη νὰ διατεθῶ

σεως ἑταῆς ἐτρέφοντο
ἐκ τῶν βροσερῶν ἐκεῖ-
νων παραφυάδων τῶν κα-
ταπρασίων φυτῶν βόες
ἵπποι και ἄλλα ζῶα, ὅσα
δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπληθιάζον
εἰς τὰ στομια τῶν ἐλίγ-
κων μὴ δυνάμενα ἔνεκα
τοῦ βάθους νὰ ἐξέλθωσι
ὡς ἐκ τούτου ἔμειναν ἄ-
νευ βοηθείας και ἐπνί-
γοντο. Εἰς τὸ βάθος τῶν
ἐλίγκων ἐκεῖνων εὐρέθη-
σαν ἀριστὰ κόκαλα ἐκ
διαφόρων ζῶων, ὅταν ἐκ
περιεργείας ἐγένετο ἢ ἐκ
σκαφῆ διὰ νὰ ἀποδειχθῆ
πόσο βάθος θὰ εἶχε τὸ ἐκ-
σεσηπτότων χόρτων ἐκεῖ-
νο στρώμα τὸ ὁποῖον εὐ-
ρέθη ὅτι ἦτο ἐνὸς και ἡ-
μίσεως μέτρον. Περίε-
ρον δὲ φαινόμενον μετα-
ξὺ τῶν ἄλλων ἦτο και τὰ
κατὰ τὴν τελευταίαν ὥ-
ραν τῆς διὰ χανδάκων
διοχετεύσεως τῶν στασί-
μων ἐκεῖνων ὕδατων πα-
ρουσιασθέντα ἀναρρίθμη-
τα χέλια ἐκ τῶν ὁποίων
πολλὰ συνέλαβον οἱ πα-
ρατυχόντες. Πλὴν τὰ
πλείστα ἐκ τούτων παρε-
σύρθησαν παρὰ τῶν ὕδα-
των εἰς τὴν θάλασσαν.
Εἰς αὐτὸ τὸ σπουδαῖον
σημεῖον εἶχον φέρει τὰ
πράγματα ὅταν ἔνεκα
τῆς συνεχοῦς ἀλληλογρα-
φίας τὴν ὁποῖαν ἀπέστε-
λον διὰ μέσ χωροφύλα-
κος ἐκ τοῦ χωρίου Μουρί
Ἀποκορώνου, ἐπὶ τῆς
Τουρικῆς Διοικήσεως ὀ-
νόματι Στυλιανὸς Γριλ-
λάκης διεδόθη ὅτι ἡ ἀλ-
ληλογραφία αὕτη ἐπέ-
βλεπεν εἰς ἐπαναστατι-
κοὺς σκοποὺς. Φοβηθεὶς
ὁ Στυλιανὸς Γριλλάκης
ἔπαυσε νὰ παραλαμβάνη
τὴν διανεμη ταύτην. Ἡ
ὑπόστατος δὲ ἐκεῖνη
εἰσδοσις φθάσασα μέχρι
τοῦ Γεν. Διοικητοῦ Κρή-
της Μαχμοῦτ Πασῆς ἀνέ-
βαλε τοῦτον εἰς ὑπονοίας

και διαταξε να τω υποβα-
λωσι τα αντιγραφα της
αποστελομένης αλληλο-
γραφίας.

Τῇ ἐπεμβάσει ὁμως τοῦ
Ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλα-
κῆς Ἐμὴν Πασᾶ καὶ κα-
τόπιν πολλῶν ἀνακρίσε-
ων ἀπεδείχθη ὅτι αἱ συ-
κοφαντικαὶ αὐταὶ διαδό-
σεις, ἦσαν ἀβάσιμοι συνε-
πῶς ἐπανελήφθη ἡ ἀλλη-
λογραφία. Κατὰ τὴν δευ-
τέραν δὲ τοῦ μηνὸς 8)βρί-
ου τοῦ ἔτους τούτου ὄ-
ταν ἀπουσίαζον εἰς Ἐπι-
σκοπὴν τὰ κακοποιὰ στοι-
χεῖα διέρρηξαν τὸ παρά-
θυρον τῆς οἰκίας μου καὶ
μοὶ ἀφῆρσαν πάντα τὰ
ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντα. Προ-
ετοιμασθέντων πάντων ἐ-
κείνων ὅσα ἀπητούτο οἰα-
τὴν τέλεσιν τῶν ἐγκαι-
νίων περὶ τῆς ἰδρύσεως
τῆς Κωμοπόλεως, προσε-
κάλεσα ἵνα τιμῆσωσι διὰ
τῆς παρουσίας των τὴν
πρώτην ἐνέργειαν τῆς
ἐπιτυχίας τῶν ἐπιδιωκο-
μένων τοὺς κάτοικους
τῶν πέριξ χωρίων ὡς καὶ
ἐκ Βάμου τὸν Διοικητὴν
Σφακίων Μιχαὴλ Παπα-
δάκην ἐκ τῆς Ἐπαρχίας
Ἀγίου Βασιλείου καταγέ-
μενον. Ἐπίσης τοὺς Δι-
καστὰς τοὺς Ἀξιωματι-
κοὺς τῆς Χωροφυλακῆς
τὸν Διευθυντὴν τοῦ ὑπο-
καταστήματος τοῦ Κοι-
νωφελοῦς Ταμίου Κρή-
της μετὰ τῶν ἄλλων ὑ-
παλλήλων. Πλὴν τούτων
ἐκλήθη καὶ ἐξ Ἐπισκο-
πῆς Ρεθύμνης ὁ Γιούζ-
μπασης (λοχαγὸς) τοῦ
Τουρκικοῦ στρατοῦ κατὰ
κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέ-
ραν ἦτοι τὴν 30 Μαρτί-
ου 1895. Προσηλθον λοι-
πὸν πλείονες τῶν τριῶν
χιλιάδων ἐκ διαφόρων
χωρίων. Ὁ Γιούζμπασης
ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς 160 Νι-
ζάμιδων, οἱ ὅποιοι προσέ-
φερον τὰς στρατιωτικὰς

τιμὰς κατὰ τὴν ὥραν τῆς
ἀφίξεως τοῦ Διοικητοῦ κ.
Μ. Παπαδάκη μετὰ τῶν

ἄλλων πολιτικῶν καὶ
στρατιωτικῶν Ἀρχῶν
τοῦ ἐν λόγῳ Νομοῦ. Κα-
τὰ τὴν 11ην ὥραν π. μ.
ἐτελέσθη ἐξ ἑπτὰ Ἰερῶν
ἀγιασμός. Ἐπὶ τῇ εὐκαι-
ρίᾳ ταύτῃ ἐκφωνήσας
λόγον, ἔδωκα τὸ ὄνομα
Ἀλμυρούπολις. Διότι κα-
τὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην
καὶ ἔνεκα τῶν ἀνωμά-
λων περιστάσεων, ἡ Γεν.
Διοίκησις εἶχεν ὑποδεί-
ξει καταλλήλως νὰ προτι-
μηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Σουλ-
τάνου ἦτοι Σουλτάνος ὁ
ὁποῖος θὰ ἠὲ χαριστεῖτο
διὰ τοῦτο καὶ θὰ ὑποστή-
ριζε τὴν ταχύτεραν πρό-
οδον τοῦ τόπου. Ἄλλοι
πάλιν ἐπροτίμων νὰ δο-
θῇ Ἑλληνικὸν ὄνομα τὸ
ὁποῖον ἴσως καὶ θὰ ἔδι-
δεν ἀφορμὴν σοβαρῶν
ἐμπορίων ἵνα ἡ Γενικὴ
Διοίκησις μὴ παράσχη τὰ
μέσα τῆς δημοσίας ἀσφα-
λείας καὶ ὑποστηρίξεως
τοῦ τόπου ἔνεκα τῶν ἀ-
νωτέρων λόγων μετονο-
μάσθῃ Ἀλμυρούπολις. Κα-
τόπιν ἐξελέγη παρὰ τῶν
προσελθόντων τριακοντα-
μελὴς ἐκτελεστικὴ ἐπι-
τροπὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἀ-
νετέθη ἡ περαιτέρω φρον-
τις, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποι-
ας ἦτο ἡ ὑπογραφή ἀνα-
φορᾶς ἐπιδοθείσης εἰς
τὸν Διοικητὴν Ἀποκορώ-
νου καὶ Σφακίων ἵνα δια-
βιβάσῃ ταύτην πρὸς τὸν
Διοικητὴν Τζελαλεδίν
Πασᾶν. Διὰ τῆς ἐν λόγῳ
ἀναφορᾶς τῆς, ἡ ἐκτελε-
στικὴ αὐτῆ ἐπιτροπὴ, ἐ-
ζήτει παρὰ τοῦ Γεν. Διοι-
κητοῦ τὴν ἀποστολὴν
Μηχανικοῦ ἵνα χαράξῃ
τὴν ρυμοτομίαν τῆς κω-
μοπόλεως καὶ σχεδιάσῃ
τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐ-
λῶν, τὴν κατασκευὴν γε-
φύρας ἐπὶ τοῦ πλωτοῦ πο-

ταμού 'Αλμυρού προς δι
ευκόλυνσιν τῆς διὰ ξη-
ρᾶς συγκοινωνίας καὶ με-
ταφορᾶς τῶν προϊόντων
ὑποδείξας τὴν παροχὴν
δανείων παρὰ τοῦ Κοινῶ
φελοῦς ταμείου διὰ τὴν
καλλιέργειαν τοῦ τόπου
καὶ νὰ μετανομασθῶσι
ἀρμολίως τὰ Παλιονά-
στελλα, 'Αλμυρουπολις.

Ἐπίσης νὰ καθιερωθῆ
ὡς ἐπάτειος ἑορτὴ ἡ ἡμέ-
ρα τῆς 'Αναλήψεως τοῦ
Σωτῆρος Χριστοῦ. Νὰ τε-
λεῖται δὲς τοῦ μηνὸς ἄ-
γορὰ (παζάρι) προϊόν-
των καὶ ζώων. Ἐνεκα
τούτων ὄλων ἡ χαρὰ
καὶ ὁ ἐνθουσιασμός
τῶν συνελθόντων κατὰ
τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἡ-
τον ἀπερίγραπτος διότι
πάντες ἐπέσθησαν ὅτι
καὶ ἐνεργεῖται αὐταὶ πράγ-
ματι θὰ στεφθῶσιν ὑπὸ
πλήρους ἐπιτυχίας. Μεγά-
λην δ' ἐντύπωσιν ἐπροξέ-
νησεν εἰς πάντας ἡ τηρη-
θεῖσα τότε μεγάλη τάξις.
'Αλλὰ καὶ πάλιν ἐνόμι-
ζον ὅτι κατὰ τὴν ἀναχώ-
ρησίν των δὲν θὰ εὐρι-
σκον ἵπτα ἐπὶ τῶν ἵππων
των πατανίας καὶ σακκί-
δια (σακούλια) τὰ ὅποια
ὑπέθετον ὅτι θὰ εἶχον κλέ-
ψη τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα.
Ὅταν δὲ ἠκούσθη ὅτι οὐ
δεῖς ἐξ αὐτῶν ἀπώλεσε τι
ἠπόρουν διὰ τὴν τηρη-
θεῖσαν ὡς εἶπομεν μεγά-
λην τάξιν. Ἀναχωροῦν-
τες εἶτα ἠῦχοντο τὴν τα-
χυτέραν ἐπιτυχίαν τῶν
ὄσων ἐνήργησαν καὶ ἐμό-
χθησαν, καθ' ὅσον ἐπέ-
σθησαν πλέον, ὅτι διὰ
τῶν παρακλήσεων τού-
των πρὸς τὸν Γεν. Διοι-
κητὴν Μαχμοῦ Πασᾶν,
θὰ κατορθοῦτ ἂ ἀπο-
σταλῆ Μαχμου ἡ διὰ
νὰ γίνῃ ἡ ρυμοὶ τῆς
κωμοπόλεως. τὸν

Μάιον συνέστησα καὶ σω-
ματεῖον ἐργατικῆς Ἄδελ-
φότητος πρὸς τὸν σκοπὸν
ἵνα συντελεσθῇ εἰς τὴν τα-
χυτέραν καλλιέργειαν
τοῦ τόπου. Κατόπιν ἀπο-
φασίζεται νὰ κυκλοφορῶ-
σι εἰς τὴν αὐτὴν ἀξίαν
καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν
τῆς 'Αλμυρουπόλεως τὰ
νομίσματα καθὼς καὶ εἰς
τὴν πόλιν Ρεθύμνης, νὰ
ἐνεργεῖται δὲ καὶ Παζάρι
καθ' ἐκάστην Κυριακὴν.
Τὸν Ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ
ἔτους ἀπέστειλαν καὶ ἄλ-
λας ἀναφορὰς πρὸς τὸν
Γεν. Διοικητὴν Μαχμοῦτ
Πασᾶν καὶ εἰς τὸν βοη-
θὸν αὐτοῦ Γ. Βέροβιτε,
ἵνα προσέλθωσιν ἀρωγοὶ
εἰς τὴν ταχυτέραν ἀνά-
πτυξιν καὶ προαγωγὴν
τοῦ τόπου. Εἰς δὲ τὸν
στρατιωτικὸν Ταχοῖν Πα-
σᾶ ἑτέραν διὰ νὰ ἐγκαθι-
δρῦση στρατιωτικὸν σταθ-
μὸν διὰ τὴν δημοσίαν ἀ-
σφάλειαν. Κατὰ τὸν αὐ-
τὸν μῆνα Ἰούνιον παρου-
σιάζονται πολλοὶ ἐπιχει-
ρηματῆται αἰτοῦντες ἵνα
ἀγοράσωσι οἰκόπεδα. Ἐ-
ορτάζεται δὲ ἡ πρώτη ὀ-
ρισθεῖσα ὡς ἐπάτειος ἑορ-
τὴ τῆς 'Αναλήψεως τοῦ
Σωτῆρος εἰς ἡ προσῆλ-
θον ἀπὸ πρωῆς τλήθη κο-
χωρικῶν ὡς καὶ ἡ Βά-
μου ὁ Διοικητῆς 'Αποκο-
ρώνου καὶ Σφακιῶν κ.
Μ. Παπαδάκης μετὰ πολ-
λῶν ἀνωτέρων ὑπαλλή-
λων οἵτινες κατὰ τὴν ἀ-
ναχώρησίν των ἀπεκρί-
νον εὐαρέστους ἀναμνή-
σεις τῆς χαρμοσύνου ἐκεῖ
νῆς ἡμέρας λέγοντες χει-
πρὸς πάντας ὅτι ἡ ἀρξά-
μένη πρὸδος θὰ στεφθῆ
ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.
Κατόπιν δὲ πολλῶν ἐνερ-
γειῶν μετέβην ἐννεάκις
εἰς Χανία καὶ παρουσια-
σθεῖς εἰς τὸν Ἀχμοῦτ
Πασᾶν κατορθώσα ἐπὶ τέ

λους να ἀποσταλή Μηχανικός ὅστις ἐλθὼν ἔκαμε τὸ σχέδιον τῆς ρυμοτομίας καὶ ἀμέσως ἤρχισαν οἰκοδομαί, καλλιέργειαι δενδροφυτεῖαι ἀγοραπωλησαί, οἰκοπέδων ἢ ἐγκατάστασις ἐπαγγελματιῶν ἢ διὰ ξηρᾶς ἐλευθέρου διέλευσις τῶν ξένων ὡς καὶ ἡ διὰ θαλάσσης δι᾿ ἰστιοφόρου μεταφορὰ τῶν προϊόντων καὶ ἐμπορευμάτων εἰς τὰς ἄλλας τῆς Κρήτης πόλεις. Ἐνῶ δὲ ἐξηκολούθει ἡ πρόοδος τοῦ τόπου ὥστε νὰ παρέχη ὄψ' ὅλας τὰς ἐπόψεις σπουδαίας ὡφελείας καθ' ἑκάστην ἐπεσκεπτόντο τὴν Ἀλμυρούπολιν οἱ ἐκ τῶν μακρινῶν χωρίων πρόκριτοι οἵτινες ἐθαύμαζον καὶ αὐτοὶ τὴν τὸσσην μεγάλην καὶ ταχεῖαν πρόοδον αὐτῆς.

Ἐνῶ δὲ ὅλοι ἐκείναι αἱ ἐνέργειαι προέβαινον θαυμασίως αἴφνης παρῶν αἰσίζονται ἐμπόδια ὀρμώμενα ἐκ φθόνων καὶ ἀντιζηλιῶν, Ἄλλ' ὡς ἐκ τῆς πρωτοβουλίας ἡμῶν καὶ τῆς χαραχθείσης ἐνεργείας ἀπτόητος προχωρῶ παρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τὸν Νοέμβριον μῆνα κατὰ λαμβάνω τὸν Ναὸν τοῦ Προφήτου Ἡλίου τὸν ὄπτιον εἰ Τούρκοι κατὰ τὸ 1866 εἶχον καταστήσει πολεμικὸν Πύργον. Κατὰ τῆσφιν τὰ ἀνωθεν τῆς ὀροφῆς αὐτοῦ ὡς καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ὄχυρώματα καὶ ἐπισκευάζω αὐτόν. Ἐπίσης τὸ αὐτὸ ἔκαμα καὶ διὰ τὸν ναὸν τοῦ ἐπὶ τῆς μικρᾶς βραχέουδος νησίδος τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Προβαίνω κατόπιν εἰς τὴν ἀνώγειν νέων χανδάκων ἵνα ἀποξυρανθῇ τελείως ἡ ἐλώδης παραλιακὴ ἐκείνη ἔκτασις ὥστε νὰ καθίσταται

δυνατὴ ἢ ἐξ εὐκαλύπτων δενδροφυτεία. Προμηθεύομαι εὐρωπαϊκὸν ἄροτρον πρὸς παραδειγματισμὸν διὰ τὴν ταχύτεραν καλλιέργειαν τοῦ τόπου ὡς καὶ κοπτερά ἐργαλεῖα διὰ τὸν θερισμὸν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ποταμῶν ἐπιπλεόντων ὕδροχαρῶν φυτῶν.

Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἐκ τῶν τῆς περιφερείας ἐκείνης γεωργῶν ἐγνώριζε τὴν χρῆσιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἀρότρου μετέβην εἰς Χανία καὶ ἐζήτησα παρὰ τοῦ στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Ταχσίν Πασᾶ τὴν ἀποστολὴν δύο ἐκ Συρβῶν Νιζάμιδων ἵνα διδάξωσι τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρότρου ὅστις μετ' εὐχαριστήσεως διέταξε τὴν ἀμεσον ἀποστολὴν αὐτῶν ἢ ὅποια ὅμως κατόπιν ἠμποδίσθη ἔνεκα τῶν παρῶν ἀποστάσεων τότε ἀνωμαλιῶν τοῦ 1892. Κατὰ τὸ ἐτος τοῦτο συνεχίζεται ἡ ἀλληλογραφία μετὰ τῶν προκρίτων τῶν ἐπαρχιῶν Ἁγίου Βασιλείου Ἀποκορώνου καὶ Σφακίων. Ἀποστέλλω ἀναφορὰς εἰς τὰ περίξ χωρία πρὸς ὑπογραφήν τὰς ἀποίας διαβιβάζω πρὸς τὸν Γεν. Διοικητὴν Μαχμουτ Πασᾶν. Δι' αὐτῶν ἐζητεῖτο ὑποστήριξις τοῦ τόπου. Ἐτέρα ἀναφερὰ ἀπεστάλη κατόπιν πρὸς τὸν Τουρχὰν Πασᾶν διὰ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Εἰς τὰς ἐνεργείας μου ταύτας συνηγόρησε καὶ ὁ ἐγγώριος τύπος. Πολλὰ ἀρθρα ὑπὲρ τῆς Ἀλμυρούπολεως ἔγραψαν αἱ ἐφημερίδες «Μεσόγειος» καὶ «Ἡράκλειον». Παρουσιάζονται ἐκ μέρους μερικῶν ἐσφαλμέναι αἱ ἀντιλήψεις ὅτι ὑπὸ στρατιωτικὴν ἐποψίν τὸ στενὸν ἐκεῖνο μέρος τοῦ Ἀποκο-

ρωνου δὲν ἔπρεπε νὰ κα-
τοικηθῆ διότι θὰ ἐγκαθί-
σταντο ἐν αὐτῷ Τούρκοι

οἵτινες καὶ θὰ ὀχυρόνον
το θὰ ἦτον δ' ἀδύνατος
πλέον ἢ ἐκδιώξῃς αὐτῶν.
Ἐπίσης κατὰ τὸ ἔτος 1895
ἀποστέλλεται ἑτέρα ἀνα-
φορὰ ὑπογεγραμμένη ὑ-
πὸ ὁ. τακτοῦ προκρί-
των πρὸς τὸν νεοαφικθέν
τα Γεν. Διοικητὴν Ἀλέξ.
Καραθεοδωρῆν Πασᾶν
αἰτοῦσα ἵτην αὐξήσῃν
τῶν ἀνδρῶν τοῦ σταθμοῦ
τῆς χωροφυλακῆς τὴν σύ-
στασιν ὑποτελωνείου ἀ-
λαταποθήκης ὡς καὶ τὴν
κατασκευὴν γεφύρας ἐπὶ
τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦ 1896
κατῆλθον ἐκ Βάμου ἐν
καιρῷ νυκτός εἰς Βρύσες
Ἄσθμανικὰ στρατεύμα-
τα πρὸς καταδίωξιν τῆς
Ἐπαναστατικῆς Μεταπο-
λεμικῆς Ἐπιτροπῆς. Αἱ
πρῶτ' ἠκούσθησαν ὀ-
μοβροντῖαι πυροβολι-
σμῶν καθ' ἣν ἀκριβῶς ὤ-
ραν εὐρίσκοντο εἰς τὰ
ἐνδότερα τοῦ πλωτοῦ πο-
ταμοῦ Ἀλμυροῦ ἐξ ἀλιεῖς
μετὰ τῶν πλοιαρίων αὐ-
τῶν. Ἦσαν δὲ καὶ εἰς
τὸν σταθμὸν τῆς Χωροφυ-
λακῆς τέσσαρες χωροφύ-
λακες Ἄσθμανοὶ οἱ ὁποῖ-
οι ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς
ὅτι διατρέχουσιν κίνδυ-
νον. Ἐσπευσαν ἀμέσως
ἐπιβιβασθέντες τῶν πλοι-
αρίων αὐτῶν οἵτινες καὶ
ἀνεχώρησαν διὰ Πέθυ-
μινον. Ἀσφαλῶς δὲ ὄχι
μόνον θὰ ἐκακοποιού-
το ἐὰν ἐπὶ μίαν ἀκόμη
ῥᾶν παρέμενον ἀλλὰ
καὶ θὰ μοὶ κατελόγιζον
εὐθύνας. Τοῦτο δέ, διότι
κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖ-
νην ὁπότε ἐπρόκειτο νὰ
ἐγκατασταθῆ ὁ σταθμὸς
εἰς Ἀλμυρούπολιν εἶχον
δῶσει ὑπόσχεσιν εἰς τὸν
Γεν. Διοικητὴν Κρήτης

Μαχμοῦτ Πασᾶν, ὅτι οὐ-
δεὶς ἐκ τῶν κατοίκων
τῶν περίξ χωρίων θὰ κα-
κοποιήσῃ τοὺς χωροφύ-
λακες. Καὶ διότι πάντες
ἐπεθύμουν τὴν πρόθεσιν
τοῦ τόπου. Κατὰ τὴν λύ-
σιν τῆς πολιορκίας τοῦ
Βάμου διεδόθη ὅτι τὰ ἐκ
Χανίων ἀποσταλέντα Ὄ-
σθμανικὰ στρατεύματα,
εἶχον διαταγὴν νὰ κατα-
διώξωσι καὶ τοὺς κατοί-
κων περίξ τοῦ Βάμου
χωρίων, οἱ ὁποῖοι ἔνεκα
τῶν διαδόσεων ἐκεῖνων
φοβηθέντες ἀνεχώρουν
ἐντρομοὶ ἵνα μεταβῶσιν
εἰς τὰ ἀπέναντι ὄρεινά
χωρία ἀσφάλειαν. Ἀλ-
λὰ καθ' ἣν ὥραν κατή-
ρχοντο ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἐξω-
πόλεως καὶ ἔφθανον εἰς
τὸ πέραμα τοῦ χειμάρου
ποταμοῦ Βρυσῶν, τοῦ ὁ-
ποίου τὰ ὕδατα κατὰ
τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην ἐξη-
πλοῦντο εἰς τριάκοντα
μέτρα εἶχον δὲ βάθος ὑ-
πὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἐκα-
τοστά τοῦ μέτρου καὶ ἐ-
δυσκολεύετο δ' ἡ διάβα-
σις τῶν μὴ ἐχόντων φορ-
τηγὰ ζῶα ἵνα περαιοθῶ-
σιν. Κατὰ τὰς ὥρας δὲ ἐ-
κείνας ἐξετελείτο ἐκεῖ
ἔκτακτον τι θέαμα καὶ
ἐν μέρει τρομακτικὸν ὡς
ἐκ τοῦ φόβου τῆς καταδι-
ώξεως ὑπὸ τῶν Ἄσθμα-
νῶν. Αἱ φωναὶ δὲ τῶν δι-
αφόρων ζῶων μετὰ τῶν
γυναικοπαίδων δὲν περι-
γράφονται.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐ-
δωσαν νέαν ἀφορμὴν νὰ
παρουσιασθῶσι μετὰ μι-
κρὸν διάστημα πάλιν τὰ
κακοποιῶ στοιχεῖα εἰς
τὴν Ἀλμυρούπολιν, τὰ
ὁποῖα κατὰ τὴν περίο-
δον ἐκεῖνην διέπραξαν
φρικώδη ἀδικήματα. Ἐ-
λήστευσαν τὰ ἐμπορικὰ
καταστήματα τοῦ Μανου
σάκη καὶ Τσουρταϊδάκη
καὶ τὸν εἰς τὰς πηγὰς

τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ Ἀλευρόμυλον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀφοῦ παρέλαβον τὰ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντα ἄλευρα καὶ ἄλλα ἔθραυσαν τὰς ἐν αὐτῷ εὑρεθείσας κενὰς φιάλας ἐκ ζύθου τῶν ὁποίων τὰς ὑάλους ἔβαλον εἰς τοὺς μύλους πρὸς ἀλευροποίησιν Ἐνεκεν δέ, ὡς ἀνωτέρω γράφομεν τῆς διασαλευθείσης τότε δημοσίας τάξεως ἠναγκάσθησαν περικοὶ ἐκ τῶν ἐμπορευομένων νὰ περιορισῶσι τὰς ἐμπορικὰς τῶν ἐπιχειρήσεις. Μετὰ πάροδον μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος καταβάλλονται μεγάλαι προσπάθειαι ἵνα κατορθωθῇ καὶ προστατευθῇ ἡ δημοσία ἀσφάλεια ἐπαναληφθῶσι δὲ αἱ ἐμπορικὰ ἐπιχειρήσεις. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ ἐκείνου μετέβην τότε μετὰ τοῦ ἐμπίστου φίλου Κ. Μεταξωτοῦ εἰς τὰ περίεχθωρα καὶ ἀνεγνώσκα πρὸς τοὺς κατοίκους ἐπιστολὰς Προκρίτων πολὺ ἀπομεμακρυσμένων χωρίων οἵτινες ἔγραψον ὅτι ἔνεκα τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν πόλεων στεροῦνται τροφίμων καὶ ὅτι θὰ εἶναι εὐεργέτημα ἐὰν ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἀγοραπωλησίαι τῶν προϊόντων καὶ ἐμπορευμάτων τῆς Ἀλμυροπόλεως διὰ νὰ προμηθεύονται τὰ τρόφιμά των. Ἐπίσης παρεκαλοῦντο οἱ κατοικοὶ ἐκάστου χωρίου ἵνα σχηματίσουν ἰδίαν φρουρὰν ἣτις νὰ περιφερεῖται μέχρι τῆς Ἀλμυροπόλεως. Ἐνῶ δὲ πάρετες ἐφάνησαν προθυμίαι τοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν φρουρῶν πρώτη ἐξ ὅλων ἦτο ἡ τῆς Ἀλμυροπόλεως ἡ ὁποία διετηρή-

θη πλέον τοῦ μηνός. Ἐνεκα ὅμως τῆς βραδύτητος τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀρνήσεως μερικῶν ἐκ τῶν ἐμπορευομένων ἵνα καταβάλλωσι τὸ ἀνάλογον αὐτοῦς ποσὸν διὰ τὴν συντήρησιν τῆς φρουρᾶς ἐναυάγησε ἥτις ἀσφαλῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰς ἐμπορικὰς ἐργασίας τῆς Ἀλμυροπόλεως Πλὴν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπαναλαμβάνουσι τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα ἕτινα μεταβαίνοντα εἰς τὰ ἀπειναντι χωρία τῶν Κεφαλαίων ἐκλεπτοῦν ἀρκυὰ πρόβατα. Οἷως ἦναγκάσθησαν νὰ ἀρκεθῶσι ἀρκετοὶ ὀπλιστῶν ἐκ τῶν χωρίων Κεφαλαίων οἵτινες ἀνελθόντες εἰς τὰ ὄρεινὰ κρησφύγετα τῶν κλεπτῶν, ἀνεκάλυψαν τὰ κλαπέντα πρόβατα των. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξῦ εἰδοποιουντο οἱ κλέπται, κατερχόμενοι δὲ ἐκ τῶν ὄρεινῶν αὐτῶν μερῶν, καταλαμβάνοντα ἐρείπια τοῦ Ὀθωμανικοῦ φρουρίου καὶ τοῦ πύργου τοῦ Γιανιτάρου Προβιά. Οἱ δὲ Κεφαλιανοὶ ὀχυρώθησαν εἰς τοὺς ἑναντι λόφους. Συνεῖφθη μάχη ἣτις διήρκεσεν ἀρκυτὰς ὥρας. Ἐν τῷ μεταξῦ διεδόθη ὅτι ἐφονεύθη ὁ Πιπερῆς. Μόλις δὲ ἠκούσθη τοῦτο οἱ παρατυχόντες εἰς Ἀλμυροπόλιν ἐκ τῶν συντρόφων τοῦ Πιπερῆ συναποφάσισαν νὰ συλλάβωσι τοὺς ἐκ τῶν ἀπέναντι χωρίων εὑρεθέντες πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ τοὺς φονεύσωσιν πρὸς ἐκδίκησιν ἐὰν ἡ διάδοσις τοῦ φόνου τοῦ Πιπερῆ ἦτο ἀληθής. Ἀλλ' ὁ ὑποφαινόμενος ἀνδίσταται. Διαψεύδει τὸν φό-

νον και ἀναγγέλει δι' ἀπεσταλμένον εἰς τὸν Πιπερῆ τὰ συμβαίνοντα. Οὗτος ἐστενοχωρήθη σφόδρα, ἀποστέλλει ὅμως ἀμέσως ἀρκετούς ἐκ τῶν φίλων του διὰ νὰ μὴ κακοποιηθῆ οὐδεὶς. Εὐτυχῶς δὲ κατὰ τὴν πολυῶρον ἐκείνην μάχην δὲν ἐφονεύθησαν παρά μόνον μερικά πρόβατα τὰ ὁποῖα τὴν ἐπιείκην μετέφεραν εἰς τὴν Παράγκαν τοῦ Ἀλμυροῦ καὶ τὰ ὁποῖα ἔφηνον καὶ ἔτρωγον οἱ παρατυχόντες μετὰ τῶν κακοποιῶν. Καθ' ἡμέραν δὲ ὥραν εὐρίσκοντο ἐν κρεπάλῃ καὶ πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου διέβαινον οἱ ἐκ Χανίων ἐρχόμενοι ὀπλισμένοι Γ. Ζυμβραγουδάκις ἐκ Κουρνᾶ καὶ ἄλλοι. Τότε οἱ ἐν τῇ παράγκᾳ τρώγοντες τὰ κλοπιμαῖα ἔσπευσαν νὰ σταματήσωσι τοὺς διερχομένους ἵνα μάθωσι τὰς Χανίων νεωτέρας εἰδήσεις. Ὁ Ζυμβραγουδάκις καὶ λοιποὶ ἄλλοι ἔσπευδον ἵνα ἀπομακρυνθῶσι διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀφοπλίσωσι ἀλληλοπυροβοληθέντες. Οὕτως ὅμως ὁ μὲν Ζυμβραγουδάκις ἐπληγώθη εἰς τὴν ὠμοπλάτην ἐκ δέτων συνοδοιπόρων του ἐπληγώθησαν δύο ἐξ ὧν τοῦ ἐνὸς ἀπεκόπη ἡ μία τῶν χειρῶν ἐνὸς δὲ ἡμίονου οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες.

Ὅταν δὲ ἔμαθον οἱ ἐκ Κουρνᾶ ὁμοχώριοι τοῦ Ζυμβραγουδάκις, ὅτι ἐπυροβολήθη οὗτος, καὶ ἐπληγώθη ὀπλισθησαν καὶ ἔφθασαν περὶ τὴν χαραυγὴν εἰς Ἀλμυρούπολιν. Τοῦτο μαθόντες καὶ οἱ ἐν τῇ παράγκᾳ διασκεδάζοντες ἀνῆλθον εἰς τὴν

ἀντικρὺ τῆς Ἀλμυροῦπόλεως «Κεφάλων τοῦ Βένου» οἵτινες κατέλαβον ὄχυράς θέσεις. Ὅταν δ' ἐφάνη ἡ ἡμέρα συνήφθη μεταξὺ αὐτῶν πεισματώδης μάχη διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν δ' οἱ ἐκ τῆς «Κεφάλων Βένου» ἀντίπαλοι περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀπέστειλον μικρὸν παῖδα κατάσκοπον. Ἄλλ' ὅταν οἱ Κουρνιανοὶ εἶδον αὐτὸν κατερχόμενον τὸν συνέλαβον διότι καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἦτο ὀπαδὸς τῶν ἐκ τῆς παράγκας πυροβολησάντων τῶν Ζυμβραγουδάκιων. Παραλαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Κουρνιανοὶ ἀνεχώρησαν. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των ὅμως οἱ παραμείναντες εἰς τὴν «Κεφάλων τοῦ Βένου» ἐπροχώρησαν τροχάδην καὶ κατέλαβον τὴν ὀλοφοσειρὰν τῆς «Γαβαλιανῆς» ἔνθα καὶ ἔπυροβόλουν τοὺς ἀπαγωγεῖς τοῦ παιδός, μέχρις ὅτου εἰσηλθὼν εἰς τοὺς ἐλαιῶνας καὶ ἐγένοντο ἀφαντοὶ. Κατόπιν πετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Κουρνιανῶν κατῆλθον καὶ οἱ ἐκ τῆς «Κεφάλων Βένου» εἰς Ἀλμυρούπολιν καὶ παρέμενον ἐπιτρεῖς ὥρας καὶ οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των παρέλαβον καὶ τὸν Μεταξωτὸν διότι καὶ

αὐτὸς τυχαίως εὐρέθη εἰς τὴν Παράγκαν κατὰ τὸν τραυματισμὸν τοῦ Ζυμβραγουδάκις. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, ἡμεῖς παρεμείναμεν ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἐτέρου λίαν ἐμπίστου φίλου ἡμῶν Μιχαὴλ Λουρέντζου. Τὴν ἐπαύριον μίαν συμμορία προετοιμάζετο ἵνα κατὰ τὸ μεσονύκτιον διαρπάσῃ τὰ ἐμπορεύματα τῶν ἀδελφῶν Παπαδογιαννάκη. Ἡ συμμο-

ρία δ' ἐκεῖνη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν περιήρχετο ἐκ τοῦ καταστήματος αὐτῶν καὶ ἐσημείωνεν τὸ μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἔκαμνε τὴν ἀπόπειραν κατὰ τὴν νύκτα διότι τὴν ἡμέραν θὰ ἠμποδίζετο καὶ θὰ ἐκαταδιώκετο παρὰ τῶν πλησιεστέρων χωρίων. Μετὰ μεσημβρίαν εἰς καλὸς φίλος λέγει τὸν Παπαδογιαννάκη ἵνα λάβῃ μέτρα διότι κα-

τὰ τὴν νύκτα θὰ τοῦ ἐπιτεθῶσι καὶ ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον εἶχον προσκαλέσει ἵνα λάβῃ μέρος κατὰ τὴν ἐπίθεσιν. Σημειώτεον ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο μία τελεία καταστροφή τοῦ τόπου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ὁμοῦς ἐκεῖνην ἐνεκα τῆς ἀναρχίας δὲν προσῆλθεν οὐδεὶς ἐκ Καλαμιταίου διὰ νὰ ζητηθῇ συνδρομή. Ἐνῶ δὲ ὁ Μ. Λουρέντζος πρὸ μεσημβρίας ἐφαίνετο ἀνευ θάρρους αἰφνης ἀναλαμβάνει καὶ ἐπιμένει νὰ κάμωμεν συνέχειαν προχωμάτων διὰ σάκκων ἀλεύρων καὶ ὀσπρίων ἅτινα νὰ τοποθετήσωμεν εἰς τὰς θύρας καὶ παράθυρα. Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔρχεται καὶ ὁ Μεταξωτὸς τοῦ ὁποίου τὴν ἔλευσιν ὅταν εἶδεν ἡ συμμορία ἤρκεσε διὰ νὰ ματαιωθῶσι τὰ σχέδιά της.

Μετὰ τιν ἐπιστροφὴν τοῦ Μεταξωτοῦ μετέβημεν εἰς τὸ κατάστημα καὶ προετοιμάσθημεν διὰ νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐπίθεσιν. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἠκούσθησαν πυροβολισμοί. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ μὴ διεφώνησεν ἡ συμμορία, διότι μερικοὶ ἐξ αὐτῆς θὰ ἐφονεύοντο κατὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Τότε μετέβησαν εἰς ἐ-

τέραν οἰκίαν, τοῦ Νικ. Τσοῦρδου καὶ παρέλαβον διάφορα τρόφιμα καὶ ἐπιπλα. Ὡς ἐκ τῆς ἐπικινδύνου καταστάσεως καὶ πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλειτέρων κινδύνων προσῆλθεν τὴν ἐπιούσαν μερικοὶ ἐκ τῶν κατοίκων Καλαμιταίου καὶ παρέλαβον τὰ ἐμπορεύματα των. Κατόπιν τῶν γεγονότων τούτων οἱ τοῖκοι τῶν πλησιεστέρων χωρίων φωνέ. Μάξης, Χαμπάδων, καὶ Φιλίππου ἤρχισαν ἐμφύλιον πόλεμον μεταξὺ τῶν χωρίων, Καλαμιταίου Ἀλεξάνδρου, Ἀμυγδαλί καὶ Ἐξωπόλεως ὁ ὁποῖος διήρκεσεν ἀρκετὰς ἡμέρας. Συνεπεία ὁθεν τῶν λυπηρῶν ἐκείνων συμβάντων ἐσταμάτησαν τελείως ὅλοι αἱ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις ὥστε νὰ ἐμποδίζονται τὰ ἐκ Πειραιῶς προωρισμέ-

να ἰστιοφόρα μὲ διάφορα ἐμπορεύματα διὰ νὰ ἐκφορτωθῶσιν εἰς Ἀλμυροῦ πολιν ὡς καὶ μεγάλο ἰστιφόρον τοῦ Ν. Μαλανδράκη μὲ ἄλευρα διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν ἀλευρεμποροῦ Παινέση. Μετὰ τὰ λυπηρὰ ἐκείνα γεγονότα καὶ πρὸς διευκόλυνσιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν πρὸς τὰς δυσμὰς ἐπαρχίας διερχομένων ξένων ἐπαναστατῶν διετέθησαν τὰ οἰκήματα τῶν Ἀδελφῶν Παπαδογιαννάκη μετὰ τῶν ἐπίπλων διὰ νὰ χρησιμεύσωσι ὡς σταθμοὶ κατὰ τὰς διανυκτερεύσεις τῶν διερχομένων Ἐπαναστατῶν 1897 Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀφίκετο ὁ λοχαγὸς Τριτάκης μετὰ ἑκατὸν εἰκοσι ἑδελωτῶν οἵτινες παρέμενον ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Ἐπίσης ὁ Κυριακούλης Πιεράκος Μαυρομιχάλης μετὰ δέ-

κα αξιωματικῶν διήλθον μεταβαίνοντες εἰς Ἀρχά κομίζοντες χρήματα εἰς τὸ στρατόπεδον. Τούτους συνόδευσεν ὁ Μεταξωτὸς διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν χρημάτων μέχρι τοῦ χωρίου Δραμίων. Ὅταν δὲ ὁ Μαυρομιχάλης ἐφθασεν εἰς Ρούστικα μετέβη ἵνα διανυκτερεύσῃ εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Προφήτου Ἡλίου. Συνήντησε τὸν Ἴταλὸν Πρίγκηπα Ἀλέξανδρον Κοντὸ μετὰ τινος Ἴταλοῦ σοσιαλιστοῦ Βουλευτοῦ δημοσιογράφων ἱατρῶν ἀξιωματικῶν τινων μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐθελοντῶν καὶ τούτων οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀθηναίων. Μόλις δὲ ὁ Μαυρομιχάλης ἤκουσε τοῦτο δι' ἀπεσταλμένου μοι ἠνάνησεν ὅτι τὴν ἐπαύριον ἦθα διέλθῃ ἐξ Ἀλμυρουπόλεως ὁ Ἴταλὸς Πρίγκηψ Ἀλέξανδρος Κοντὸς, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλεται ἡ Κρητικὴ φιλοξενία καὶ διὰ νὰ μὴ λέγωσι μετὰ τὴν ἐπάνοδον των εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅτι δὲν εἴμεθα φιλόξενοι οἱ Κρήτες. Ἀμέσως ἄρχισαμεν προετοιμασίας ὥστε πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν εἶχον προσέλθῃ καὶ οἱ ἐκ τῶν πέριξ χωρίων παροσκληθέντες πρόκριτοι μετὰ τῶν ὁποίων μετέβημεν εἰς ἀπόστασιν χιλιομέτρου, διὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῶμεν. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν τοὺς ἐδέχθημεν διὰ ζητωκραυγῶν καὶ ὀμβροντιῶν. Τούτους κατὰ τὴν ἀφίξιν των προσεφώνησεν ὁ τότε ἱατρός ἐν Ἀλμυρουπόλει Δ. Γερασιμίδης Ἴταλιστὴν. Κατὰ τὴν δωδεκάτην ὥραν ἐφθασαν εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν ἐνθα ἦτο ἐτοίμη τράπεζα διὰ ἐξήκοντα άτομα. Κα

τὰ τὸ γεῦμα ὃ ἐκεῖνο ἐγένοντο προπόσεις Ἑλληνιστὶ καὶ Ἴταλιστὶ ἐτραγωδήθησαν Ἑλληνικὰ ἄσματα ἐχορευθήσαν χοροὶ καὶ μετὰ τὸ γεῦμα ἐγένετο καὶ ἡ ἀπαραίτητος σκοποβολὴ καὶ ἐθαύμασαν τοὺς Κρητικοὺς σκοπευτὰς οἵτινες ἐσκοπευον τὰ εἰς τὸν ποταμὸν θάλασσαν πτηνὰ. Οἱ Δημοσιογράφοι ἀντέγραψαν τὰ παρά τῆς Ἄννης Γερασιμίδου δημοσιευθέντα ἐπαναστατικὰ ἄρθρα ὡς καὶ ἐκλήσιν πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου Κυρίας ὑπὲρ τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνος. Ἐπίσης ἀντέγραψαν καὶ τὰ μοιρολόγια ἀποβιώσαντος πολεμιστοῦ ἐκ τραύματος ἐκ τοῦ χωρίου Φυλακῆς τὰ ὅποια ἐδημοσίευσαν εἰς Εὐρωπαϊκὰς Ἐφημερίδας. Μετὰ τὸ γεῦμα ὅτε Τριτάκης ἐπρότεινε ἵνα ἐνωθῇ τὸ ἐθελοντικὸν σωμα αὐτοῦ [μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ Πρίγκηπος ἀλλὰ δὲν ἐγένετο δεκτόν. Συγκεντρωθέντων κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των εἰς τὴν πλατεῖαν πάντων ἐγένετο αὐτοῖς ἐνθουσιώδης ἀποχαιρετισμός. Μόλις δὲ ἀπεμακρύνθησαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν μέτρα ἐπαυλήθησαν αἱ ζητωκραυγαί. Ζήτη ἡ Ἰταλία ζήτη ἡ Κρήτη καὶ δι' ὀμβροντιῶν ἔληξεν ὁ ἀλησμόνητος ἐκεῖνος ἐνθουσιώδης ἀποχαιρετισμός. Ἐπίσης κατὰ τὸ ἕτος ἐκεῖνο κατέπλευσε τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν ὀθωμανικὸν (Ἵδρα) εἰς Ἀλμυρούπολιν.

Ὁ Ναύαρχος «Ράινεκ» ἠτήσατο πληροφορίας ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἀν' ὑπάρξη ἰσχυροῦ ὕδατος ἵνα λάβωσι τὰ πλη-

ρώματα, διότι οἱ Ναυαρχοὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν στόλων δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν νᾶ ὑδρευηταίεκ Χανίων παρὰ μόνον ἐκ Ρεθύμνης. Τὴν ἐκ Ρεθύμνης ὁμως ὑδρευοῦσιν δὲν ἐδέχετο ἐκ φόβου δηλητηριάσεως. Μετὰ τὴν λήψιν τῆς ἀπαντήσεως ὅτι δὲν «ὑπάρχει» μόλις ἤκουσε τοῦτο ἡ Πρωτοβουλία μετέβη διὰ λέμβου εἰς τὸ θωρηκτὸν, καὶ ἀνέφερεν εἰς τὸν κ. Ναύαρχον ὅτι δύνανται νᾶ ὑδρευθῶσι ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ χειμάρρου Βρυσῶν ὅστις ἔχει τὴν ροὴν του ἐκ τῶν Λευκῶν ὀρέων, τυγχανόντων τῶν ὑδάτων τούτων καταλληλοτάτων. Καὶ τότε ἐζήτησε δοχεῖα ἅτινα διέταξε καὶ ἐγένισαν ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ποταμοῦ. Ἐκ τῆς δοκιμῆς τῶν ὑδάτων ἀπεδείχθη ὅτι ἦσαν καταλληλότα-

τα ὡς ἐκ τούτου εἰδοποιήθη ὁ Ἑλληνικὸς στόλος νᾶ ὑδρευῆται ἐξ Ἄλμυροῦ ὡς, ἀγκυροβολήσας πλαγιῶς τῆς νησίδος τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἡ Ἄλμυρούπολις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε καταστῆ προσωρινῶς ὄχι μόνον ναυτικὸς σταθμὸς ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸς τοιοῦτος. Αἱ δὲ ἀτμάκατοι καὶ λέμβοι εἰσῆρχοντο καὶ ἐξῆρχοντο διὰ τοῦ πλωτοῦ ποταμοῦ Ἄλμυροῦ διευθυνόμενοι πρὸς τὸν ἔτερον ποταμὸν τῶν Βρυσῶν διὰ νᾶ πάρουν ὕδατα. Τὸ τοιοῦτο παρουσίαζε θαυμάσιον θέαμα. Εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἄλμυρουπόλεως κατέπλευσεν καὶ ἡ Ἰταλικὸν θωρηκτὸν τὸ ὁποῖον ἠγκυροβόλησε πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς νησίδος τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἐξελθὼν διὰ λέμβου

εἰς ὑπαξιωματικὸς μετ' ἐνὸς διερμηνέως διένειμεν εἰς εὐρισκομένους ὀλοφόρους κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐντυπα τὰ ὁποῖα ἀνέφερον ὅτι καὶ πάλιν

προνόμια ἵ παρεχωροῦντο εἰς τὴν Κρήτην, ἐνῶ δὲ οἱ ἀποβιβασθέντες ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἐγίνοντο μετ' ἐνθουσιώδους εὐχαιριστήσεως τὰ προνομία ἐκεῖνα δεκτά. Ὁ Μιλτ. Παπαδογιαννάκις ὅστις εἶχε πάντοτε τὴν πρωτοβουλίαν, προλαμβάνων ἀναγιγνώσκει μεγαλοφῶνως πρὸς τοὺς ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας παρευρεθέντας τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν λόγῳ προκηρύξεων. Τὸ πλῆθος εἰς ἀπάντησιν ἐν τέλει φωνάζει! «Ζήτω ἡ Ἐνωσις.» Ἰνωσθέντος τούτου, τὸ ἠγκυροβλημένον Ἰταλικὸν πολεμικὸν, ἦρεν τὴν ἀγκυραν αὐτοῦ πρὸς ἀπόπλουον συνοδευόμενον μετὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν ἐπαναστατῶν δι' ὁμοβροντιῶν καὶ φωνῶν «Ζήτω ἡ Ἐνωσις.» Μόλις δὲ τὰ πληρώματα τῶν παρατυχόντων πρὸς ὑδρευοῦσιν Ἑλληνικῶν πολεμικῶν ἤκουσαν τὰς ζητωκραυγὰς ὑπέθεσαν ὅτι οἱ παρευρεθέντες ἐδέχθησαν τὰ προνομία καὶ ἐστενοχωρήθησαν σφόδρα. Κατόπιν ὅταν ἐγνώσθη ὅτι ἐζητωκραυγάζαν ὑπὲρ τῆς «Ἐνώσεως», μετὰ τινὰ ὥρα ἐξῆλθον ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν θωρηκτῶν, ὁ Ναύαρχος κ. Ράϊνεκ μετ' ἀξιωματικῶν καὶ ναυτῶν εἰς τοὺς ὁποῖους ἐγένετο ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ μετ' ὁμοβροντιῶν ἢ (ὁποῖα δὲν περιγράφεται. Εἶτα ἡ πρωτοβουλία φροντίζει καὶ περὶ συστάσεως σχολείων καὶ προσκαλεῖ τὸν ἐκ

του χωρίου Καλαμιτσίου διδάσκαλον Γωάν. Μαρινάκην εις τον όποιον ύπόσχεται την παραχώρησιν ιδιαιτέρας κατοικίας ώς και κατάλληλον οίκημα δια σχολειον. Επιπροσθέτως δε και την διατροφήν αυτού επί έννέα μήνας. Μετά τὰ ύπουργα φέντα συμφωνητικά και μετά δύο ήμέρας ήρχισαν αι έγγραφαί των μαθητών προσελθόντων κατά την πρώτην τριμηνίαν εκ του χωρίου Μαθιόκω, κατά την δευτέραν δώδεκα και κατά την τρίτην εκ' διαφόρων άλλων χωρίων έννενηκονταπέντεμαθητών. Ούτω έληξεν περίοδος εκείνη όταν κατό έτος 1898 ώρίσθη ύφ' ήμών κατάλληλος ήμέρα ίνα τελεσθί εις 'Αλμυρού πολιν δοξολογια ύπέρ της Α. Μεγαλειότητος του Αύτοκράτωρος της Ρωσσίας Νικολάου του Β' και της Σεβαστής Αυτοκρατειρας|διὰ τὰς άγαθοεργίας αυτών προς τους Κρήτας. Κατά την δοξολογιαν εκείνην προσήλθον ύπέρ τὰς δύο χιλιάδας άτομα εκ των περί της 'Αλμυρουπόλεως χωρίων άτινα μετά την δοξολογιαν έρριψαν κατά τὸ πατροπαράδοτον ιστορικόν και πολεμικόν έθιμον άρκετους πυροβολισμούς. Κατόπιν συνετάχθη εύχαριστήριον τὸ όποιον ύπεγράφη παρά των προσελθόντων και άπεστάλη διά του έν Ρεθύμνη Ρωσικου Προξενείου εις την Α. Μεγαλειότητα τον Αύτοκράτορα έν Ρωσία.

Συνετάχθη μάλιστα και ύπεγράφη αίτησις, ίνα επιδοθί δι' Επιτροπής προς τον Ναύαρχον

Σκρυλόωφ ίνα από τὸ στενόν του 'Αλμυρού και έντευθεν συμπεριληφθώμεν εις την σφαιραν της Ρωσικης κατοχής έχοντες την πεποίθησιν ότι οι Ρώσσοι θα έφρόντιζον όχι μόνον περι της έξυγιάνσεως του τόπου μας, αλλά και της ασφαλείας μας. Δυστυχώς όμως και πάλιν παρουσιάζεται ή άντενέργεια ότι δήθεν δέν θα διωρίζετο ουδεις εκ της έν λόγω περιφερείας υπάλληλος, κατ' έμέ άδικαιολόγητον και λίαν επιζήμιον διότι ουδέ κλητήρ καν είχε διορισθί ουδέποτε εκ της περιφερείας μας εκείνης. Ένεκα τούτου δυστυχώς έματαιώθη τὸ σχέδιον εκείνο και ο τόπος παρέμεινεν ύπό την κατοχήν των Ιταλών, οι όποιοι ουδέν καλόν έκαμον εις την Έπαρχίαν 'Αποκορώνου.

Τη προσκλήσει μου ήλθον κατόπιν εκ της έν 'Ακρωτηρίω ιερᾶς Μονής της 'Αγίας Τριάδος οι συνεπαρχιωταί μας 'Αρχιμανδρίται Καλλιβερετάκης και ο καθιγητής των ιερών Γερμανός 'Αποστολάκης ίνα τελέσωμεν μνημόσυνον ύπέρ των πεσόντων εις τον ναόν του Προφήτου 'Ηλίου <Τροιλί> έξωθεν του όποιου είχεν τοποθετηθί τὸ εκ δαφνών και μυρσινών προγε κενοτάφιον. Οι προσελθόντες έγονάτισαν ίνα δεηθώσιν ύπέρ των πεσόντων μετ εύλαβείας και σεβασμού 'Ως εκ τούτου κατά την ώραν εκείνην ο λόφος <Τροιλί> παρουσίαζεν έκτακτον πένθιμον πανόραμα.

Μη επαναπαυθέντες εις τὰς ένεργείας μας εκείνας άπεστείλαμεν βροχύτερον άλλην αναφο-

ράν φέρουσαν ὑπὲρ τὰς χιλίας ὑπογραφὰς πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπαναστατικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως κ. Ι. Σφακιανάνην αἰτοῦντες τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἔδρας τοῦ Νομοῦ Ἀποκορώνου Σφακίων εἰς τὴν Ἀλμυρούπολιν. Κατόπιν ἡ Πρωτοβουλία μετέβη εἰς Χανία πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως μετὰ πολλῶν ἄλλων πληρεξουσίων τῆς ἐπαναστατικῆς συνελεύσεως μεταβῶμεν εἰς τὸν Πρόεδρον κ. Σφακιανάνην καὶ ἐπετύχωμεν τὴν ἐγκατάστασιν τῆς ἔδρας τοῦ νομοῦ Ἀποκορώνου καὶ Σφακίων εἰς τὴν Ἀλμυρούπολιν. Δυστυχῶς ὅμως μόλις ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν παρὰ τὴν ἐν Χαλέπα οἰκίαν τοῦ κ. Βενιζέλου, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ Προεδρεῖον τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως ὅπισθοχωρήσαμεν διότι τὴν στιγμήν ἐκείνην εἶχεν ἔλθει ἡ εἰδησις ἐξ Ἡρακλείου ὅτι ἤρχισεν ἡ σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν παρὰ τῶν Τούρκων ἐν τὸς αὐτῆς τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου.

Ὅλαι αἱ ποικίλλαι αὐταὶ ἐνέργειαι αἱ γινόμεναι τῇ πρωτοβουλία μου ἐπέσυρον τὴν προσοχὴν τῆς ἐν Κρήτῃ δημοσιογραφίας ὥστε πρώτη ἡ ἐν Ἡρακλείῳ ἐκδιδόμενη ἡμερὶς «Ἡρακλείον» ἐδημοσίευσεν ἀνταπόκρισιν περὶ τῆς συντελεσθείσης προέδου τῆς Ἀλμυρούπολεως.

Ἄλλ' ἡ Πρωτοβουλία δὲν ἠρκέσθη εἰς ὅσα ἐνήργησε κατὰ τὸ ἔτος 1899 μεταβαίνει εἰς Χανία καὶ ἐπιδίδει ἀναφορὰν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Βασιλικὴν Ὑψηλότητα τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον τὸν πρῶτον ὑπάτον Ἀρμο-

στήν τῶν Τεσσαρῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν Ἀλμυρούπολιν καὶ ἐγκαταστήσῃ ἐν αὐτῇ τὴν ἔδραν τοῦ Νομοῦ Ἀποκορώνου καὶ Σφακίων. Ἐνεργεῖ κατὰλλήλως παρὰ τῇ Δημοτικῇ Ἐπιτροπείᾳ τοῦ Δήμου Μαθῆ καὶ ὑπὸ χρονολογίαν 8 Μαΐου 1899 ἀποφάσεως αὐτῆς «Ψηφίζει» ὅπως εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἡμετέρας Πατρίδος μετονομάσῃ ἡ Ἀλμυρούπολις εἰς Γεωργιούπολις καὶ τιμηθῇ οὕτω ὁ θαλερὸς βλαστὸς τοῦ Βασιλεῦς τοῦ Οἴκου Πρίγκηπος Γεωργίου καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν λαμπροτάτων τούτων γεγονότων τῆς Κρητικῆς ἱστορίας. Ἐπομένως μετονομάζεται ἡ πρωτεύουσα τοῦ οὔτινος προϊστάμην Δήμου ἀπὸ Ἀλμυρούπολιν εἰς Γεωργιούπολιν. Ἀνατίθεται εἰς τὸν Διμαρχοῦντα πάρεδρον Γεώργιον Μπεμπιράκη ὅπως μετὰ τῶν προκρίτων τοῦ Δήμου Μιλτιάδου Ππαδογιαννάκη καὶ Παπᾶ Ἰωάννου Μουζουράκη Σακελαρίου μεταβῶμεν παρὰ τῇ Α.Β. Ὑψηλότητι τῷ Πρίγκηπι τῆς Ἑλλάδος Γεωργίῳ καὶ ἐπιδόσομεν αὐτῷ ἰδιοχείρως τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα τὸ ὅποιον ἔφερε καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν Α. Τζαμπανάκη, Α. Γωνιωτᾶκη, Ν. Γιάνναρη, Ν. Μαρκᾶκη, Μ. Λογιάκη καὶ Κων. Μουζουράκη.

Δι' Ἡγεμονικοῦ δὲ Δι' ἀτάγματος κατόπιν ἡ Νῆσος διαίρεται εἰς πέντε Νομοὺς. Δι' αὐτοῦ ὡς ἔδρα τοῦ Νομοῦ Σφακίων ὠρίσθη ἡ Γεωργιούπολις Νομάρχης δὲ τοῦ Νομοῦ Σφακίων

διωρίσθη ὁ Στυλ. Φωτάκης. Μόλις δὲ ἐγνώσθη ὅτι ὁ Φωτάκης διωρίσθη Νομάρχης, ἡ Πρωτοβουλία συνιστᾷ εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ διδάξῃ τοὺς μαθητὰς τὸ τροπᾶριον τῶν τεσσάρων ἐκ Λάμπης Ἀγίων Μαρτύρων τῆς Ἐπαρχίας Ἀγίου Βασιλίου ἐξ ἧς κατήγετο καὶ ὁ Φωτάκης.

Κατὰ τὴν ὥραν δὲ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ, 12 Ἰουνίου 1899 οἱ ἐκ τῶν περίξ χωρίων 105 μαθηταὶ οἰφειτῶντες εἰς τὸσχολεῖον τῆς Γεωργιουπόλεως ἐψάλλον τὸ ἀνωτέρω τροπᾶριον κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Νομάρχου τῆς Κρήτης γεννήματα καὶ Λάμπης θρέμματα. ...»

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὐρίσκειντο ἐν Χανίοις τεσσαράκοντα οἰκογένειαι ἐκ Καυκάσου προερχόμεναι καὶ δηλοῦνται αὐταῖς παρὰ τῆς Πρωτοβουλίας ὅτι παραχωρεῖ οἰκόπεδα νὰ οἰκοδομήσωσι οἰκίας ὑπόσχεται δ' ὅτι καὶ οἱ τῶν περίξ χωρίων κτηματῖαι θὰ ταῖς παραχωρήσωσιν γαίας πρὸς φύτευσιν δένδρων καὶ ~~στραμνιῶν~~ ~~ἐξ ὧν θὰ ἐλαμβάνον τὰς ἡμισείας μετὰ τὴν καλλιέργειαν.~~ Ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις τῆς πρώτης ἐκείνης ἱστορικῆς ἐποχῆς, τῆς Κρητικῆς Πολιτείας παραχωρεῖ διὰ τὴν ἐξυγιάνσιν τοῦ τόπου κονδύλιον ἐξ χιλιάδων δραχμῶν ἥτοι διὰ τὴν ἀνέωξιν ἐξυγιαντικῶν χανδάκων ἐπὶ τῆς πρὸς ἀνατολὰς τῆς κωμοπόλεως «λασπώδους ἐκτάσεως». Ὅταν δὲ ἀφῆκετο ὁ ἀποστολεὶς σχεδιαστῆς μηχανικὸς ἐπρόκειτο νὰ κανονισθῇ τὸ βᾶθος καὶ πλάτος τῶ ὑπεδείχθη ὅτι ὤφειλεν οἱ ἀνω-

χθισόμενοι χάνδακες νὰ διευθύνωνται καθέτως πρὸς τὴν θάλασσαν ἵνα εὐτῶ διευκολύνηται ἡ ἐλευθέρα ροὴ τῶν ὑδάτων ὥστε τὸ μὲν βᾶθος αὐτῶν νὰ κανονισθῇ εἰς ἔν

καὶ ἡμισυ μέτρον τὸ δὲ πλάτος εἰς ἓνα. Ἐπίσης ἡ σκεπὴ αὐτῶν νὰ ἀπέχη πεντήκοντα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας πρὸς τὸ βᾶθος διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἡ δι' ἀρότρων καλλιέργεια τῶν γαιῶν ὥστε οἱ ἀνωχθισόμενοι χάνδακες δι-οχετεύωσι τὰ ὑδάτα αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ μῆκος πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπάρχοντα πρῶτον χάνδακα καὶ δι' αὐτοῦ ἄλλιν νὰ εὔρωσι πρὸς τὴν θάλασσαν ἐξ ἑνὸς μόνον σημείου ἵνα ἐκ τῆς δυνατῆς ροῆς αὐτῶν ἀποκακρύνωσι καὶ τὰ παρὰ τῶν κυμάτων εἰσαγόμενα ἐντὸς τοῦ στομίου αὐτῶν εἰσερχόμενα ὡς ἄμμιον καὶ χάλικας. Ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθημεν καὶ μερικοὶ χάνδακες ἀντὶ νὰ ἀνεωχθῶσιν εὐθέως πρὸς τὴν θάλασσαν ἠνεώχθησαν πλαγίως καὶ ἡ σκεπὴ αὐτῶν ἀνῆρχετο μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ὡς ἐκ τούτου τὰ ἀναφεύετα ὑδροχαρῆ φυτὰ ἐκάλυψαν διὰ τῶν ἀναφεύεντων ριζῶν τῶν τὸν ἐντὸς τῶν ὑπονόμων χώρον καὶ ἡμ πόδιζον τὴν ἐλευθέραν ροὴν τῶν ὑδάτων ἀργότερα δὲ οἱ χάνδακες οὗτοι κατέστησαν τελείως ἀχρηστοί.

Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον εἶχον φθάσει αἱ ἐνέργειαι μας διὰ τὴν καλλιτέρευσιν καὶ ἐξυγιάνσιν τῆς Γεωργιουπόλεως, ὅταν κατὰ τὸ ἔτος ἐκείνο διαδίδονται σοβαρόταται ἀνθυγιεῖναι διαφιμήσεις κατὰ τῆς Κωμοπόλεως ὅτι δηλαδή ἦτο τόπος ἐ-

πικινδύνων μεταδοτι-
κῶν ἀσθενειῶν ὅτι τὰ ὕ-
δατα τῶν ποταμῶν ρέου-
σιν ὑπογειῶς προσέρχόμε-
να ἐκ τῆς λίμνης Κουρ-
νᾶ ἐμβάλλονται εἰς τὴν
Γεωργιούπολιν καὶ ὅτι ἔ-
νεκα τούτων καθίσταται
ἀδύνατος ἡ ἐξυγίανσις
τοῦ τόπου ἐκείνου. Ἐνε-
κα λοιπὸν ὄλων αὐτῶν
τῶν διαδόσεων ἦτο ἀνάγ-
κη νὰ διοχετευθῶσι τὰ ὕ-
δατα τῆς λίμνης ἀλλα-
χοῦ διὰ νὰ κατορθωθῇ
καὶ ἀποξηρανθῶσι τὰ ἔλη
τῆς Γεωργιουπόλεως πρᾶγ-
μα ὅπερ ἦτο ἀδύνατον,
καθ' ὅτι ἡ διοχέτευσις
λίμνης ὑπελογίζετο εἰς
δαπάναν χιλιάδων λι-
ρῶν. Θεωρουμένης ὁθεν
ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω δια-
δόσεων ἀδυνατοῦ τῆς ἐ-
ξυγιάνσεως ὀργιάζον αἱ
δυσφημίσεις καὶ αἱ δια-
δόσεις εἰς βάρος τῆς πλου-
τοπαραγωγῆς ταύτης κω-
μπόλεως μεθ' ὅλης τῆς
ἐκτεταμένης εὐφόρου πε-
διάδος αὐτῆς, ὡστε νὰ
μὴ τολμῶσιν οἱ μεταβαί-
νοντες εἰς τὴν Γεωργιού-
πολιν νὰ παραγγείλω-
σιν εἰς τοὺς τυχόν ἐπιθυ-
μοῦντας νὰ τὴν ἐπισκε-
φθῶσιν ἢ νὰ διέλθωσιν
ἐξ αὐτῆς. «μὴ πίνητε νε-
ρὸ» μὴ σταματήσητε κα-
θόλου διότι θὰ σᾶς ἀποθά-
νωσιν οἱ πυρετοὶ καὶ ἄλ-
λα ἐνσπείραντες τοῦτω
τὸν φόβον καὶ τὸν τρό-
μον. Συνέβαιεν ὁμως
τὸ ἀντίθετον ὡς τοὺς ἐ-
χοντας ἀντίληκιν καὶ
θάρος, οἵτινες καὶ ἐπε-
σκέπτοντο τὴν Γεωργιού-
πολιν. Ἀναχωροῦντες
δὲ διέπραττον, ὅτι ὁ τό-
πος ἐκεῖνος δὲν ἦτο ὅπως
διεδίδετο. Ὅσον ἀφορᾶ
δὲ διὰ τοὺς ἄλλους διερ-
χομένους εἴτε πεζοὺς εἴ-
τε ἐφιίποτες οὗτοι πολλὰ
κις ἔσπευδόν νὰ ἀπομα-

κρυνθῶσι τροχαῶν ὡστε
νὰ μὴ προσβληθῶσιν ἐκ
τῶν πυρετῶν. Τοιαύτη
ἦτο ἡ κατάστασις ὅτε κα-
τὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀφικνεῖ-
ται ὁ Ἀριστείδης Μουρά-
τογλους Διευθυντῆς τοῦ
ἐν Ἀθήναις Γεωργικοῦ
σταθμοῦ Ἀττικῆς, λα-
βῶν διαταγὴν τοῦ ἐπί-
τῶν Ἑσωτερικῶν Συμβου-
λου τῆς Κρητικῆς Πολι-
τείας, ἐξήτασε τὸ ζήτη-
μα τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς
Γεωργιουπόλεως. Τὰ ἔλη
τῆς Γεωργιουπόλεως κα-
τὰ τὸν κ. Μουράτογλου
προέρχονται ἐκ τῆς κα-
κῆς ροῆς τῶν τεσσάρων
αὐτῆς ποταμῶν, τῶν ὁ-
ποίων περιγράφει τὸ μῆ-
κος καὶ πλάτος ὡς καὶ τὸ
εἶδος τῶν ὑδάτων.

Περὶ δὲ τῆς ἀδρεύσεως
καὶ χρησιμοποίησεως αὐ-
τῶν ἐφρόνει ὅτι διὰ κα-
ταλλήλων ἀνυψωτικῶν
μηχανημάτων, θὰ ὑδρεύ-
ετο ὁλόκληρος ἡ πεδιάς
τῆς Γεωργιουπόλεως, ἢν
ὑπελόγιζεν εἰς εἰκοσι
πέντε χιλιάδας στρεμμα-
των καὶ ὅτι ἡ πεδιάς αὐ-
τῆ ἀν καίγονιμοτάτη ἐ-
καλλιεργεῖτο κάκιστα
καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἡμ-
ποδίζετο ἡ φυσικὴ ροή
τῶν ὑδάτων μὴ κινουμέ-
νων ἔλευθέρως καὶ σχη-
ματίζονταν ἔλη. Συμ-
πληρωματικῶς ἀπεφάνθη
ὁ κ. Μουράτογλους, ὅτι
ὁ κανονισμὸς τῆς ροῆς
τῶν ὑδάτων τῶν ποτα-
μῶν Ἀλμυροῦ Βρυσῶν,
Βλυχάδας, Περσικικοῦ
καὶ Δέλφινά, εἶναι εὐ-
κολος καὶ ὀλιγοδάπανος
Συνεπῶς ἐφρόνει ὅτι ἐπε-
βάλλετο ἡ ἀμεσοὺς ἀποξή-
ρανσις τῶν ἔλων ἐκείνων
ὄχι μόνον ὅπως ἐξυγιαν-
θῇ ὁ τόπος, ἀλλὰ καὶ ὅ-
πως δοθῇ εἰς τὴν Γεωργί-
αν πεδιάς ἐκτάσεως οὐχὶ
ἀσημάτου διὰ τὴν Κρή-

την καιγονιμοτητος ουχι
της τυχουσας. Η λιμνη
Κουρνᾶ. Αὕτη κεῖται εἰς
ἀπόστασιν τεσσάρων πε-
ρίπου ἑξακλιόμετρον ἀπὸ
τῆς θαλάσσης καὶ εἰς ὕ-
ψος εἰκοσιτεσσάρων μέ-
τρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανεί-
ας αὐτῆς. Εἶναι δὲ ἢ με-
γαλειτέρα τῆς νήσου Κρή-
της. Ἀποτελεῖ εὐρείαν
καὶ βαθεῖαν χοάνην περι-
κλεισμένην πρὸς Δ. ὑπὸ
ἀποτόμων καθέτων τιτα-
νολίθων καὶ Α. ὑπὸ ὑψώ-
ματος καταφύτου. Τὰ ὕ-
δατα τῆς λίμνης Κουρ-
νᾶ εἶναι γλυκῆ καὶ ἔχου-
σιν μέγα βάθος. Ὑπὸ
τῶν περίρ κατοίκων ὡς
καὶ ἑλληνικῶν συγγραφέ-
ων θεωρεῖται ἢ ἔστι καὶ
ἢ πηγὴ τοῦ ἔννοσηροῦ τοῦ
κλίματος τοῦ τμήματος
τούτου τῆς Ἐπαρχίας Ἀ-
ποκρωίνου. Ἄλλὰ τὴν
γνώμην ταύτην θεωροῦ-
μεν ἐσφαλμένην διὰ
τοὺς ἐξῆς λόγους. Α. Ἡ
κατὰ τὸ θέρος ἐπιφάνεια
αὐτῆς ἀποξηραίνουμένη,
οὐδέποτε ὑπερβαίνει τὰς
πεντακοσίας χιλιάδας.
Β. Ὁ πυθμὴν τῆς λίμνης
εἶναι ἀμμώδης καὶ πετρώ-
δης ἀναμίξ ἐλάχιστη δὲ
καὶ ὅλως ἀσήμαντος. Εἶ-
ναι ἢ ποσότης τῶν εἰς τὰ
ἀποξηραίνόμενα μέρη ὀρ-
γανικῶν οὐσιῶν ὧν ἢ
σῆψις ἐπιφέρει τὰ μιά-
σματα. Γ. Ἡ λιμνη ἔχει
μέγιστον βάθος καὶ ἐν
αὐτῇ δὲν ὑπάρχουσι φυ-
τὰ οὔτε ἰχθεῖς καὶ λοιπὰ.
Δ. Οἱ ἐπικρατοῦντες ἀ-
νέμοι εἶναι οἱ βόρειοι οἱ
τινες ἂν ὑπῆρχον ἑμί-
σματα προερχόμενα ἐκ
τῆς λίμνης θὰ μετέφερον
ταῦτα πρὸς Ν. Συνεπῶς
θὰ ἐφέροντο τὰ ἐν λόγῳ
μιάσματα πρὸς Ν. οὕτως
ὥστε τὰ πρὸς τὴν διεύθυν-
σιν ταύτην τῆς λίμνης
εὐρισκόμενα χωρία θὰ ὑ-
πέφερον ἐνῶ σήμερον ἀ-

κριβῶς τοῦναντίον. συμ-
βαίνει δηλαδὴ τὰ ὑποφέ-
ροντα χωρία εὐρισκον-
πρὸς Β. ἢ Β. Α. τῆς λί-
μνης. Διὰ τοὺς λόγους
λοιπὸν τούτους φρονοῦ-
μεν ὅτι ἢ λιμνη Κουρνᾶ

οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα συν-
τρέχει εἰς τὴν κακὴν ὑ-
γιεινὴν κατάστασιν τῆς
ὀλίγον ἀπεχούσης τῆς πε-
διάδος Γεωργιουπόλεως.
Ἡ λιμνη τοῦ Κουρνᾶ,
ἔχουσα μέσην ἐπιφάνει-
αν ἐνὸς ἑκατομμυρίου τε-
τραγωνικῶν μέτρων καὶ
βάθος εἰκοσι τεσσάρων
μέτρων περίπου, περιέ-
χει δώδεκα ἑκατομμύρια
κυβικὰ μέτρα ὕδατος χω-
ρὶς νὰ ὑπολογισθῇ τὸ ἐκ-
τῶν πηγῶν ἡμερησίως
προστιθέμενον ὕδωρ. Πρὸς
τούτοις ἢ λιμνη εὐρισκο-
μένη εἰς ὕψος εἰκοσιτεσ-
σάρων μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐ-
πιφάνειαν τῆς θαλάσσης
δύναται νὰ χρησιμοποιη-
θῇ δι' ἀδρευσεις τῶν δύο
τούτων παραγόντων στη-
ριζόμενοι, δυνάμεθα ἀ-
σφαλῶς νὰ ἰσχυρισθῶμεν
ὅτι διὰ τῶν ὑδάτων τῆς
λίμνης Κουρνᾶ δύναν-
ται νὰ ἀρδευθῶσιν γαῖαι
δέκα χιλιάδων στρεμμά-
των. Ἡ νῦν θεωρουμένη
ὡς χωριτικότης τοῦ ἐδά-
φους τούτου, ταχέως ἢ θε-
λε μεταβάλλει τὴν πεδιά-
δα τῆς Γεωργιουπόλεως
εἰς ἄλλην Αἴγυπτον. Δι-
τι γνωστὴ τοῖς πᾶσιν εἶ-
ναι ἢ μεγίστη εὐεργετι-
κότης τοῦ ὕδατος εἰς τὴν
γεωργίαν τῶν μεσημβρι-
νῶν χωρῶν. Ἀνακαιφα-
λαιοῦντες τὰ ἄνωθεν ἐ-
κτεθέντα συμπεραίνομεν.
Α) Ἀπαραίτητον εἶναι ὅ-
πως διὰ τῶν ἀναγκαίων
ἔργων ἐπιδιωχθῇ ἢ τελει-
ωτέρα καὶ πυκνότερα
καλλιέργεια καὶ δενδρο-
φυτεία διὰ τὴν ἀποξήραν-
σιν.

Β) Ἐπίσης ἀπαραίτη-
τον εἶναι νὰ ὑποστηρι-
χθῇ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ λι-
μένος τῆς Γεωργιουπόλε-
ως ὁπότε οἱ περίξ γεωρ-
γοὶ ἄνευ ἡμεραργιῶν εὖ
χερῶς καὶ ὑπὸ πολλοὺς
καὶ συμφέροντας δρους,
θὰ διεξάγωσιν τὰς ἐμπο-
ρικὰς αὐτῶν ἐργασίας.
Γ.) Ἡ λίμνη τοῦ Κουρνᾶ
ἀποδεικνύεται ἀσφαλῶς
ὅτι ἔχει ἐλαχίστην ἐπι-
δρασιν ἐπὶ τῆς ὑγιεινῆς
καταστάσεως τῶν πέριξ.
Καὶ Δ.) Ἡ πρὸς ἀρδευσιν
χρησιμοποίησις τῶν ὑ-
δάτων τῆς λίμνης Κουρ-
νᾶ ἤθελεν εἶσθε λίαν ὠ-
φέλιμος οὐχ' ἦττεν φρο-
νοῦμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ πα-
ρόντος καὶ ἔνεκα οἰκono-
μικῶν λόγων, ἡ ἐκτέλε-
σις διὰ τὰ ἀρδευτικὰ ἐρ-
γα ταῦτα εἶναι δυστυχῶς
δύσκολος πολὺ, ἀλλὰ καὶ
δι' ἑλλειψίν πολιτικῆς
πρωτοβουλίας.
1900. Ἐκδρομαὶ χωρο-
φυλακῆς ἀπὸ Χανιά εἰς
Ρέθυμνον. Πληροφορη-
θέντες περὶ αὐτῆς ἐγκαί-
ρως ἐφροντίσαμεν περὶ
οἰκημάτων ὡς καὶ περὶ
τροφίμων κατεβάλομεν
δὲ προσπαθείας ἵνα δια-
νικητερεύσῃ εἰς Γεωργι-
ούπολιν. Παρακαλέσαμεν
ἱερέα διὰ νὰ ψαλῆ δοξo-
λογία καὶ ἐξήλθομεν με-
τὰ τῶν παρευρεθέντων
εἰς προϋπάντησιν αὐτῆς.
Μόλις ἀφίχθησαν οἵτε
ἀξιωματικοὶ καὶ χωροφύ-
λακες συνεκεντρώθησαν
εἰς τὴν πλατείαν τῆς Γε-
ωργιουπόλεως ἔνθα ἐτε-
λέσθη ἡ δοξολογία ἐν ὑ-
παίθρῳ. Ἡ στιγμὴ ἐκεί-
νη ὑπῆρξε ὄντως θεία
καὶ μεγαλοπρεπῆς. Τὸ ἐ-
σπέρας παρετέθη δεῖ-
πνον παρὰ μὲν τοῦ κ.
Νομάρχου εἰς τοὺς ἀξιω-
ματικοὺς παρὰ δὲ τῶν
κατοίκων τῇ φροντίδι ἡ-

μῶν πρὸς τοὺς χωροφύλα-
κας. Ἀλλὰ δὲν ἠρκέσθη-
μεν μόνον εἰς αὐτὰ ἐπα-
νελάβομεν τὰς ἐνεργεί-
ας μας καὶ περὶ ἀνεγέρ-
σεως ναοῦ. Ἐνεκα ὁμῶς
ἐμποδίων ματαιοῦνται
καὶ πάλιν. Καταβάλλον-
ται ἕτεραι ἐνέργειαι πα-
ρὰ τῷ κ. Νομάρχῃ Σφα-
κίων καὶ τῷ κ. Δημάρχῳ
Γεωργιουπόλεως, ἵνα συ-
νάψῃ ὁ Δῆμος δάνειον
παρὰ τῆς ἐθνικῆς τραπέ-
ζης τριακοσίων εἰκοσα-
φράγιων διὰ νὰ οἰκοδο-
μηθῇ παρὰ τοῦ Δήμου
κατάλληλον οἶκημα
πρὸς ἐγκατάστασιν ὄλων
τῶν γραφείων τοῦ Πρω-
τοδικείου Σφακίων. Τὸ
δάνειον συνήφθη καὶ
μετ' οὐ πολὺ τὸ δημοτι-
κὸν μέγαρον ἐκτίσθη εἶ-
χον ρυθμισθῇ τὰ ἐν Γε-
ωργιουπόλει ὅταν διὰ
τοῦ ὑπ' ἀριθ. 58 Διατάγ-
ματος διὰ τοῦ ὑπάτου
Ἀρμοστοῦ, Πρίγκηπος
Γεωργίου παρατείνεται
τὸ ἐννεάμηνον διάστη-
μα τῆς προσωρινῆς μετα-
θέσεως τῆς ἔδρας τοῦ
Πρωτοδικείου Σφακίων
ἀπὸ Γεωργιούπολιν εἰς
Βάμον ἢτοι ἐπὶ τρεῖς μῆ-
νας εἰσέτι. Κατόριν ἐτέ-
ρου ὑπ' ἀριθ. 83 Διατάγ-
ματος παρατείνεται καὶ
πάλιν ἐπ' ἀόριστον τὸ
τρίμηνον διάστημα τῆς
προσωρινῆς μεταθέσεως
τῆς ἔδρας τοῦ Πρωτοι-
κείου Σφακίων ἐκ Γεωρ-
γιουπόλεως εἰς Βάμον,
καταργουμένου τοῦ προ-
γωνεστέρου. 1901 Ἀφι-
κνεῖται ὁ Ἰωάννης Δσα-
νίδης ὀρυκτολόγος. Τῇ
παρακληῆσει μου μετέβη
πρὸς ἐξέτασιν τῆς λίμνης
Κουρνᾶ καὶ ὑποβολὴν
ἐκθέσεως πρὸς τὴν Κυβέρ-
νησιν τῆς Κρητικῆς Πο-
λιτείας περὶ τῶν ὑδάτων
αὐτῆς, ἵνα ἀποδειχθῇ εἰς
ποῖον μέρος ἐκβάλλωσι

ταῦτα. Ἡ ἐν λόγῳ ἔκθε-
σις τοῦ κ. Διονίδου ἔχει
ὡς ἑξῆς.

Κύριε Παπαδογιαννά-
κη. «Περὶ θῶν ἐσχάτως
τὴν Ἐπαρχίαν Ἀποκορῶ
μου εἶχον τὴν εὐκαιρίαν
ν' ἀντιληφθῶ τὴν μαστί-
ζουσαν τὴν Γεωργιούπο-
λιν καὶ τὰ περίχωρα αὐ-
τῆς, κακοδαιμονίαν τὴν
ὀφειλομένην εἰς τὰ λι-
μνάζοντα ἐκεῖ ὕδατα καὶ
τοὺς ἐξ αὐτῶν πυρεττοὺς.
Ἐν τοῦτοις ἡ χώρα αὕτη
πολυειδῶς ὑπὸ τῆς φύσε-
ως εὐνοηθεῖσα καὶ εὐρι-
σκομένη εἰς μέρος τῆς
Νήσου παράλιον καὶ πρὸς
τὰς συγκοινωνίας κεντρι-
κόν, ἔχουσα δὲ ἔδαφος
γόνιμον καὶ ἰκανὸν διὰ
καλλιέργειας, δύναται,
ἀποξηρανομένων τῶν ἑ-
λῶν εὐφροτάτῃ ν' ἀπο-
δειχθῇ. Βαίνων ἀκολου-
θῶσι εἰς τὸ Πέδυμον δι-
ήλθον διὰ τῆς λίμνης
Κουρνᾶ. Ματ' ἐκπλήξεως
δὲ εἶδον ὅτι αὕτη οὐδεμί-
αν ἔχει τῶν ὑδάτων τῆς
ἐκροῆν. Ἐσακέφθην τότε
ὅτι τὰ παρὰ τὴν Γεωργι-
ούπολιν λιμνάζοντα ὕδα-
τα ἐκ τῆς λίμνης ταύτης
ὑποδέττω νὰ ἔχουσιν κατ'
ἀρχὴν. Καὶ τὴν ιδέαν
μου ταύτην ἐκράτεινεν
ἐνθεν μὲν ἡ σχετικὴ θέ-
σις τῆς λίμνης ταύτης εὐ-
ρισκομένης εἰς τριῶν μό-
νον χιλιομέτρων ἀπόστα-
σιν καὶ εἰς ὕψος εἴκοσι
πέντε ὄλων μέτρων ἀπὸ
τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσ-
σης, ἀπὸ τοῦ ἔδαφους τῆς
Γεωργιουπόλεως συνεπῶς
ἐνθεν δὲ, ἡ ἐν τῷ αὐτῷ
χώρῳ δύο ἀθθονωτάτων
ὑφαλμύρων πηγῶν κατω-
φερουσῶν πρὸς τὴν θα-
λαῦσαν μέγα ποσὸν ὕδα-
των. Ἐξέφρασα λοιπὸν
τὴν γνώμην μου δημοσίᾳ
καὶ ἤκουσα εἰς ἀπάντη-
σιν ὅτι καὶ ἀπὸ ἄλλων
ὡς ἦτο φυσικὸν ἐξηγέσθῃ

αὕτη ἐπανειλημμένως ε-
πολημήθη ὅμως ὑπὸ τρι-
των προτεινόντων ἕναν-
τία ἐπιχειρήματα.

Δὲν ὑπάρχει βεβαίως
ἀμφιβολία, ὅτι ἂν ἀσφα-
λῶς ἀπεδεικνύετο ἡ ἀπὸ
λίμνης γέννεσις τῶν ἑ-
λῶν τῆς Γεωργιουπόλεως
ἐπιβεβλημένη θὰ ἦτο ἡ
ἀποξήρανσις ταύτης ἥτις
ἄλλως τε εἶναι εὐκολο-
τάτη ἀφοῦ μικρὰ μὲν τυ-
χάνει ἡ ἀπὸ τῆς θαλάσ-
σης ἀπόστασις τῆς, μικρὰ

δὲ ἐπίσης ὀφρῦς ἀποκλεί-
ει τὰ ὕδατα τῆς λίμνης
πρὸς τὸ μέρος τῆς. Τὴν
τοιαύτην ἀπόδειξιν δύνα-
ται σήμερον εὐκόλως νὰ
μᾶς παράσῃ ἡ ἐπιστή-
μη. Ἡ χημεία τῶν ἡμε-
ρῶν μας ἔχει τὴν διάθε-
σιν τῆς ἀντιδραστήρια
εὐαισθησίας ἐξόχου εἶναι
ἐπομένως δυνατόν ν' ἀ-

ναζητηθῇ δι' αὐτῶν ἂν
ὑπάρχει σχέσις τις μετα-
ξὺ τῶν ὑδάτων τῶν ἑλῶν
τῆς Γεωργιουπόλεως καὶ
τῶν τῆς λίμνης Κουρνᾶ.
Τοιοῦτον ἀντιδραστικὸν
εἶναι μεταξὺ τῶν ἄλλων
ἡ φθοραζίνη, ἧς ἐγένετο
πρὸ τινῶν μηνῶν χρῆσις
ἐν Ἑλβετίᾳ πρὸς διαλεύ-
κανσιν φαινομένου ὁμοί-
ας φύσεως. Ἐπίσης ἔκθε-
σις ἡ φουζίνη, ὁ θεϊκὸς
σίδηρος ἐν συνδυασμῷ
πρὸς τὴν τανίνην καὶ ἄλ-
λα. Καὶ εἶναι ὀλιγοδακα-
νωτάτῃ ἡ δοκιμὴ αὕτη
καθόσον χημικὸς, ἐπὶ δε-
καήμερον ἐπὶ τόπου με-
ταβαίνων, δύναται νὰ ἐ-
πιληφθῇ τῆς μελέτης τοῦ
ζητήματος ἡ δὲ ἀξία τοῦ
χημικοῦ ἀντιδραστηρίου
εἶναι ὅλως ἀσήμαντος.
Θὰ διεσαφηνίζετο δὲ οὖ-
τω τὸ ζήτημα καὶ θὰ ἠδύ-
νατο ἡ Κυβέρνησις ὀρι-
σμένην νὰ λάβῃ ἀπόφα-
σιν περὶ τοῦτιδέον γενέ-
σθαι.

Ἰωάννης Δουάνδης
Ὀρυκτολόγος
Ἔθηκεσις Ἰακωβῶν Σου-
μαρίνα Καμπάνη
καὶ Τραπεζάκη

Δι' αὐτῆς ἀναφέρουσι
ὅτι συνεπέια τοῦ ὑπ' ἀ-
ριθμοῦ 455 ἐγγράφου τοῦ
ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν συμ-
βουλίου μετέβησαν εἰς
Γεωργίουπολιν ὅπως ἐξε-
τάσῃσι τὴν κατάστασιν
ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως.
Ἐνεργήσαντες ἐπιτοπίως
μελέτας ἐπὶ τοῦ ἀντικει-
μένου τούτου ὑπέβαλον
τὸ πόρισμα αὐτῶν ἔχων
αὐτῷ. «Τὸ ὅτι τὸ μέρος
οὗο κεῖται ἢ Γεωργίου-
πολις καὶ ἐν γένει ὅλη ἡ
πεδιάς αὐτῆς παρουσιάζ-
ουσι ὅλας τὰς συνθήκας
αἰτινες καθιστῶσιν τό-
πον τινὰ ἐλώδη καὶ συ-
νεπῶς πυριττογόνον πε-
ρὶ τούτου οὐδεμία ἀμφι-
βολία ὑπάρχει διότι καὶ
ταφανῆ τὰ ἔλη τὰ σχημα-
τιζόμενα ἐνθεν δεῖ κατὰ
τὸ μῆκος τῆς παραλίας
εἰς μακρὰν ἔκτασιν ταύ-
της, ἐκ τῶν ἀναβρουόν-
των ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ὑ-
δάτων. Ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸ
μέρος τοῦτο εἶναι ἐλώ-
δες δὲν ἔπεται ἐκ τούτου
ὅτι εἶναι καὶ ἀπαραίτη-
τον νὰ καταδικασθῇ καὶ
ὡς ἀκατοίικτον διότι γνω-
στοῦ ὄντος ὅτι οἱ ἐλο-
γενεῖς πυρεττοὶ οἱ ἐνδι-
μηκοὶ εἰς τὰ ἐλώδη μέρη
ἐμφανίζονται κατ' ἐπιδη-
μίας καὶ ὀρισμένην σχε-
δὸν περίοδον τοῦ ἔτους.
καθ' ἣν διάφοροι μετεω-
ρολογικαὶ καὶ ἐδαφικαὶ
συνθήκαι ὑποβοηθοῦσι
τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐλεί-
ου μιάσματος γνωστοῦ δ'
ὄντος ὅτι πάντα τὰ κρού-
σματα ἐλειογενῶν πυρετ-
τῶν ἐπίσης τὰ παρατηρού-
μενα ἐκ τῆς περιόδου
ταύτης εἶνε ἄπλαϊ ἀπο-
τροποὶ αἱ εἰσερχόμεναι
παρ' ἀτόμοις οἵτινες φέ-

ρουσιν ἤδη ἐν αὐτοῖς ἄ-
πὸ προηγουμένης μολύ-
σεως τὸ ἐλεῖον μιάσμα
καὶ ὡς τοιοῦτον κατὰ συ-
νεπέιαν δυνάμενοι νὰ ἀ-
ποκρούσωσι τὸ ἤδη μεμο-
λισμένον ἀτομον, καίτοι
αν μὴ τοιοῦτον ἔπεται
ὅτι τὰ μέρη ταῦτα δύ-
νανται νὰ κατοικῶνται
ἐκτὸς τῆς περιόδου ταύ-
της ἀνευ οὐδενὸς σχεδὸν
κινδύνου διὰ τὴν ὑγίαν
τῶν κατοίκων.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ συν-
θῆκαι αὗται συμπίπτου-
σι κατὰ τοὺς μῆνας
Ματίου, Ἰουνίου, Ἰου-
λιου Αὐγουστον Σεπτέ-
μβριον καὶ Ὀβριον, κατὰ
τοὺς ὁποίους ἐπομένως
ἀναπτύσσονται αἱ ἐπιδη-
μιαὶ τῶν ἐλωδῶν πυρετ-
τῶν, ἔπεται ὅτι κατὰ
τοὺς λοιποὺς μῆνας τοῦ
ἔτους, ἦτοι τὸν Νοέμβρι-
ον Δεκέμβριον Ἰανουάρι-
ον Φεβρουάριον καὶ Μάρ-
τιον καὶ Ἀπρίλιον οἱ πυ-
ρεττοὶ οὔτε δὲν ἀνα-
πτύσσονται εἰμὴ εἰς τοὺς
ἀπὸ τῶν μηνῶν τῆς προη-
γουμένης περιόδου μο-
λυθέντας, καὶ τότε ὡς ὑ-
ποτροπαὶ ὡς εἶπομεν. Κα-
τὰ συνεπέιαν κατὰ τοὺς
μῆνας τούτους δύνανται
νὰ μένωσι οἱ ὑπάλληλοι
εἰς τὸ μέρος περὶ οὗ πρό-
κειται. Ἐπειδὴ σήμερον
θεωροῦμεν τὴν Γεωργίου-
πολιν κατοικήσιμον κα-
τὰ τοὺς μῆνας τούτους,
ὄν τῷ χρόνῳ ὅμως πολ-
λαπλασιαζόμενων τῶν ἡ-
δη λίαν ἐπιτυχῶς κατα-
σκευασμένων καὶ ἐπιτυ-
χόντων τοῦ σκοποῦ τῶν
ἔξυγιαντικῶν ἔργων τῆς
διαλευκάνσεως ἐδάφους,
δύνανται βεβαηδὸν νὰ ἐ-
ξυγιανθῇ αὕτη καὶ νὰ κα-
ταστῇ μονίμως καὶ διαρκῶς
κατοικήσιμος διότι
ἅπαντα τὰ ἐν τῇ πεδιάδι

τῆς ἐπιπέδου, δύνανται νὰ ἐκλείψωσι δι' ἀποξηράνσεως καὶ διαλευκάνσεως τοῦ ἐδάφους διὰ καλλιεργείων αὐτοῦ καὶ διὰ φυτεύσεως παντὸς μὲν δένδρου, ἀλλ' ἰδίως εὐκαλύπτων καὶ πεύκων.

Οἱ Ἴατροί: Ἰωάννης
Σουμαρίπης Γεώργιος
Καμπάνης
Γεώργιος Τσε
πετάκης

Ἐν Χανίοις 8 Μαΐου 1902
Πρὸς τὸν Κυρ. Μιλτιάδου
Παπαδογιαννάκην.

Φίλε Κύριε,

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπὸ
χρονολογίαν 7 Μαΐου ἐ.
ἔ. ἑμετέρας ἐπιστολῆς
γνωρίζω ὅτι, ὁ Κυρ. Πρω
τοπαπαδάκης ἐργαζόμε
νο πρὸς ἐμοὶ Ὑδραυλι
κος ἀναχωρεῖ νῦν, περ
α τῆς ἐργασίας
συνεπῶς δὲν εἶναι δυνα
τὸν νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκτελέ
σῃ τὰς μελέτας ὡς ἀναφέ
ρετε.

Ἄλλ' εἶναι ἤδη ἐνταῦ
θα ὁ κ. Ἀνταγιόνκαθηγη
τῆς τοῦ Πανεπιστημίου
τῆς Αἰλλης τῆς Γαλλίας
καὶ Μέλος τῆς Γεωγραφι
κῆς ἀποστολῆς ἐν Κρήτῃ
ὅστις θὰ ἔλθῃ καὶ εἰς τὰ
μέρη σας, πρὸς ἐκτέλεσιν
τῆς ἀποστολῆς του. Θέ
λω δὲ τὸν παρακαλέσει
τότε νὰ μελετήσῃ τὰ ὑ
δραυλικά τῆς Γεωργιου
πόλεως καὶ ἐλπίζω ὅτι
δὲν θέλει ἀρνηθῆ τὴν ἐ
κτέλεσιν τῆς παρακλήσε
ως μου, ὅποτε θέλετε εὐ
τηγήσει νὰ τύχητε μελέ
της περιβαλλομένης ὑπὸ
ἐπιστημονικοῦ κύρους ἀ
νεγνωρισμένου.

Μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως
Κ. Μάνος

Ἀριθ. Διατάγματος 66
Ὅριζομεν ἔδραν τῶν
Νομοῦ Σφακιῶν κατὰ μὲν
τοὺς μῆνας Νοέμβριον
Δεκέμβριον, Ἰανουάριον
Φεβρουάριον, Μάρτιον

καὶ Ἀπριλιον τὴν Γεωρ
γιούπολιν κατὰ δὲ τοὺς
λοιποὺς μῆνας τὸν Ἰου
νιον, Ἰούλιον, Αὐγου
στον Σεπτέμβριον καὶ
Ὀκτωβριον τὴν Κομόπολιν
Βάμου.

Ἀριθ. Διατάγματος 231.
Περὶ ἀναστολῆς τοῦ ὑπ'
ἀριθ. 66 Διατάγματος ὁ
ρίζοντος τὴν ἔδραν τοῦ
Νομοῦ Σφακιῶν.

Ἀναστελλεται ἡ ἐκτέ
λεσις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 66
τῆς 24 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἡ
μετέρου Διατάγματος ὁ
σον ἀφορᾷ τὴν μεταθε
σιν τῆς ἔδρας τοῦ Νομοῦ
εἰς Γεωργιούπολιν κατὰ
τοὺς μῆνας Νοέμβριον,
Δεκέμβριον, Ἰανουάριον
Φεβρουάριον, Μάρτιον,
καὶ Ἀπριλιον, Ὅριζεται
προσωρινῶς ὡς ἔδρα τοῦ
Νομοῦ Σφακιῶν ἡ Κομό
πολις Βάμου μέχρι περ
α τῆς ἐνεργείας τῶν
ἐξυγιαντικῶν ἔργων ἐν
Γεωργιούπολει.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκεῖ
νὴν ἐπειδὴ μετὰ τὴν ὀνομα
σίαν τῆς Ἀλμυρουπόλεως
εἰς Γεωργιούπολιν ἐλέχθη
ὅτι δὲν ἐπρεπε νὰ δοθῆ ἓνα
τοιούτον ὕψηλόν ὄνομα ὡς
ἓνα τοιούτον τόπον, ἡ Πρω
τοβουλία ἐνήργησε τὴν προ
σάρτησιν τῶν χωρίων Καλα
μιτοῦ Ἐξωπόλεως καὶ συ
νεπληρώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν
κατοίκων τοῦ Δήμου. Μαθὲ
ὡς ἄνω τῶν πέντε χιλιάδων
καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23
Διατάγματος τῆς 7 Μαρτίου
1902 μετενωμάζετο ὁ Δήμος
Μαθὲ εἰς Δήμον Γεωργιου
πόλεως, εἰς δὲ τήνσφραγίδα
τοῦ Δήμου ἐτέθη ἡ εἰκὼν
τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἡ νέα αὕτη μετωνομασία
τοῦ Δήμου, μεγάλως ἡδχαρι
στης, τὴν ἀδτεῶς ὑψηλότητα
τοῦ Πρίγκηπα Γεώργιον, ὁ
στις ἔλεγεν «καὶ πότε θὰ ὀπα
γῶ, ἵνα ἴδω τὴν συνόμισα»
Ἡ Πρωτοβουλία προβαίνει

εις την Καλλιέργειαν κήπου
ἐπὶ τῆς προκυμίας ἐκριζώ-
νει τὰ ἐν αὐτῇ βουρλέας καὶ
ἀκονιζέας, καὶ ἐν σχεδίω φυ-
τεύει δενδρύλλια ὡς καὶ ἀν-
θη διὰ πρασινάδες ὥστε με-
τὰ παρέλευσιν ἔτους τὰ ἀνά-
τοὺς δρομίσκους, τοὺς κύλους
καὶ εἰς τὰ τετράπλευρα τοῦ
κήπου φυτευθέντα κατέστη-
σαν τὴν λιμνάζουσαν καὶ ὀ-
ζουσαν ἐκείνην ἐλώδη ἔκτα-
σιν, θαυμάσιον ἀνθῶνα. Οἱ
προσερχόμενοι τότε ἔλεγον,
ὅτι «δὲν βρωμεὶ τῶρα ἀλλὰ
μυρίζει»

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην
ἔρχονται ἐκ τῶν ἀνατολικῶν
Ἐπαρχιῶν τ' ἀποτελοῦντα
τὴν Γαλλικὴν ἀποστολὴν μέ-
λη, διὰ τὸν χάρτην τῆς Κρή-
της, ὁπότε ὁ καθηγητῆς τοῦ
Πανεπιστημίου τῆς Λέξης Ἐ-
δουάρδος Ἀρταδίον, ὁ ὁποῖ-
ος ἀφοῦ πρῶτον ἠτήσατο πλη-
ροφορίαν περὶ τῆς προτέρας
ἀνθυγεινῆς καταστάσεως τοῦ
τόπου τὸν παρεκάλεσα νὰ δι-
έλθωμεν ὄλην τὴν τέως λιμ-
νάζουσαν ἔκτασιν ἀπὸ τῆς πά-
ραλίας καὶ τὰς ὄχθας τῶν τεσ-
σάρων ποταμῶν, πρὸς ἐξέτα-
σιν τῶν συστατικῶν τῶν δια-
φόρων ὑδάτων καὶ φυτῶν. Εἶ-
παν ὅτι εἰς τὰ ὑφάλμυρα ὄ-
δατα δὲν ἀναπτύσσονται ἀνω-
φελεῖς κώνωπες, οὐδὲ ὡς ἐκ
βάθους τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὰ
ποτάμια καὶ διότι ρέουσι τὰ
ὕδατα αὐτὰ ἀπολύτως εἰς τὴν
θάλασσαν. Ἐτόνισεν, ὅτι εἶ-
νε ἀνάγκη νὰ κοπῶσι τὰ ἐν
ταῖς ποταμοῖς ὑδροχαρῆ φυ-
τὰ, ὡς καὶ τὰ ἐν ταῖς ὄχθαις
αὐτῶν ὑπάρχοντα δενδρύλλια
ἢ τὴν «βρωμοξυλιές» καὶ νὰ
καθαρίζονται ἐτησίως. Συνέ-
στησε νὰ ἐκριζωθῶσι αἱ πέ-
ριξ τοῦ συνοικισμοῦ ὑπάρχου-
σαι βουρλέαι καὶ ἀκονιζέαι
καὶ νὰ φυτευθῶσιν εὐκάλυ-
πτοι. Κατόπιν ἠρώτησε ποιοί
ἦσαν οἱ τρεῖς ἰατροί, οἵτινες
δι' ἐκθέσεως τῶν ἀπεφάνθη-
σαν ὅτι ὁ τόπος δὲν εἶνε κα-
τοικήσιμος καθ' ἑλλην τὴν δι-
άρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ διάγνω-
σις τῶν, εἶπεν, εἶναι ἀβίασι-

μος καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν
θὰ ἦτο προτιμώτερον ἵνα πο-
λώσι τὴν κινίην των. Μετά-
βην, ἐξηκολούθησεν, εἰς πολ-
λὰ ἄλλα μέρη τὰ ὁποῖα, ὑπὸ
ὕγεινήν ἐποψίν ἦσαν πλέον
ἐλώδη καὶ ἀνθυγεινὰ ἀπὸ τὸ
μέρος σας. Καὶ τῶρα ἐρχόμε-
θα ἐκ τοῦ χωρίου «Περάμα-
τος» Μυλοποτάμου τὸ ὁποῖον
εἶναι πολὺ ἐλώδες καὶ ἀνθυ-
γεινόν. Ἐν τούτοις ὡς εἶδον
ἐκεῖ κατοικῶσιν αἱ Ἀρχαί.
Προσκαλέσεται τοὺς κατοίκους
τῶν πέριξ χωρίων, ὅπως διὰ
προσωπικῆς ἐργασίας καθα-
ρίσωσι τὸν τόπον σας. Καὶ
ἔσον διὰ τὰ ποτάμια καὶ τὴν
λίμνην σας, νὰ εἰπῆτε εἰς τὴν
Κυβέρνησιν σας «νὰ τὰ κατα-
στήσῃ Ἰχθυοτροφεῖα» Προκει-
μένου δὲ περὶ τῆς ὑγεινῆς κα-
ταστάσεως τῆς Γεωργιούπο-
λεως, ὁ κ. Ἀρταγιὸν ὑπεσχέ-
θη ὅτι θὰ ἀποστ. ἰλη ἰδιαιτέ-
ρην ἐκθεσιν καὶ ὅτι ἡ Γεωρ-
γιούπολις μετὰ τὴν ἐπιτέλει-
σιν τῶν ἐνεργουμένων σήμερον ἐ-
ξυγιαντικῶν ἐργων καὶ τῆς φυ-
τείας τῶν εὐκαλύπτων ἔχει
ἤδη ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑγίαν
τῆς.»

1903. Διαδίδεται ὅτι ἡ Αὐ-
τοῦ Ὑψηλότης ὁ Πρίγκηψ
θὰ ἐξέλθῃ εἰς περιόδειαν καὶ
θὰ διανυκτερεύσῃ εἰς Γεωρ-
γιούπολιν. Διὰ τὴν ὑποδοχὴν
αὐτοῦ προετιμάζονται δύο με-
γάλα ἀψίδες, ἐπὶ τῶν ὁποῖ-
ων ἦσαν γεγραμμένοι ἐπὶ με-
γάλων ταινιῶν αἱ λέξεις: «Ἡ ὀ-
ὕπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν
σας ἀνεγειρομένη πόλις, ὑπο-
δέχεται Σὲ Πρίγκηψ»

Εἰδοποιοῦνται οἱ κάτοικοι ἡ-
τῶν πέριξ χωρίων οἵτινες μετ' ἄς
ἀνυπομονήσας ἀνέμενον τὴν
ἄφιξίν του, τὴν ὠρισθεῖσαν
ἡμέραν ἤτις ἦτο ἡ 4η Μαρτίου-
ου. Τὸν ὑπεδέχθημεν μετ' ἐν-
θουσιασμοῦ καὶ ζητωκραυ-
γῶν, ὁ δὲ Δήμαρχος κ. Μιλ-
τιάδης Παπαδογιαννάκης, τοῦ
προσφωνεῖ διὰ τῆς ἀκολού-
θου προσλαλίας: Ὑψηλότατε
«Μὲ δάκρυα χαρᾶς ἀπενίξο-
μεν τὴν ἐν μέσῳ ἡμῶν εὐλο-

210
Συμπληρωματικὴ

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

α

γῆτὴν παρουσίαν σας. Ἡ φε-
ρόνυμος ἡμῶν πόλις ἐν ἐγ-
καρδίῳ σεβασμῷ, χαιρετίζει
τὴν ἐν αὐτῇ ἀφίξιν μεγαλόφ-
ρονος Ἡγεμόνος τῆς τετιμημέ-
νης Κρήτης; Ζήτω ὁ Πρίγκιψ
Γεώργιος!» Τὸ ἐσπέρας
ἡ πόλις ἦτο λαμπρῶς φωτα-
γωγημένη. Ἐξεληθὼν ὁ Πρίγκιψ
κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐσ-
περινὴν ὥραν περιηλθὼν ὄ-
λην τὴν πόλιν καὶ τὸν ὁποι-
ον παρηκολούθη τὸ πλῆθος
ζητοκραυγάζων. Ἐπεσκέφθη
τὸ Νομαρχιακὸν ὡς καὶ τὸ
Δημαρχιακὸν Κατάστημα ἐκ
φρασθεὶς ὑπὲρ τοῦ τούτου.
Κατόπιν ἠρώτησεν τὸν κ. Νο-
μάρχην «εἰς ποῖον μέρος ὑ-
πάρχει τὸ ποτάμι ἐκεῖνο ἀπὸ
τῶ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐποχὴν
τῆς προσβολῆς τῆς Κρήτης
ὕδρευετο ὁ Ἑλληνικὸς Στό-
λος;» Τοῦ ἀπήντησε, ὅτι «δὲν
ὑπάρχει τοιοῦτο ποτάμι μετὰ
τὰ ὕδατα, καὶ ὅτι τὰ ὑπάρ-
χοντα εἶνε ὑφάλμηρα.» Ὁ
Πρίγκιψ ὅμως ἐπιμένει ἐνδυ-
μεῖτε ὅτι τοῦ τῷ εἶχεν εἰπεῖν
ὁ Ναύρχος Ράινεκ καὶ ὅτι ὁ
Στόλος ὕδρευετο ἐκ Γεωργι-
ουπόλεως» ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ
Νομάρχης ἀπήντησε ἔτι «δὲν
ὑπάρχει τοιοῦτος». Καθ' ἣν
στιγμὴν ὁ Νομάρχης προσε-
κλήθη παρὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ
τοῦ Πρίγκιπος κ. Λεμπέση
ἀπεμακρυνθεὶς, ἡ Πρωτοβου-
λίαι πληροφορεῖ τὴν Αὐτοῦ
Ἰψηλότητα ὅτι τὸ ποτάμι ἐ-
κεῖνο ἦτο τῶν «Βρυσῶν» καὶ
ὅτι εἶνε χεῖμαρος καὶ ἀμέσως
μετέβησαν ἐκεῖ. Ὅταν δὲ εἶ-
δεν τοὺς θαυμάσιους ἐκείνους
ποταμοὺς τὸν τοῦ «Ἄλμυροῦ»
καὶ τὸν τῶν «Βρυσῶν» οἱ ὁ-
ποῖοι ἐνοῦνται πρὸ τριακοσίων
μέτρων πρὸ τῶν ἐκβολῶν
αὐτῶν, ἐθαύμαζε τὰ δύο ἐκεῖ
να ποτάμια ὅστε μετ' εὐχα-
ριστήσεως ἤκουε τὰ κατὰ τὰς
ἡμέρας τῶν ὕδρευσεων τοῦ
Ἑλληνικοῦ Στόλου ἕκτακτα
συμβάντα, καὶ ἐνθουσιῶν ἡ
Αὐτοῦ Ἰψηλότης ἠτήσατο
νά μάθῃ καὶ τὰ ἄλλα ιστορι-
κά τοῦ τόπου, ὡς καὶ τὴν πρὸ

καὶ μετὰ ἀνθυγεινὴν κατὰ
στασιν αὐτοῦ, ὅπερ καὶ ἐγέ-
νετο. Τότε ἡ Αὐτοῦ Ἰψηλό-
της παρεκλήθη, ὅπως εὐαρε-
στουμένη μεριμνήσῃ περὶ τῆς
ἐξυγειάνσεως τοῦ τόπου. Ἀ-
πήντησεν ὅτι ἔχει τὰς πλη-
ροφορίας ὅτι ἡ ἐξυγειάνσις
τοῦ τόπου τούτου καθίσταται
ἀδύνατος, διότι τὰ ὕδατα τὰ
ἐκεῖνα εἰς τὸν τόπον τούτου
προέρχονται ἐκ τῆς λίμνης
Κουρῶν καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς
τὴν θάλασσαν. Διὰ τὰ διοχε-
τευθῶσιν ἡ δὲ εἰς ἄλλο ση-
μεῖον, ἀπαιτοῦνται ἑκατομμύ-
σια

Εἰς ἀπάντησιν εἶπον εἰς
τὴν αὐτὴν Ἰψηλότητα, ὅτι
πολλάκις τὰ ὕδατα τῆς λί-
μνης κατὰ τὸν χειμῶνα ὑ-
ψοῦνται, ἀλλὰ τὸ θέρος κατέρ-
χονται εἰς ὀρισμένην ἐπιφά-
νειαν. Τὰ δὲ τῶν ποταμῶν
καὶ τὰ ἐπὶ τῆς παραλίας τῶν
πηγῶν, ρέουσι διαρκῶς, καθ' ἑ-
λκον τὸ διάστημα τοῦ ἔτους,
ἀνερχόμενα εἰς τὴν αὐτὴν
πάντοτε ποσότητα, ἴσην πρὸς
τὴν ἐντὸς τῆς λεκάνης τῆς
λίμνης οὕτως ὥστε εἰς ἐκά-
στην ὥραν, θὰ ἐπληροῦτο καὶ
ἄλλη μία λίμνη. Ἄν μάλιστα
λάβωμεν ὡς παράδειγμα καὶ
τὰ ἄλλα ποτάμια τοῦ Ἀπο-
κορώνου, ὡς καὶ τὸν «Κοιλιά-
ρην» τὸν «Εὐδιαν» τὴν «Ἄλ-
μυρίδα» καὶ τὴν «Γρὰ Βλυ-
χάδα» ἀποδεικνύεται, ὅτι
αἱ πηγαὶ τῶν ἐν Ἀποκωρῶνι
ὄντων ποταμῶν ἀναβρῦουσιν
ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ
οὐδεμίαν ἔχουσιν σχέσιν με-
τὰ νερὰ τῆς λίμνης. Ἀλλὰ
καὶ ἄλλη ἀπόδειξις εἶναι, ὅ-
τι τὰ ὕδατα τῆς λίμνης εἶναι
γλυκὰ τῶν δὲ ποταμῶν ἦτο
τῆς «Γεωργιουπόλεως» τοῦ
«Περαστικοῦ» καὶ τῆς «Βλυ-
χάδας» εἶναι καθαρτικὰ τοῦ
δὲ Ἄλμυροῦ καὶ τῶν ἄλλων
πηγῶν ὑφάλμηρα. Καὶ τότε
ἡ Α. Β. Ἰψηλότης παρεδέχ-
θη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς λίμνης
οὐδεμίαν ἔχουσιν σχέσιν, με-
τὰ τῶν ρεόντων εἰς τοὺς πο-
ταμοὺς τῆς Γεωργιουπόλεως.
Ἴνα ἀποδεχθῇ δὲ τοῦτο, τῷ

υπέδειξα, νά διατάξη νά δια-
λευκανθῶσιν μέ τήν υποδειχ-
θεῖσαν ὑπό του ὀρυκτολόγου
κ. Δοαγλίδου φθοριζίνην. Καί
τότε εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει νά ἐ-
πισκευθῆ τήν λίμνην Κουρ-
νά, ἀλλ' ἔχει τήν πληροφο-
ρίαν, ὅτι ἡ ὁδός τυγχάνει ἀ-
διάβατος. Εἰς τήν Α. Υ. ἔδο-
σα ὑπόσχεσιν, ὅτι μέχρι τῆς
ἐπανόδου του, θά τήν ἐπιδι-
ορθώσω διά νά μεταβῆ. Ὅν-
τως μετά δύο ἡμέρας ἐπιδιορ-
θώσω νά ὁδός ἀρχομένη ἐξ
Ἀσπρουλιάνου καί διερχομέ-
νη ἀνωθεν θαυμασιῶν γηλό-
φων καταφύτων ἐκ πάντων
εἰδῶν θάμνων καί φυσικῶν
ἀνθέων. Ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων
δὲ αὐτῶν μερῶν ἐπαρουσιάζ-
ονται αἱ περίξ κατάφυτοι κοι-
λάδες, ἐξ ἀναριθμητῶν διαφό-
ρων δένδρων, ἰδίως δρυῶν, ἐκ
τῶν ὁποίων σάζονται ἀκόμη
μυρίαι ἐκ τοῦ μεγάλου δά-
σους ἔχοντος ὡς ὅρια τόν Ἀσ-
προυλιάνον, τήν Γαβαλιανήν
τήν λίμνην καί τὸ χωρίον
Μουρί, διασωθέντα ἐκ τῶν
συνεχῶν πυρκαϊῶν. Ὅταν δὲ
κατά τήν ἐπανοδὸν τοῦ ἔφθα-
σαν εἰς τήν προετοιμασθει-
σαν νέαν ὁδὸν πρὸ τῆν λίμνην
τὸν ἀνέμενον ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦς
ἐκατὸν μετὰ τῶν σημαίων διά
νά τὸν συνοδεύσωσιν μέχρι
τῆς λίμνης καί τῷ εἶπον·
«ἀπ' ἐδῶ ὑψηλότατε θά ὑπά-
γωμεν εἰς τήν λίμνην».

Ἀτυχῶς δὲν ἐσταμάτησεν
καί ἐξηκολούθησε τήν πορεί-
αν του μέχρι τῆς Γεωργιου-
πόλεως. Μετ' ὀλίγην ὥραν
παρουσιασθέντες καί ἡμεῖς,
ἀνεφέραμεν εἰς τήν Α. Υ. ὅτι
ἐπὶ ἐξ ἡμέρας ἐπιδιορθώνατο
ὑπερσοτάτη μέχρι λίμνης ὁδός
καί ὅτι ἐκεῖ τὸν ἐπερίμεναν
ἄνω τῶν δύο χιλιάδων λαοί
καί μάλιστα πολλοὶ ἀγωνι-
ῆσαι, οἵτινες σφόδρα ἐλυπή-
θησαν, διότι δὲν τὸν εἶδον, ἀ-
πῆντησεν ὅτι τὸν ἐπληροφό-
ρησαν, ὅτι ἂν θά μετέβαινε
θά διέτρεχον κίνδυνον τὰ ἀ-
λογα τῶν ἐκ τῆς βλασπώδους
γῆς, ὡς ἐκ τῆς βροχῆς τῆς
προηγούμενης νυχτός. Εἰς ἀ-
πάντησιν τῷ εἶπον.

Διατάξετε νά παρουσιασθῆ
ἐκεῖνος ὅστις σᾶς ἔδοσεν τήν
πληροφορίαν αὐτήν, ἵνα ἀπο-
δειχθῆ ὅτι δὲν σᾶς εἶπεν τήν
ἀλήθειαν.

Ἐτὸ Δημοτικὸν Συμβούλι-
ον τοῦ Δήμου Γεωργιουπόλε-
ως, συνεδριάσαν σήμερον τήν
29 Ἀπριλίου 1903 ὑποβάλλει
βαθυστάτην εὐχὴν πρὸς τήν σε-
βαστὴν Βουλὴν τῶν Κρητῶν,
ὅπως ἰδρυθῆ εἰς Γεωργιούπο-
λιν Γεωργικὸς Σταθμὸς, κα-
τασκευασθεῖ δημοσία ὁδός
μέχρι Γεωργιουπόλεως συστα-
θῆ δὲ καί Ἀλαταποθήκη.
Ἐπίσης ὅπως χορηγηθῆ κοι-
νὸν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ
πρὸς ἐκβάθυνσιν τοῦ στομίου
τοῦ πλωτοῦ ποταμοῦ Ἀλμυ-
ροῦ, ἵνα ἐλλιμενίζονται ἀπο-
λύτως τὰ ἱστιοφόρα καί διευ-
κολυνθῆ οὕτως ἡ ταχύτερα
μεταφορὰ τῶν προϊόντων καί
τῶν ἐμπορευμάτων εἰς τὰς
πόλεις.

Ἀριθ. Πρωτ. 41)47 Γρα-
φεῖον Συμβουλίου τοῦ Ἠγε-
μόνος.

Συνεπεία τοῦ ὑπ' ἀριθ'
3538 ἐγγράφου τῆς Νομαρχί-
ας Σφακίων ἐπροκαλέσαμεν
τήν ὑπ' ἀρ. 216 γνωμοδότη-
σιν..... καί διὰ τοῦ ὑπ'
ἀριθ..... καί χρονολογίαν 31
Φεβρουαρίου ἐκθεσιν τῶν ἰα-
τρῶν Σουμαρίπα, Καμπάνη
καί Τσεπετάκι, περὶ τοῦ ἐάν
δέον νά μετατεθῆ ἡ Ἔδρα
τοῦ νομοῦ Σφακίων ἐκ Γεωρ-
γιουπόλεως..... Ἀποφασίζει
παμφηφεί, ὅπως προκληθῆ
Ἠγεμονικὸν διάταγμα ὁρί-
ζον μέχρι αὐ ἐκλείψωσι οἱ ἡ-
δη ἐν Γεωργιουπόλει ὑφιστά-
μενοι ἀνθυγεινοὶ ὄροι, ἡ Νο-
μαρχία Σφακίων θά ἐδρεύῃ
ἐν Βάμω ἐνθα ἐδρεύωσι καί
αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ κατὰ τοὺς
μῆνας Μάϊον Ἰούνιον, Ἰού-
λιον, Αὐγουστον Σεπτέμβριον
καί Ὀκτώβριον.

1904 Ἡ πρωτοβουλία ἐνερ-
γεῖ καί υποβάλλονται Δημο-
ψηφίσματα παρὰ τῶν περίξ
Δημῶν πρὸς τήν Α. Β. Υ. τοῦ
Πρίγκηπα, ἐν παρακαλοῦσι,
ὅπως συντρέξῃ, τήν πρόδο-

τῆς Γεωργιουπόλεως ἦτις ἀ-
πὸ Ἐμπορικῆς, γεωργικῆς βι-
ομηχανικῆς καὶ ναυτικῆς ἀ-
πόψεως θέλει ἀποβῆ ὑφ' ὄψας
τὰς ἀπόψεις ὠφελιμοτάτης, οὐ
μόνον εἰς τοὺς πέριξ Δῆμους
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Ταμετον τῆς

Πολιτείας.

Τὰ δημοτικὰ Συμβούλια
τῶν Δῆμων (Φρέ, Γεωργιου-
πόλεως καὶ Λαπαίων, διὰ Δη-
μοψηφισμάτων ὑποβάλλωσι
βαθυτάτην εὐχὴν πρὸς τὴν
Α. Β. Υ. τὸν Πρίγκηπα καὶ
παρακαλῶσι αὐτὸν ὅπως συν-
τρέξῃ τὴν πρόδον τῆς Γεωρ-
γιουπόλεως. Ὁ κ. Ἀριστέ-
δης Κριάρης, Σύμβουλος, ἐχο-
ρήγησε ἑκατὸν πενήκοντα
δραχμὰς διὰ τὴν ἐκβάθυσιν
τῆς εἰσόδου τοῦ ποταμοῦ Ἄλ-
μυρου διὰ τὴν ἐλευθέραν εἰ-
σοδὸν τῶν ἰστιοφόρων εἰς τὰ
ἐνδότερα αὐτοῦ.

1905. Ἡ Γεωργιούπολις ἔ-
νεκα τῆς ἐγκαταλείψεως αὐ-
τῆς παρὰ πάντων διετέλει εἰς
νέαν ἀπελπιστικὴν κατάστα-
σιν, ἔτι δὲ περισσότερον, ἐ-
σταμάτησαν αἱ ἐπιχειρήσεις
ἐν αὐτῇ, κατὰ τὸν μῆνα Σεπ-
τεμβρίου ὁπότε ἐξ Ἐπισκο-
πῆς Ρεθύμνης, ἠκούσθη ὅτι
ἤρχοντο εἰς Γεωργιούπολιν
Ρωσικὰ στρατεύματα. Μό-
λις δὲ ἐπληροφόρηθησαν τοῦ
το οἱ ἐν Γεωργιουπόλει παρα-
μένοντες ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα
ἐπαναστάται, ἐσκέπτοντο νὰ
μοὺς ἐμποδίσωσι. Κατεβάλα-
μεν τότε μεγάλας προσπάθει-
ας ἵνα ἐμποδίσωμεν τὴν ἐπί-
θεσιν καὶ δυνηθῶμεν νὰ περ-
σωμεν αὐτοὺς ν' ἀπομακρυ-
θῶσιν ἐκ Γεωργιουπόλεως.

Ἐνθ' δι' οἱ πλοῖστοι ἦταν
σύμφωνοι νὰ μὴ τοὺς πυροβο-
λήσωσιν, αἴφνης ἠκούσθησαν
πυροβολισμοὶ καὶ οἱ εὐρεθέν-
τες ἐν Γεωργιουπόλει ἐπανα-
στάται, ἔσπευσαν καὶ κατέ-
λαβον τὴν λοφοσειρὰν τῆς
Γαβαλιανῆς, ἐξ ἧς ἀπειχον οἱ
Ρῶσοι ἐκ τῶν τοποθεσιῶν
ἐκείνων ἐν χιλιόμετρον, ὅταν
ἐπυροβόλησαν. Οἱ Ρῶσοι τό-

τε διαρεθῆσαν εἰς τρεῖς φά-
λαγγας καὶ ἐπροχώρουν τρο-
χάδην ἵνα πολιορκήσωσι
τοὺς ἐπαναστάτας. Ἄλλ' ἐν
τῇ μεταξὺ ραγδαία βροχῇ
μετ' ὀμίχλης, ἠμπόδισε τὴν
προέλασιν αὐτῶν. Προχωρή-
σαντες εἶτα οἱ Ρῶσοι εἰσήλ-
θον εἰς τὴν Γεωργιούπολιν.

Οἱ δὲ ἐπαναστάται ὀχυρώ-
θησαν εἰς τοὺς πέριξ ὑψηλο-
τέρους λόφους καὶ ἀμέσως ἤρ-
χισαν οἱ πυροβολισμοὶ ἐκ τῶν
διαφόρων τοποθεσιῶν. Κατὰ
τὰς τέσσαρας μετὰ μεσημβρί-
αν ἐκ τῶν συνεχῶν πυροβολι-
σμῶν καὶ ὀμβρονηπιῶν ἡ Γε-
ωργιούπολις παρίστα τότε
θλιβεροτάτην κατάστασιν, ἡ
ὅποια διήρκησε μέχρι τῆς ἐ-
σπέρας. Οἱ πυροβολισμοὶ ἐπα-
νεληφθησαν μέχρι τῆς αὐγῆς
τῆ 29 Σεπτεμβρίου καὶ διήρ-
κεσαν μέχρι τῆς ἐσπέρας, ὅπο-
ταν καταπλευσάσῃ ἐκ Ρεθύ-
μνης τορπιλοφόρου ἤρχισεν
ἀμέσως νὰ κανονιοβολῇ τοὺς
ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων λόφων ὀ-
χυρομένους ἐπαναστάτας, οἱ-
τινες ἀντεπυροβόλουν ταύτην
ὀθῶς αἱ πέριξ αὐτῆς πίπτου-
σαι ἐπὶ τῆς θαλάσσης σφαί-
ραι παρίστανον ἑκτακτον λυ-
πηρὸν φαινόμενον, τὴν δι' ἐπι-
οῦσαν ἔληξε καὶ ἡ ἀλησιμόνη-
τος ἐκείνη λυπηρὰ κατάστα-
σις, ἡ ὅποια συνετέλεσεν εἰς
τὴν τελείαν βασιμότητα τῶν
ἐν Γεωργιουπόλει ἐνεργουμέ-
νων ἐπιχειρήσεων. Εὐρεθέν-
τες εἰς μίαν τοιαύτην ἀπελπι-
στικὴν κατάστασιν, δὲν ἀπω-
λέσαμεν τὸ θάρρος μας, ἀλλ'
ἐσκεπτόμεθα τὴν ἐξεύρεσιν
τρόπου, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν
τὰ μέσα ἐκεῖνα περὶ τῶν ὀ-
ποιῶν θὰ ἐξηκολούθη ἡ συνέ-
χεια τῆς προόδου τῆς Γεωρ-
γιουπόλεως, μετὰ τῆς ἀποσο-
βήσεως τοιούτων λυπηρῶν γε-
γονότων ἐν τῇ μέλλοντι. Ἐνε-
κα τῆς ἀπελπιστικῆς ἐκείνης
καταστάσεως ὡς ἐκ τῆς ἀναρ-
χίας εἰς ἣν περιήλθεν τότε ὁ
τόπος καὶ τῆς ἀσυγχωρήτου
πρὸ παντὸς τελείας ἀδιαφορί-
ας τῶν ἀρμοδίων περὶ τῆς ἀ-
ναπτύξεως τοῦ ἐρους ἐκεῖ-
νου, ὡς καὶ τῆς καταφορᾶς

σημείου, ὥστε νὰ μὴ πίνῃ ὕ-
δωρ (!) Ἐνεκα τῶν διαδόσεων
ἐκείνων, οἱ διερχόμενοι ἐκ
τῶν ἀνατολικῶν πρὸς τὰς δυ-
τικὰς ἐπαρχίας, ἔσπευδον νὰ
διέρχωνται τὸ μέρος ἐκεῖνο,
χωρὶς νὰ παραμένωσιν εὐδὲ
λεπτόν.

Ἄς φαντασθῇ λοιπὸν ἕκα-
στος μὲ τὰς διαδόσεις ἐκείνας
τὰς ἐκ φθόνου κατὰ τῆς προ-
όδου τοῦ τόπου προσερχομένας
αἱ ὅποια κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐ-
κείνην εἶχον φθάσει εἰς ἀπί-
στευτον βαθμὸν. Τί μέγα κα-
κὸν ἐπροξένουν εἰς τοὺς κα-
τοίκους τῆς Γεωργιουπόλεως.

Μερικοὶ μάλιστα, ὅσοι ἐξ
αὐτῶν ἐνθέρμως ἀπ' ἀρχῆς
ἀνέλαβον τὴν φροντίδα τῆς
προόδου τοῦ τόπου ἐκείνου
τοῦς συνεβούλευον νὰ ἀπομα-
κρυνθῶσι πλέον ἐκ τοῦ τόπου
ἐκείνου, παύοντες νὰ ἐνεργῶ-
σι ὑπὲρ αὐτοῦ, καθ' ὅτι τρα-
νώτατα ἀπεδείχθη, ὅτι ὑπὸ
τὰ τοιαῦτα περιστατικὰ καὶ
ἀνευ κυβερνητικῶν μέσων, ἡ
παραίτητῶν πρόοδος τοῦ τόπου
καθίσταται ἀπραγματοποι-
ητος.

Ἄλ' ἡμεῖς ἂν καὶ εὐρισκό-
μεθα ἐν ἀπογνώσει καὶ εἰς
τοιαύτην ἀπελπιστικὴν κατά-
στασιν, οὐδὲν ἄλλο ἐσκεπτό-
μεθα παρὰ μόνον, πὼς νὰ ἐ-
ξεύρωμεν τὰ μέσα τῆς περαι-
τέρω συνεχιαστῶν ἐνεργειῶν
μας. Ἐνῶ δὲ ἐσκεπτόμεθα
περὶ τοῦ πρακτέου, κατὰ τὸ ἔ-
τος 1906 προέβημεν εἰς τὴν
ἴδρυσιν «Γεωργικῆς ἐταιρίας»
σκοπούσης τὴν πρόοδον τῆς
Γεωργίας τῆς ἐξυγίανσεως
τῶν πεδινῶν ἐδαφῶν διὰ τῆς
προμηθείας καταλλήλων γε-
ωργικῶν ἐργαλείων καὶ διαφό-
ρων σπόρων. Ἡ ἴδρυσις τῆς
Γεωργικῆς ἐκείνης «Ἐταιρίας»
μαγίστην χαρὰν ἐπροξένησεν
καθ' ἅπασαν τὴν Κρήτην,
ὥστε νὰ μᾶς ἀποστέλλωνται
πανταχόθεν συγχαρητήρια ὑ-
πὸ τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ
τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Γεωργίας
καὶ τὴν ἐξυγίανσιν, ὡς προα-
ναφέραμεν τῶν νοσηδῶν με-
ρῶν.

Τόσον δὲ ἠὐχαριστήθησαν
καὶ οἱ κ. κ. Πρόξενοι τῶν Μ.
Δυνάμεων, ὥστε ὁ τῆς Ἀγ-
γλίας ὑπεσχέθη ὅτι θὰ προ-
μηθεύσῃ τῇ Ἐταιρίᾳ ἐκ τῶν
ἀποικιῶν τῆς Ἀγγλίας διαφό-
ρους σπόρους διὰ παραγωγὴν
δενδρυλλίων. Τῆς Ἰταλίας ὁ
Πρόξενος ἐνήργησεν, ὥστε νὰ
συνάψῃ σχέσεις μεταξὺ τῆς
Ἐταιρίας καὶ τοῦ ὑπουργοῦ
τῆς Γεωργίας τῆς Ἰταλίας,
ἀποστέλλων τὰ κατὰ μῆνα ἐ-
κδιδόμενα παρ' αὐτοῦ Γεωρ-
γικὰ περιοδικὰ. Τῆς Ρωσσίας
ὁ Πρόξενος ἐπίσης ἐδήλωσεν,
ὅτι θὰ ἀναγείλῃ εἰς τὴν Κυ-
βέρνησιν τοῦ τὴν μεγάλην πρό-
οδον εἰς ἣν εἰσέρχετο τότε ἡ
Κρήτη. Καὶ τέλος ὁ Πρόξενος
τῆς Γερμανίας, ἐπρομηθευ-
σεν τῇ ἔταρείᾳ διαφόρους κα-
ταλόγους ἐργαλείων καὶ σπό-
ρων. Ἡ Γεωργικὴ Ἐταιρία
ἐκ παραλλήλου προέβη εἰς
σύστασιν ἀγροκηπίων ἐξ ὧν
παρήγαγε διάφορα δενδρύλ-
λια ἐξ ἐκείνων δὲ εἶναι καὶ
τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Χαλέπας ὑ-
πάρχοντα δένδρα, κυανὰ ἀ-
κακίαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπέ-
στειλλε δωρεὰν διὰ τῆς λει-
τουργουσίας τότε ἀκτοπλοίας
εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς νή-
σου. Ἐκ τῶν παραλιῶν δὲ ἐ-
κείνων ἐλάμβανε μεγάλα κι-
βώτια εἰς μοσχεύματα κίτρω-
ν τὰ ὅποια διένεμεν δωρεὰν
εἰς τοὺς αἰτοῦντας πρὸς φύ-
τευσιν. Ἡ Γεωργικὴ Ἐται-
ρεία προσέτι προέβη εἰς τὴν
καλλιέργειαν τῆς μικρᾶς ἐν
τῷ πελάγῳ Ἀλμυρῶ, νησί-
δος ὀνομαζομένης «Κάλαμῶ-
νος» καὶ τῆς ἔταιρας «Μήτη-
ρος» τὰς ὁποίας καθίστα ἀ-
γροπήπια τῆς Ἐταιρείας.

Θερίζει διὰ κοπτερῶν ἐργα-
λείων τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας
καὶ ὀχθῶν τῶν ποταμῶν Ἀλ-
μυροῦ καὶ Βρυσῶν ἐπιπλέον-
τα ὑδροχαρῆ φυτὰ. Ἐπὶ χω-
μάτων ῥύακας καὶ λάκκους
στασίμων ὑδάτων, ἰσοπέδωσε
ὁδοὺς πλατείας μετὰ τῆς προ-
κυμαίας, ἐξερρίψσε τὰ ἐντὸς

τοῦ σχεδιαγράματος ὑπαρχού-
σας βουρλέας καὶ ἀκονιζέας
ἀνέωξε χάνδακας, ἵνα διευ-
κολύνη τὴν ἐλευθέραν ροὴν
τῶν στασιμῶν ὑδάτων, πρὸς
τὴν θάλασσαν, ἀπεξήρανε
τὴν ἐκ σεσηπότων χόρτων πα-
ραλιακὴν ἔκτασιν, καὶ οὕτω
κατορθώθη ἡ καλλιέργια αὐ-
τῆς. Ἀπέστειλεν εἰς διάφορα
ἄτομα, εἰς πλῆτα εἰς Μονὰς
δενδρύλλια καὶ διαφόρους
σπόρους, ἐπρομηθεύθη ἐκ
Γαλλίας θεῖον καὶ συνήψε
σχέσεις μετ' ἄλλων Ἑταιρει-
ῶν. Κατέβαλεν ἐναργείας, ἵ-
να ἐπιτύχῃ τὴν προσάρτηση
αὐτῆς μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις
ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α.Μ.
τιῦ βασιλέως Γεωργίου διατε-
λουσῆς Γεωργικῆς Ἑταιρείας.
Κατὰ τὸ πρῶτον αὐτῆς ἔτος
ἐφύτευσε δύο χιλιάδας εὐκα-
λύπτους ἐντὸς τοῦ σχεδιαγ-
ράματος τῆς Γεωργιουπόλε-
ως, καὶ διὰ τὴν προστασίαν
αὐτῶν, εἰς τὰς γωνίας τῶν κυ-
ριωτέρων ὁδῶν τῆς Γεωργιου-
πόλεως εἶχεν ἀναγράψῃ μὲ
μεγάλα γράμματα «Κύριοι !..
προστατεύετε τὰ δένδρα !»

1607. Ὁ ἐγχώριος τύπος
ἐνθύμιος ὑποστηρίζει τὴν Γε-
ωργικὴν Ἑταιρείαν. Ὁ κ. Γ.
Χ. Ἐλευθεριάδης, Γεωπόνος
ἐξ Ἡρακλείου, ἀποστέλλει
δωρεὰν τὸ παρ' αὐτοῦ ἐκδι-
δόμενον περιοδικὸν «Γεωργι-
κὴ Ἀνθοδέσμη» εἰς τὴν Ἑ-
ταιρείαν, ἵνα κατασταθῇ οὕ-
τω ἐπισημῶς φωνὴ αὐτῆς. Ὁ
πλουμαθὴς καθηγητῆς Κυρ.
Φλέγελ, ἐπισκέπτεται τὴν Γε-
ωργιούπολιν καὶ δημοσιεύει
πολλὰ ἄρθρα ὑπὲρ τῆς Γεωρ-
γικῆς Ἑταιρείας εἰς τὴν «Γε-
ωργικὴν Ἀνθοδέσμη». Ἡ
Γεωργικὴ Ἑταιρεία ἐφύτευσε
δύο χιλιάδας τριακσίας εὐ-
καλύπτους εἰς τὰς ὁδοὺς πλα-
τείας, προκυματῶν καὶ εἰς τὴν
τείαν λιμνιάζουσαν ἔκτασιν
καὶ ἀποστέλλουσα σπόρους
καὶ δενδρύλλια εἰς διάφορα
μέρη.

Ὁ τμηματάρχης τοῦ ὑγει-
ονομικοῦ Συμβουλίου κ. Καρ-
δαμάτης, εἰς τὸ ἐτησίως ἐκ-

διδόμενος Στατιστικὸς πί-
νακας περὶ ἐλῶν κατὰ τὸ ἔ-
τος τοῦτο ἀναφέρει ἐξ ἀβασί-
μων πληροφοριῶν, ὅτι οἱ ἐξ
ἐλωδῶν πυρετῶν πάσχοντες
εἰς τὰ περίεξ ὄρεινὰ χωρία τῆς
Γεωργιουπόλεως ἀνέρχονται
εἰς 8590 ο) «Καλαμίτσιον 15
55 ο)» Ἐξωπόλεως 55 ο) Ἰ-
Φωνὲ 62 ο) Χαμπάτων 65
ο), Μάζης 65 ο) Φιλίππων
65 ο) Κουριά 60 ο) Πάτη-
μα 60 ο) καὶ Φυλακῆς 75ο) ἢ

Ἀποστέλλονται τέσσαρες
ἀναφοραὶ ὑπογεγραμμέναι ὑ-
πὸ τῶν κατοίκων τῶν πέριξ
Ἀθήμων πρὸς τὸν πρόεδρον
τῆς Βουλῆς κ. Α. Μιχαλιδά-
κη, ἵνα υποβάλλῃ ταύτας εἰς
τὴν Βουλὴν αἰτούντων τὴν ἀ-
ποστολὴν εἰδικοῦ Γεωπόνου
ἵνα διδάξῃ τὴν χρῆσιν τοῦ κέρω
πικροῦ ἀρότρου, παρακαλουμέ-
νη συγχρόνως νὰ ψηφίσῃ τὴν
ταχυτέραν κατασκευὴν τῆς
Δημοσίας ὁδοῦ ἀπὸ Καλυβῶν
μέχρι Ἐπισκοπῆς, νὰ ἀναστή-
σῃ ἀλαταποθήκην, ἐπίσης δὲ
νὰ χορηγηθῇ κονδύλιον ἐκ
τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς ἐκ-
βάθυσιν τῆς εἰσόδου τοῦ πλω-
τοῦ ποταμοῦ, ὥστε τὰ ἐλλιμε-
νίζοντα ἀπολύτως καὶ ἀσφα-
λῶς τὰ ἱστιοφόρα.

Ἐπίσης νὰ κατασκευασθῇ το-
γέφυρα ἐπὶ τοῦ πλωτοῦ πο-
ταμοῦ Ἀλμυροῦ πρὸς δι' εὐ-
κόλυσιν τῆς διὰ ξηρᾶς συγ-
κοινωνίας. Τέλος ὑποβάλλει
πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Κρητῶν
ὑπόμνημα πρὸς ὑποστήριξιν
τῆς Γεωργικῆς Ἑταιρείας
1908. Συνεχίζονται αἱ ἐνέρ-
γειαὶ διὰ τῆς ὑποβολῆς νέας
αἰτήσεως ὑπὸ τῶν κατοίκων
Γεωργιουπόλεως πρὸς τὴν Σε-
βαστὴν Ἀνωτέραν Διεύθυνσιν
τῶν Ἐσωτερικῶν ἑργῶν
τὴν ἰδρυσιν ταχυδρομικοῦ
γραφείου ἐν Γεωργιουπόλει.

Ἡ δὲ Γεωργικὴ Ἑταιρεία
εἰδοποιεῖ διὰ τῶν ἐφημερίδων
ὅτι τὴν 22 Μαΐου ἐπέτειον
ἐορτῆν, τῆς Ἀναλήψεως τοῦ
Κρητικοῦ, θὰ ἐορτασθῇ τὸ
δεύτερον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως
αὐτῆς ἔτος. Εἰς ταύτην προ-

ἦλθον πλέον τῶν δύο χιλιάδων ἐκ τῶν κατοίκων τῶν πέριξ δῆμων. Μετὰ τὴν ἀκολουθίαν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Μιλ. Παπαδογιαννάκης ἐξεφώνησεν τὸν κάτωθι λόγον.

«Διετία ἤδη συμπληροῦνται ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως ἧς πρῶτης ἐν Κρήτῃ Γεωργικῆς Ἐταιρείας. Ἡ ἰδρυσις αὐτῆς ἐχαιρετῆσθη ἐθουσιωδῶς ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου ὑποστηρίζοντος ἐνθέρμως τὸ κοινοφελές ἔργον αὐτῆς. Ἐπίσης πάντες οἱ ἐπίλεκτοι Κρήτες, ἐπίσημοι καὶ ξένοι ἀπεδέχθησαν εὐμενῶς τὸν τίτλον ἐντίμον καὶ τακτικῶν μελῶν αὐτῆς διὰ κολακευτικωτάτων καὶ ἐνθαρρυντικῶν ἐγγράφων ἐκφράσαντες τὰς συγχαρηηρίους εὐχάς των, ὑπὲρ τῆς εὐδοξίσεως τοῦ ἔργου αὐτῆς σκοποῦ. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν πάντων ἐν γένει τῶν Κρητῶν.

Ἄς ἐργασθῶμεν λοιπὸν πάντες συντρέχοντες τὴν Γεωργικὴν μας Ἐταιρείαν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Γεωργίας ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξαρτάται ἡ πρόοδος καὶ ἡ εὐημερία τῆς ἡμετέρας Πατρίδος.

Ἐργαζόμενοι δὲ ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν ὁμοσῖα ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς ἡμετέρας Πατρίδος θέλομεν οὕτω καταστή ἀξιοί τῶν προγόνων ἡμῶν καὶ ἀξιοί τῶν συμπαθειῶν τῶν Μεγάλων Προστατῶν ἡμῶν ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐξαρτάται ἡ Ἐθνικὴ τῆς Πατρίδος ἡμῶν ἀποκατάστασις. Εὐγνώμονες πάντες οἱ Κρήτες λιὰ τὴν γενναίαν ἀπόφασιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ὅπως ἀνακαλέσωσι ἀπὸ νήσου ἡμῶν τὰ ἐαυθῶν στρατεύματα, ἀναφωνήσωμεν πάντες σήμερον κατὰ τὴν ἐπίσημον καὶ πανηγυρικὴν ταύτην ἡμέραν. «Ζήτωσαν αἱ Προστάδιες Μεγάλαι Δυνάμεις».

Ἡ Γεωργικὴ Ἐταιρεία δὲν ἔτυχεν τῆς δεούσης ὑποστηρίξεως ἐκ τοῦ Ἐσωτερικοῦ

ἵνα ἀναποκρίνεται εἰς τὰ καθ' ἑκάστην παρουσιαζόμενα πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνεξαρτήτων ἐξυγειαντικῶν ἔργων τοῦ τόπου. Ἐντούτοις αὕτη προβαίνει εἰς φυτεῖαν δικτακσίων εὐκαλύπτων καὶ διαμαρτύρεται διὰ τοῦς παρὰ τῶν ζώων καθ' ἑκάστην καταστρεφόμενους.

1910. Ἡ Γεωργικὴ Ἐταιρεία διανέμει ἀρκατὰ δενδρῦλια εἰς τὰς περιοικοῦντας ἀκτῆς ἀκτοπλοῦτας εἰς τοῦς ἐκ τῶν ἄλλων Ἐπαρχιῶν αἰτούντας καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ γράφῃ εἰς διάφορα ἐπιφανῆ πρόσωπα ἀπὸ τὰ ὁποία ζητεῖ τὴν ὑποστήθειν αὐτῆς.

Κατόπιν πολλῶν προσπαθειῶν καὶ παρακλήσεων κατορθώθη νὰ μεταβῇ ἐν Χανίων ὁ δημοσιογράφος κ. Ἐμμ. Φραντζεσκάκης εἰς Γεωργίουπολιν ἵνα ἐξετάσει τὰ αἰτία τῆς ἀνθυγεινῆς καταστάσεως τοῦ τόπου. Περιελθόντες δὲ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, τὰ τῶς λιμνάζοντα μέρη καὶ τὴν λίμνην Κουρνᾶ, ἔγραψεν ὁ κ. Φραντζεσκάκης ἀριστὰ ἄρθρα εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκδομένην ἐφημερίδα τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα». Διαδίδεται ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γείνη συνάντησις διὰ πολιτικούς λόγους, πρᾶγμα ὅπερ διεψεύθη κατηγορηματικώτατα ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποσον συνέβη ἦτο, ὅτι οἱ συναθροισθέντες ὑπέγραψαν αὐτῆσιν καὶ ἐξέλεξαν τριακονταμελῆ Ἐπιτροπὴν, ἵνα μεταβῇ εἰς Χανιά καὶ ἐπιδόσῃ εἰς τὴν συνέλευσιν μὲ τὴν παράκλησιν νὰ ψηφίσῃ κονδύλιον, δι' ἐξυγιαντικὰ ἔργα εἰς τὴν περιφέρειαν Γεωργίουπόλεως καὶ εἰς τὴν λίμνην Κουρνᾶ, διότι ἀπηύδησαν πλέον ν' ἀναμένωσι ἀπὸ τὰς τόσας Βουλὰς καὶ Κυβερνήσεις ἐρχομένας καὶ παρερχομένας χωρὶς οὐδὲν νὰ πράξωσι πρὸς ἐξυγιάνσιν τῶν διαμερισμάτων ἐκείνων. Ἡ Γεωργικὴ Ἐταιρεία ἰσπεδώνει τὸ

εις τὸ ὄπισθεν τοῦ Σταθμοῦ
τῆς Χωροφυλακῆς, καὶ ἔναντι
τῆς Ἐνώσεως τῶν ποταμῶν,
ἀπόκρημνον ὄψωμα ὡς καὶ
τὴν ἐπὶ τῆς προκυμαίας κα-
τὰ μήκος ἔχθη τὸ ποταμοῦ
καὶ φυτεύει ἄνθη καὶ πρασι-
νάδες. Ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν
Ἐπίτροπος κ. Κ. Φούμης ὑ-
ποβάλλει ἔκθεσιν πρὸς τὴν
Ἀνωτέραν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερι-
κῶν Διευθύνσιν περὶ τῶν ἐκ-
τελεσθέντων ἐξυγειαντικῶν
ἔργων. Ἡ Συνέλευσις ἐψήφισε
πρὸς τοῦτο κοινὸν ἐκ
δέκα χιλιάδων δραχμῶν. Ἐκ
τούτων ἐξ χιλιάδες διετεθήσαν
διὰ τὴν κατασκευὴν σιδηρᾶς
γεφύρας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, δύο
χιλιάδες διὰ τὴν ἐξυγίανσιν
τῆς Γεωργιουπόλεως καὶ δύο
διὰ τὴν λίμνην Κουρνά. Καὶ
ἐνῶ πάντες ἠλπίζον ὅτι θὰ ἐ-
ψηφίζοντε τοῦλάχιστον πεν-
τήκοντα χιλιάδες δραχμαὶ ὅ-
τε πολλοὶ ἐπιχειρηματῆαι ἤθε-
λον προβῆ εἰς διαφόρους ἐπι-
χειρήσεις καὶ θὰ ἐπεταχύνε
τὸ ἢ πρόδος τοῦ τόπου, τὸ
παραχωρηθὲν ἐκεῖνο εὐτελὲς
ποσόν, ἀπεθάρρυνε τοὺς προ-
θυμοποιουμένους ἐπιχειρημα-
τίας οἵτινες διέθεσαν τὰ κε-
φάλαια τῶν εἰς ἄλλας ἐπιχει-
ρήσεις. Οἱ Σύμβουλοι κ. κ.
Κ. Φούμης καὶ Α. Παπαχα-
τζάκης, Λουδοβίκος Φεγγιέρη
καὶ Μηχαῖλ Σγουρὸς Νομάρ-
χης Σφακίων, ἐπισκέπτονται
τὴν Γεωργιούπολιν, ἵνα ἐξε-
τάσωσι τὰ ληπτέα μέτρα
πρὸς ἐξυγίανσιν τοῦ τόπου.

Ἀφοῦ περιῆλθον τοὺς πο-
ταμοὺς καὶ τὰς ἐπὶ τῆς πα-
ραλίας πηγὰς, τὰς ἔχθας τῶν
ποταμῶν, τοὺς ἀνεχθέντας
χάνδακας καὶ τὰς δενδροφυ-
τείας καὶ συνέταξαν τὸ κάτω-
θι ἔγγραφον ἀπὸ κοινοῦ «Ἐν
Γεωργιουπόλει σήμερον τὴν
3 Ἀπριλίου 1910 οἱ ὑπογε-
γραμμένοι Κωνσταντῖνος Φού-
μης ἐπίτροπος ἐπὶ τῶν οἰκο-
νομικῶν καὶ Ἐξωτερικῶν, Α.
Παπαχατζάκης, ἐπίτροπος
ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἀσφαλείας, Λουδο-

βίκος Φιγγάρι Διευθυντῆς
τῶν Δημοσιῶν ἔργων, Ἰω-
άννης Μ. Φούμης, Διευθυ-
τῆς τῆς Γεωργίας καὶ Μηχ-
Σγουρὸς, Νομάρχης Ἀποκο-
ρῶνου Σφακίων, συνήλθομεν
ὅπως ἐξετάσωμεν περὶ τῶν
ληπτέων μέτρων πρὸς ἐξυγι-
ασιν καὶ ἐν γένει ὑποστήριξιν
τῆς Γεωργιουπόλεως

Ἐν πρώτοις, ἔργον δικαιο-
σύνης φρονούμεν νὰ διαβεβαι-
ώσωμεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως
τὴν μεγάλην πρόδον ἣν ἤδη
ἔλαβεν τὸ ἐκπολιτιστικόν τοῦ
πρώτου ἐχόντος τὴν πρωτο-
βουλίαν τῆς ἐξυγιάσεως καὶ
συνοικισμοῦ τοῦ ἐνδιαφέρον-
τος τούτου μέρους κ. Μιλτιά-
δην Παπαδογιαννάκη, πρέ-
δρον τῆς Γεωργικῆς Ἐταιρεί-
ας Γεωργιουπόλεως εἰς ὃν ἀ-
πονέμεται τὰ θερμὰ ἡμέραν
συγχαρητήρια. Βεβαιούμεν
πρὸς τοῦτοίς ὅτι ἀρξόμεθα
μελέτης ἥτις ἐλπίζωμεν ὅτι
σπουδαίως θέλει συμβάλλει
εἰς τὴν πρόδον σου εὐφορι-
τάτου τούτου μέρους εἰς ὃ
λίαν εὐελως μέλλον ἐπιφύλασ-
σεται.»

(Υπογραφαί) Κωνσταντῖνος
Μ. Φούμης, Α. Παπαχατζά-
κης, Λουδοβίκος Φιγγάρι, Μι-
χαῖλ Σγουρὸς, Ἰωάν. Μ. Φού-
μης.

1911. Ἡ Γεωργικὴ Ἐται-
ρεία ἀντικαθιστᾷ τοὺς κατα-
στραφέντας ὡς καὶ τοὺς ἀπο-
τυγχόντας εὐκαλύπτους, ἐπι-
καλεῖται δὲ ἐγγράφως καὶ πᾶ-
σιν τὴν προστασίαν αὐτῶν
παρὰ τῶν ἀρροδίων Ὁκ. Πρό-
ξενος τῆς Ρωσσίας ἐπισκέπτε-
ται τὴν Γεωργιούπολιν καὶ ἰ-
μειὰ τὴν ἐπάνοδον του εἰς
Χανιά διηγεῖτο τὰς ἐντυπώ-
σεις του περὶ τοῦ θαυμαστοῦ
ἐκείνου τόπου, ὡς καὶ τὰς κα-
ταβαλλομένας φροντίδας περὶ
τῆς ἐξυγιάσεως αὐτοῦ. Κα-
τὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ ἐξ ἐπαγ-
γέλματος ἄλιεῖς διὰ δυναμί-
τουδος ἀποθραυσθέντες ἐρρι-
πτον καὶ ἐντὸς τοῦ πλωτοῦ
ποταμοῦ, πολλάκις δὲ καὶ ὀ-
λοκλήρους τορπίλλας ἐκ τῶν

ορησεων των οποιων εσειοντο
αι πλησιεστραι οικιαι ως να
εγενετο σεισμος, οτως ωστε
πολλαι εξ αυτων, ενεκα των
ισθησεων υπεστησαν ζημιας.

1912. Η σιδηρά γέφυρα το
ποθετεται πρό της Ένώσεως
των δύο ποταμών και οτως
καθίσταται αδύνατος ή διελευ
σις των ιστιοφόρων εις τὰ εν
δότερα αυτών προς ασφάλει
αν εν καιρῷ καταγίδοος. Δέν
συγχωρείται εν τούτοις ποτέ
άφοδ ή φύσις επρόκρησε τον
τόπον με τοιούτον έξοχον λι
μενίσκον, διά τον οποίον ίσως
ών δέν υπήρχε θά ειμεθα ύ
ποχρωμένοι εις μεγάλας δα
πάνας διά να τον διανοίξωμεν
ήμετε αυταί να τον άποφράσ
σωμεν, και οτως να κάμνω
σων την Γεωργιούπολιν άπρε
σπέλαστον εις τὰ πλοια εν
καιρῷ χειμῶνος. Θά ήτο δέ
επιβεβλημένον πριν ή τὸ έρ
γον τεθῆ εις κατασκευήν να
μελετηθῆ μάλλον επισταμέ
νωσιν και να έξευρεθῆ τρόπος
οτως ώστε ή γέφυρα έξυπη
ρετοῦσα την συγκοινωνίαν
της ξηρας, και να μη παρεμ
πόσιση την συγκοινωνίαν της
θαλάσσης. Η υποστηριζόμε
νη υπό των κατοίκων και
πολλῶν ελλικῶν γνώμη, όπως
ή γέφυρα στηθῆ ανοιγοκλει
ουσα, εινε ή μάλλον όρθοτέ
ρα, οίσι και ή διά ξηρας συ
κοινωνία διευκολύνεται και
και ο λιμην άφινεται ελεύθε
ρος εις τὰ πλοια. Επαναλαμ
βάνονται αι ενέργεια περι ά
νεγέρσεως ναού, αλλά και πά
λινσταματώσι ένεκα των πα
ρουσιασθέντων άσυγχωρήτων
αντενεργειῶν. Ο εν Χαντις
τύπος δημοκρατίαι σπουδαί
οι τα άρθρα περι της τοπεθε
σίας της γεφύρας του πλωτου
ποταμου. Ο Βέλγος Δεκα
στήρ ήγόρασε τὸ εν Αρολε
θίω Ρεθύμνης Μεταλλετον τὸ
οπειον δι' έναερίου σιδηδρό
μου θά μετέφερν εις Γεωρ
γιούπολιν τὸ οποιον θά έξή
γετω εκ του παραλίου αυτής.
Πρός ευκολίαν της φορτώσε

ως αυτου, έχρηγηθη παρά
της Διοικήσεως κονδύλιον εξ
είκοσι χιλιάδων δραχμών διά
τήν κατασκευήν αποβάθρας
άλλά δυστυχώς και τὸ έργον
αυτὸ δέν έτελεσθη.

Η Γεωργική Έταιρεία έ
νεκα της κυρήξεως του Έλ
ληνοτουρκικου πολέμου ήναγ
κάστη να σταματίση τας έρ
γασίας της, οίσι έστερηθη
τας εκ των υποδοῦλων μερών
παρά των έκτακτων αυτης με
λων ετησιας συνδρομάς της.
Η Γεωργική έταιρεία ειργά
ζετο επί εξ έτη και έφύτευεν
ετησίως αρκετά δένδρα εντός
του σχεδιου της Γεωργιούπό
λεως εις αντικατάστασιν τῶν
άποτυχόντων και καταστρα
φέντων μέχρι της συμπληρώ
σεως των δενδροστοιχιῶν. Διέ
νειμεν προσέτι χιλιάδας δαν
δρυλλίων και αρκετους σπό
ρους, ανέωξεν χάνδακας και
διοχέτευσσο λιμνάζοντα στάσι
μα ύδατα. Προέβη εις έκχω
ματώσεις και έπιχωματώσεις
βυάκων και λάκκων, έπρομή
θευσεν εκ Γαλλίας θετον, κι
νίνην του Κράτους και ευρω
παϊκά άροτρα. Εισέπραξεν
εκ συδρομῶν εν όλῳ δρ. 3,459
05 και έδαπάνησε 3,797.95
τας οποιας ώφελήθησαν άπο
ροι οικογενειάρχαι. Είς την
Έταιρίαν εκεινην, ή Γεωργι
ούπολις οφείλει την τελείαν
αν αυτης έξυγίασιν. Η Γεωρ
γική Έταιρεία ή οποια εάν
ένεκα των πολέμων, δέν διέ
κοπτε τας έργασίας της, εκ
των ελαχίστων πόρων τους ό
ποιους ειχε μεταξύ και των υ
ποδοῦλων Έλλήνων, θά καθί
στα την Γεωργιούπολιν ένεκα
του φυσικου αυτης πλεονεκτη
μάτων κέντρον μεγάλων ώφε
λειῶν, και δέν θά εύρίσκετο
σήμερον εις την ανάγκην να
ανάμην την πρόδον της και
σῶτην την ύπαρξιν της από
μη παρά των έκάστοτε άρ
δῶν.

1913. Καταβάλλονται ενέρ
για παρά τῷ Γει. Διοικητῇ
κ. Δραγοῦμη να διατάξη να
διέλθῃ εκ Γεωργιούπολεως ή

1
Μαρία
ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΙ

ἀμαξιτή ὁδὸς καὶ διευκολυνθῆ
ἢ διὰ διτρώων μεταφορὰ τῶν
προϊόντων εἰς τὸν λιμένα Γε-
ωργιουπόλεως. Ἐπίσης κατα-
βάλλον αἰ ἐνέργειαι περὶ ἐγ-
καταστάσεως ταχυδρομικῆς
καὶ τηλεφωνικῆς συγκοινωνί-
ας εἰς τὴν Γεωργιούπολιν, ἣ-
τις τυγχάνει ἐμπορικὸν κέν-
τρον, ὡς εἰσάγουσα καὶ ἐξα-
γούσα μεγάλας ποσότητας
προϊόντων καὶ ἐμπορευμάτων.
Οἱ κ. κ. Πρόξενι, Γαλλίας,
Γερμανίας, καὶ Ἰταλίας ἐπι-
σκέπτονται τὴν Γεωργιούπο-
λιν οἵτινες καὶ θαυμάζουσι
νὰ παρά τῆς Γεωργικῆς Ἐται-
ρείας ἐκτελεσθέντα ἐξυγίαι-
νικὰ ἔργα τοῦ φυτευθέντος
εὐκαλύπτου ὡς καὶ τὴν συ-
νεπείαν τούτων ὑγείαν τῶν
κατοίκων.

1914. Οἱ κάτοικοι Γεωργι-
ουπόλεως ὑποβάλλουν ἀναφο-
ρὰν πρὸς τὸν Γεν. Διοικητὴν
κ. Δραγοῦμην παρακαλοῦντες
αὐτὸν ἵνα διατάξῃ καὶ διέλ-
θῃ ἢ ἐκ Χανίων ἀρτηριακὴ
ὁδὸς συμφώνως τῇ ἐγκριμέ-
νῳ σχεδιαγράματι διὰ τῆς
Γεωργιουπόλεως. Ἀλλὰ καί-
τοι ὁ κ. Διοικητὴς διέταξε νὰ
σταματίσωσι αἱ πρὸ καὶ μετὰ
τὴν Γεωργιούπολιν ἐργασίαι
μέχρις ὅτου γίνῃ ἡ νέα μελέ-
τη, ἐν τούτοις ὁ διευθύνων
Μηχανικὸς δὲν εἰσήκουσε χα-
ράξας ταύτην καὶ ἐχώρισε
τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ τετράπλευ-
ρα τοῦ σχεδιαγράμματος εἰς
δύο μέρη.

1915. Οἱ κάτοικοι τῶν πέ-
ριξ χωρίων δι' ἐτέρας ἀναφο-
ρὰς των γνωρίζουσι πρὸς τὸν
Γεν. Διοικητὴν κ. Ρούφον ὅτι
δύο μεγάλα φοβερὰ κακὰ μα-
στιάζουσι τὸν τόπον μας αἱ
ἀγροζημίαι καὶ αἱ ζωοκλοπαί
περὶ ὧν ἐπικαλοῦνται τὴν τα-
χυτέραν μέριμναν αὐτοῦ, ὅ-
πως προλάβῃ τὴν κατατροφὴν
τῆς ἀρξαιμένης ἐσοδείας τοῦ
ἐλεσκάριου, ὅστις ἀποτελεῖ
τὸ κυριώτερον εἰσόδημα τῆς
Νήσου.

Διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀναφορᾶς
ἐζήτουν ἀνάλογον πίστωσιν
δι' ἐξυγίαινικὰ ἔργα, τὴν
κατασκευὴν λιμενοβραχίονος,
τὴν προέκτασιν τοῦ σχεδίου
τῆς Γεωργιουπόλεως διὰ τὴν
φύτευσιν εὐκαλύπτων, τὴν
ἴδρυσιν ταχυδρομικῆς καὶ τη-
λεφωνικῆς συγκοινωνίας, καὶ
τὴν συγχώνευσιν τῆς Γεωργι-
κῆς ἑταιρείας Γεωργιουπόλε-
ως μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ἑ-
ταιρείας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ καί-
τοι ἐφήησιν κοινὸν ἔπεντή-
κοντα χιλιάδων δραχμῶν δι'
ἐξυγίαινικὰ ἔργα τῆς Γεωρ-
γιουπόλεως, ἐν τούτοις ἔμεινε
τοῦτο μόνον εἰς τὸ χαρτὶ μὴ
δοθῆν. Ἀσυγχώρητον καθί-
σταται πλέον τὸ μέγα ἀδικη-
μα ὑπερ διέπραξαν ἐξ ἀρχῆς
οἱ ἀναλαβόντες τὴν ἐγκατά-
στασιν τῆς τηλεφωνικῆς συγ-
κοινωνίας, οἵτινες ἐφρόνου-
ν ὅτι θὰ ἐξυπηρετεῖτο ὁ σκί-
πὸς οὗτος ἐκαὶ ὅπου ὑπάρχουν
μόνον ταχυδρομικὰ γραφεῖα.
Ὅσον ἀφορᾶ διὰ τὰ παράλια
ὅπου προσεγγίζουσι ἀτμό-
πλοια καὶ ἰστιοφόρα ἐξ ὧν
φορτόνωνται καὶ ἐκφορτόνω-
νται μεγάλαι ποσότητες προϊ-
όντων καὶ ἐμπορευμάτων, οὐ-
δὲ κἀν ἐφαντάσθησαν ποτὲ
εἶτι θὰ ἐπρῆπε πρῶτον νὰ συν-
δέσωσι τὰς πόλεις μὲ τὰ ἐμ-
πορικὰ ἐκεῖνα παράλια ἀπὸ
τὰ ὅποια ἀπολαμβάνουσι οἱ
ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ μεγά-
λας ὠφελείας. Ἐξαιρετικῶς
ἔπρῆπε νὰ γίνῃ τοῦτο διὰ τὴν
Γεωργιούπολιν ἐκ τοῦ μέσου
τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἐκ
Χανίων εἰς Ρέθυμν ἢ τηλεφω-
νικὴ γραμμὴ καὶ οὐδὲν ἄλλο
ἔξοδον ἀπαιτεῖται, παρὰ μόν-
ον πενήτηκοντα μέτρα σύρ-
ματος καὶ ἐν τηλεφωνικῶν μη-
χάνημα, ἵνα ἀρχίσῃ πάραυτα
ἡ τακτικὴ συγκοινωνία ἐξυ-
πηρετουμένων οὕτως τῶν συμ-
φερόντων τῶν ναυτιλομένων
τῶν συναλλατμένων μετὰ
τῶν κατοίκων καὶ παραγω-
γῶν τῶν πέριξ χωρίων. Διὰ
τοῦ ἐμπορίου ἐν γένει ἡ Γεωρ

γιοῦπολις, μεγάλας ωφελείας παρέσχε καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, ὡς ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς δαφνοφύλλων ῥιζαίης ψασκομηλιάς καὶ φλισκομυῶν.

1916. Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, μετεφέρεται ἡ ἔδρα τοῦ σταθμοῦ χωροφυλακῆς Γεωργιουπόλεως εἰς Κουρνάν. Ἐν τῇ εἰδικῇ Ὑπουργικῇ διαταγῇ ἀναφέρονται ὡς λόγοι τῆς μεταθέσεως τῆς ἔδρας τοῦ σταθμοῦ νοσηρότης τοῦ κλίματος τῆς Γεωργιουπόλεως, ἧς προκάλεσεν τὸν θάνατον μέχρι τοῦδε δέκα ἀνδρῶν τῆς χωροφυλακῆς. Καὶ εἰς ἀπάντησιν ἐδημοσιεύσαμεν ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν χωροφυλάκων ἀπαβίωσεν ἐν Γεωργιουπόλει.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἑκατομῆδες νά συστήθῃ ἡ πρὸ δεκαπενταετίας μελετημένη ἐπιτροπὴ κατὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν ἀντιπραττόντων οἱ τινες καὶ ἀναφοράς πρὸς τὴν Νομαρχίαν ἀπέστειλον αὐτοῦντες τὴν κατάργησιν αὐτῆς, ἡ ὁποία υφίσταται μέχρι

σήμερον χάρις εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ τότε Νομάρχου «Δελακισβία».

1917. Ὁ Νομάρχης Χανίων κ. Βασιλακάκης ἐξέδραμε μέχρι Βρυσηῶν καὶ Γεωργιουπόλεως, ἵνα συστήσῃ ἐμπορικὴν ἀγορὰν «Παζάρι» ἀντὶ τοῦ εἰς Γεωργιούπολιν ἡ ὁποία τυγχάνει παράλιον ἐμπορικὸν κέντρον ἀκόμη δὲ τοιοῦτο καὶ πολλῶν ἐκ Ρεθύμνης πλουτοπαραγωγῶν χωρίων, εἰς τὴν ὑπῆρχε καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1893 ἴδρυσεν τοῦτο εἰς Βρύσες προκαλέσας τὴν δημοσίευσιν τοῦ σχετικῆς Διατάγματος. Τὸ τοιοῦτον ὅμως μεγάλως ἐξέπληξε καὶ ἀπεγοήτευσε τοὺς πύριξ Δῆμους.

1918. Οἱ Δήμαρχοι τῶν Δέμων Γεωργιουπόλεως, Κουρνά Καστελλίου, Ἀσπὴ γωνίας, Μάζης, Ἐμπροσάνερου, Βαφέ, Τζιτζιφέ, Φρέ, Νίππου, Κάινας, Ἐξωπόλεως, Καλαμιτσι-

ου, Κεφαλῆ, Βάμου, Ἐπρωστερνίου, Σελιῶν, Βατοῦδια ρή, Ἀσκούφου, Καλλικράτους Ἀργυρουπόλεως, Ἀρνούδενας, Ἐπισκοπῆς Μυργιοκεφάλων, Ἀρολιθίου, καὶ Κούφης ἀπηύθυνον τηλεγραφήματα πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν Κ. Βενιζέλου καὶ πρὸς τοὺς κ. Βουλευτὰς τοῦ Νομοῦ Χανίων αἰτούμενοι τὴν ὑποστήρηξιν τῆς παράλιου Γεωργιουπόλεως.

Σχετικῶς πρὸς τ' ἀνωτέρω ὑπέβαλον τὴν κατωτέρω ἀναφορὰν περιέξυγιάνσεως τῆς Γεωργιουπόλεως κατὰ τὸ ἔτος 1919. Πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς συγκοινωνίας.

Ἐποβάλλων εὐσεβᾶστως τῇ Ὑμετέρα ἐξοχότητι ἀντίγραφον τοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 12 Μαρτίου 1918 τηλεγραφήματος 26 Δημάρχων περὶ ἐκτελέσεως ἀπαραιτήτων ἐξυγίαντικῶν ἔργων ἐν Γεωργιουπόλει, καὶ τοῦ πρὸς τὸ Πολιτικὸν γραφεῖον τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ὑφ' ὄμας Ὑπουργείου λαμβάνω τὴν τιμὴν νά γνωρίσω ὑμῖν, ὅτι οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε σοβαρὰ μελέτη ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἐξυγιάσεως τῆς πεδιάδος τῆς Γεωργιουπόλεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν εὐρέθη καὶ τὸ ἐπόμενο ἔτος εἰς τὴν ἀνάγκην νά ζητήσω τὴν κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν.

1920. Πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Συγκοινωνίας κ. Παπαναστασίου, λαμβάνω τὴν τιμὴν νά ὑπενθυμῶσθε τῇ Ὑμετέρα ἐξοχότητι ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐταν ἐπισκέφθητε τὴν Κρήτην ἐπίδωκα τῇ Ὑμετέρα ἐξοχότητι ἀναφορὰν ἀπορώσαν τὴν Γεωργιουπόλιν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς σήμερον, ὑπότι ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ θὰ συνέλθῃ ὑπουργικὴ σύσκεψις περὶ τῶν Ὑδραυλικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, παρακαλεῖσθε εὐσεβᾶστως ὅπως εὐαρεστούμενος ὑποβάλλητε καὶ τὴν μελέτην διὰ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ Ἄλμυροῦ, ἐπίσης τὴν μελέτην περὶ τῆς ἐξυγιάσεως τῆς

4
Μετ

Γεωργιουπόλεως, και περι της χρησιμοποίησεως των λοιπών ποταμών μετά της λίμνης εις ιχθυοτροφεία, και τέλος την αποστολήν ιχθυολόγου και υδραυλικού Μηχανικού ίνα υποβάλλωσι κατόπιν τας μελέτας των περι της χρησιμοποίησεως των ανωτέρω υδάτων.

1921. Πλήν των ανωτέρω αναφορών υπέβαλλον και την εξής. Προς τον κ. Αρχηγόν της Αγροφυλακής λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω ύμν, ότι εντός του σχεδίου της Γεωργιουπόλεως εις τας οδούς πλατείας και προκουμαίαν και εις την τέως λιμνάζουσαν σπηλιαν έκτασιν και εις τους ανωχθέντας χάνδακας διά την διοχέτευσιν των λιμναζόντων υδάτων, περιφέροντα

παντός είδους ζωα τα όποια προξενούσι άνυπολογιστους ζημίας, ώστε ούδεις πλέον έκ των καλλιεργητών τολμά να προβή εις καλλιεργείας, και λοιπάς αγροτικές έργασίας. Ο προϊστάμενος του Γραφείου Μελετών Υδραυλικών έργων του Υπουργείου της Συγκαιωνίας, Κ. Θεολόγος Γενιδουνας άφίκετο εις Γεωργίουπολιν, άλλ' ούδέν έγνωσθη περί του σκοπού της άφίξεώς του.

1922. Ο Επιθεωρητής των Δημοσίων έργων κ. Φιλόπυλος γνωστοποιεί ότι εκτίθεται εις μειοδοτικήν δημοπρασίαν ή κατασκευή έξυγειαντικών τάφρων επί της περιοχής της Γεωργιουπόλεως αντί δαπάνης έξ χιλιάδων οκτακοσίων δραχμών.

1923. Διαδίδεται ότι ο Υπουργός κ. Δοξιάδης έχορήγησεν κονδύλιον έκ πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών διά την έξυγειάνσιν της Γεωργιουπόλεως προσωρίζομένη να αποτέλεση εύρεν προσωφυγικόν συνοικισμόν άλλά δέν άπεδείχθη αληθής ή διάδοσις. Ο άναπληρωτής του Γενικού Διοικητού Κ. Έμ. Λυδάκης έγ-

κρίνει την σκυρόστρωσιν της εν διακοσίω μέτρων άποστάσεως της άρτηριακής οδού μέχρι της προκουμαίας της Γεωργιουπόλεως ίνα διευκολύνηται ή μεταφορά των εισαγόμενων και έξαγομένων προϊόντων και έμπορευμάτων, άλλά δέν έξτελέσθη προς έξυτευλισμόν του Κράτους διά πολλοστήν φοράν.

Προς τον κ. Υπουργόν της Εθνικής Οικονομίας αποστέλλεται αίτησις, ίνα διατάξη την υπό επιστήμονος ιχθυολογίας υποβολήν μελέτης περί της λίμνης Κουρνά, και των προαναφερομένων ποταμών, προκειμένου να καταστώσιν ούτοι μετά της λίμνης Κουρνά εις ιχθυοτροφεία. Ούτως έβαινον αί αίτήσεις έέργειαι όταν έσκέφθη, ότι έπιβάλλεται μοι να άνασκευάσω τας έξ έσφαλμένων πληροφοριών δημοσιευθείσας στατιστικής περί έλονσοίας από του Ιατρού κ. Καρδαμάτη Τμηματάρχου της υγειονομίας εις έν υπέβαλον την εξής αναφοράν.

Προς τον Τμηματάρχην του Υγειονομικού Συμβουλίου κ. Ι. Καρδαμάτην, εις Αθήναις.

Εις τους έτησίους έκδιδομένους στατιστικούς Πίνακας περί έλών από τό έτος 1907 αναγράφεται έξ ανακριβών πληροφοριών, ότι οι έξ έλωγών πυρεττών προσβαλλόμενοι κάτοικοι των χωριών Μάτζης, Φιλίππου, Καλαμιτσίου, Έξωπόλεως, Φονέ, Χαμπάδων, Καστέλλου, και Πατήματος, άνέρχονται εις 65 ο)ο περί τούτου βεβαιούμεν ύμας ότι τα άνωτέρα χωρία τυγχάνουσιν δρεινά, και πλησίον αυτών δέν υπάρχουν ειλη ούτε έλογοσούντες, και εις την Γεωργιούπολιν και Μαθέ γράφεται ότι άνέρχονται εις 90 ο)ο και όσο άφορά την Γεωργιούπολιν και Μαθέ κατόπιν των διοχτετευθέντων στασιμών υδάτων των φυτευθέντων εύκαλύπτων και της έ-

5 Ματί

νεργηθείσης μεγάλης καλλι-
εργείας σὺν τῷ χρόνῳ ἐβελτι-
ώθη ἡ υγεία τῶν κατοίκων,
καὶ ἐπὶ τετραετία δὲν ἀνεφά-
νησαν οὐδόλως κίνωπες, εἰμὴ
μόνον πυρέσσοντες ἐξ ἀπλῶν
πυρεττῶν 8 οιο

1925. Καταργεῖται καὶ τὸ
μόνον ἐναπομεινὰ μέχρι σή-
μερον ταχυδρομικὸν γραφεῖ
ον τὸ δὲ Τηλέφωνον ἐγκαθί-
σταται εἰς τὴ Παιταπωλείον.
Καὶ οὕτω συμπληροῦνται καὶ
ἡ ἐσχάτη ἀδικαιολόγητος ἐγ-
κατάλειψις τοῦ τόπου παρὰ
τῶν ἀρμοδίων οἵτινες οὐδέπο-
τε ἔλαβον ὑπὸ σοβαρὰν ἐπο-
ψιν τὰς ἀνυπολογίστους ἄρε-
λείας ἃς παρέχη καὶ θὰ πα-
ρέχη ὁ ὑψ' ἑλως τὰς ἐσπόμε-
ναις πλούσιος τόπος μὲ περιφέρει-
αν δέκα κατὰ μῆκος καὶ τέσ-
σερα κατὰ πλάτος χιλιόμε-
τρα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκεταὶ
χιλιάδες στρεμμάτων γαῖαι
δύνανται νὰ ὑδρεύωνται ἐκ
τῶν ἐν αὐταῖς ὑπαρχόντων
ποταμῶν καὶ τῆς λίμνης
Κουρνά.

Κατὰ τὴν συναφθεῖσαν νέ-
αν σύμβασιν τῆς Κυβερνήσε-
ως μετὰ τῆς ἀκτοπλοϊκῆς ἐ-
ταιρείας Πανταλέοντος ἀπεφα-
σίσθη ἵνα προσεγγίξῃ τὸ ἀτ-
μόπλοιον αὐτῆς εἰς τὰ παρά-
λια Χανιά Ρέθυμιον Ἡρά-
κλειον Ἁγίον Νικόλαον, Σι-
τεῖαν Μακρυγαλὸν, Ἱεράπε-
τραν, Μύρτον, Ἄρβαν Κόκκι-
νον Πύργον, Ἁγία Γαλήνη,
Πλακιά χώρα Σφακίων, Πα-
λαιόχωρα Σελίνου, Σούγιαν,
Καστέλλι Κισσάμου καὶ Κο-
λυμβάριον. Κατὰ τὴν σύμβα-
σιν δὲ ἐκείνην ἀπεκλείσθη
τοῦ εὐεργετήματος ἐκεῖνου ἡ
Γεωργίουπολις τῆς ὁποίας τὰ
πρὸς ἐξαγωγὴν προϊόντα ἀνέρ-
χονται εἰς μεγάλα ποσότη-
τας, ἠλλείψει δὲ θαλασσίας
συγκοινωνίας, θὰ μεταφέρον-
ται καὶ πάλιν διὰ ξηρὰς εἰς
τὰς πόλεις καὶ θὰ ἐπιβαρύνον-
ται μὲ ὑπέρογκα ἐξοδα πρὸς
ζημίαν τῶν παραγωγῶν.

Ἡ Γεωργίουπολις ἀπὸ ὑ-
γισίνης ἀπόψεως κρινομένη,

δὲν εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς ἐκ φύσε-
ως τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔλη,
ἐνεκα τῶν ὁποίων ἐδυσφημεῖ-
το, ὅτι ἡ ἐξυγίανσις αὐτῆς
καθίστατο ἀδύνατος ὡς ἐκ
τῶν ὑπλογιζομένων, κατὰ
τὰς ἀντιλήψεις ἐκάστου χιλιά-
δων λιρῶν διὰ τὰ ἀπαιτούμε-
να ἐξυγίαντικὰ ἔργα μετὰ
τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης
Κουρνά διότι ἐκ ταύτης ὑπέ-
θετον ὅτι θὰ προήρχοντο τὰ
παρὰ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν
πηγῶν ρέοντα εἰς Γεωργίου-
πολιν ὕδατα. Διότι διὰ τὰ ἀ-
ποξηρανθῆ ἡ λίμνη ἦτο ἀδύ-
νατον διότι τότε θὰ ἀπαιτοῦν-
το πολλὰ χιλιάδες λιρῶν. Διὰ
τὰ ἀποδειχθῆ δὲ ὅτι τὰ ὕδα-
τα τῆς λίμνης δὲν ἐκβάλλου-
σιν εἰς τὴν Γεωργίουπολιν
προεκαλέσαμεν τὴν ἐκθεσιν
τοῦ χημικοῦ Δοανίδου, ὅστις
πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ὑπέδει-
ξε τὸν χρωματισμὸν τῶν ὑδά-
των τῆς λίμνης διὰ τῆς φθο-
ριζίνης, ὁπότε θὰ ἠθελεν ἀ-
ποδειχθῆ εἰς ποῖον μέρος ἐκ-
βάλλουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἂν θὰ
ἦτο ὁ τόπος φύσει ἐλώδης, ὡς
διεφημίζετο, τότε δὲν θὰ ἐ-
κατοικεῖτο οὐδὲ παρὰ τῶν ἀρ-
χαίων Ἀμφιμάλλων, τῶν Ἐ-
υστῶν καὶ τελευταίως ὑπὸ
τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς ἐμφαίνε-
ται ἐκ τῶν μέχρι τῆς σήμερον
σωζωμένων ἐρειπίων καὶ τῶν
κατὰ καιροὺς ἀνακαλυπτωμέ-
των τάφων. Κατὰ τὸ ἔτος
1892, ὅταν ἰδρῦθη ἡ Γεωρ-
γίουπολις οὐδεὶς κάτοικος ὑ-
πῆρχεν εἰς τὰ Παληοκάστελα.
Καίτοι πάντες ἐγγώριζον
ὅτι ἐπὶ αἰῶνας ἦτο ἔρημος
καὶ ἀκατοίκητος ἐν τούτοις ὁ-
μως ἐδυσφημεῖται ὅτι ἐκ τῶν
κατοίκων προσεβάλλοντο ἐν-
νενήκοντα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐξ
ἐλωδῶν πυρεττῶν, ἐνθ' ὡς προ-
είπομεν δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς.
Μόλις δὲ διοχστεύθησαν τὰ
λιμνάζοντα ὕδατα καὶ ἐστα-
μάτησεν ἡ διὰ τῶν φλόμων
ἀλιεῖα, ὡς καὶ ἡ λεύκανσις
τῶν λιναρίων εἰς τὰ στάσιμα
ὕδατα ἤρξατο δὲ ἡ καλλιέρ-
γεια, προσῆλθον πολλοὶ ἐκ

διαφόρων χωρίων οίτινες προέβησαν εις διαφόρους επιχειρήσεις, και εργάζοντο καθ' ἐκάστην πλείοντες τὸν ἑκα-

τὸν πεντήκονταεξ ὀρειῶν χωρίων, εις οἰκοδομὰς, εις καλλιεργείας, εις ἐμπορικὰς επιχειρήσεις και εις ἐξυγαιαντικὰ ἔργα. Πάντες δὲ ἐκεῖνοι κατεγείνοντο εις τὰς ἐργασίας των και οὐδὲν ἐνδιαφέρον εἶχον νὰ κάμωσιν λόγον περι ἑλῶν και ἀνωφελῶν κωνώπων και νὰ λέγωσιν μὴ σταματήσετε και νὰ μὴ πίνετε ὕδωρ.

Μεγάλας ὠφελείας προσέφερον εις τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ χωρίων ἡ παροχὴ τακτικῶν ἐργασιῶν δανεῖων καλλιεργείας ὡς και πιστώσεις διὰ τὴν συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν και μάλιστα μεγάλας ὠφελείας παρέσχε και κατὰ τὰς ἀνωμάλους περιστάσεις ὅταν ἀποκλείοντο αἱ πόλεις.

Ὅταν διὰ διατάγματος διετάχθησαν οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι λαοὶ ἵνα μεταβῶσιν εις Γεωργιούπολιν και ἀποφαινώσιν περὶ τῆς υγιεινῆς καταστάσεως αὐτῆς, και ἀπεφάνθησαν ὅτι ἡ Γεωργιούπολις εἶναι κατοικήσιμος κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ἐπὶ τῇ βάσει σχετικῆς ἐκθέσεως των ἐδημοσιεύθη ἔτερον Διάταγμα ἵνα και ἡ Νομαρχία παραμείνη τὴν μὲν θερινὴν ἐποχὴν εις Βάμον, τὴν δὲ χειμερινὴν εις Γεωργιούπολιν τότε ἐθεωρήθη παρὰ πάντων, ὅτι διευκολύνετο ἡ συνέχεια τῆς προόδου αὐτῆς. Πρὸ τῆς λήξεως ὅμως τῆς ἐν Βάμῳ καλοκαιρινῆς ἐποχῆς δημοσιεύεται ἄλλο διάταγμα δι' οὗ ἀπεφασίσθη ἵνα και ἡ Νομαρχία παραμείνη ὀριστικῶς εις Βάμον. Καὶ διὰ τοῦ ἀσυγχωρήτου ἐκεῖνου ὑπ' ἀριθ' 231 Διατάγματος ἀπεθαρρύνθησαν οἱ προθυμοποιούμενοι ἵνα προβῶσιν εις διαφόρους επιχειρήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν μετανάστευσαν εις Ἀμερικὴν ἄλλοι δὲ ἐνεκατεστά

θήσαν εις τὰς πόλεις και ἔνεκα τούτου ἡ πρόοδος τοῦ τόπου κατεδικάσθη εις τὴν στασιμότητα πρὸς μεγίστην ζημίαν τοῦ διαμερίσματος ἐκεῖνου τὸ ὅποτον καλλιεργούμενον και δενδροφυτευμένον ἡθελεν ἐπαρκέσει διὰ τὴν συντήρησιν δέκα χιλιάδων κατοίκων. Συνεπῶς μετὰ τὴν τελείαν ἐγκατάλειψιν τοῦ τόπου ὡς ἐκ τῆς μεταθέσεως τοῦ Πρωτοδικείου και τῆς Νομαρχίας εις Βάμον και τοῦ Σταθμοῦ τῆς Χωροφυλακῆς εις Καλαμίτσιον, και ἀργότερα, εις Κουρνᾶ, οἱ διαφοραὶ ἀντιλήψεις και προκαταλήψεις, αἱ ἀνώμαλοι περιστάσεις και ἐπαναστάσεις, αἱ διαπρατόμεναι ζωκυκλοπαὶ και ληστεῖαι, ὡς και ἀγροζημίαι συνετέλασαν εις τὸ νὰ φέρωσιν τὸν τόπον εις τὴν στασιμότητα τοὺς δὲ ἐναπομείναντες και ἐγκαταληθθέντας κατοίκους εις ἀπόγνωσιν. Προκειμένου διὰ τὸν Σταθμὸν τῆς Χωροφυλακῆς, ἀναφέρομεν ὅτι ἀνεκάνθη ἐσυντηρεῖτο τοιοῦτος παρὰ τῆς τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως, ἐδρεύοντα εις τὸ παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ ἐρειπομένου Ὄθωμανικοῦ φρουρίου «Παράγκια». Κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1892 μετετέθη ἀπὸ ἐκεῖθεν εις Γεωργιούπολιν και παρέμεναν μέχρι τοῦ 1902, κατόπιν δὲ τῆς μεταθέσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ ἐκ Γεωργιούπολεως μετετέθη και ὁ Σταθμὸς εις Καλαμίτσιον, και κατὰ τὸ ἔτος 1916 μετετέθη και εις Κουρνᾶ, λέγω ὅτι ἀπεβίωσαν δέκα χωροφυλακῆς ἐνῶ πάντες γνωρίζωσιν ὅτι οὐδαὶ ἐξ

ἐκείνων ἀπεβίωσαν ἐκεῖ. Καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος διατάσσεται και πάλιν ἡ μετάθεσις αὐτοῦ εις Ἐξῶπολιν. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ διὰ τὴν υγιείαν τῶν ἐκάστοτε ὑπηρετησάντων χωροφυλάκων δὲν λέγομεν ὅτι δὲν ἡσθένησαν τινὲς, ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπῆρχον και τόσαι σοβαρὰ ἀ

σθένειαι ὥστε νὰ τρέπωνται εἰς φυγὴν τροχάδην αἱ Ἄρχαι καὶ νὰ ἐγκαταλείπετε ἢ πρόδος ἐνὸς τοιούτου τύπου, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἀναφερόμεν ὅτι πλὴν τῶν Ἀρχῶν παραμένουσι διαρκῶς καὶ οἰκογένειαι ἐξακολουθῶσιν δὲ νὰ ἐγκαθίστανται καὶ ἄλλαι.

8 Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὴν ὑγείαν τῶν ἐκάστοτε ὑπηρετησάντων χωροφυλάκων δὲν λέγομεν ὅτι δὲν ἠσθένησαν τινας ἄλλ' ὅτι ἔσοι ἐξ ἐκείνων ἦσαν ἀντάξιοι τοῦ προορισμοῦ τῶν καὶ ἐξετέλουσαν εὐδαιμονοῦσιν τὴν ὑπηρεσίαν των παρέμενον ἀρκετὸ χρονικὸν διάστημα ἀνευ μισθισμῶν καὶ κατέβαλον τὰς ἐναργείας των ὑπὲρ τοῦ τόπου, καὶ ἔσοι ἐξ ἐκείνων προσεβάλλοντο ἐκ πυρετῶν ἐθεραπεύοντο διὰ τῆς κινίνης, ἐξ ἐκείνων ὁμοῦς ἄλλοι ἦτο ἐκ τῶν ἀνθυγιεινῶν δυσφημῆσεων τῶν φόβων καὶ τῶν τρόμων προκαταλειμμένοι ἄλλοι ἀλκολικοὶ οἵτινες πολλὰκις διετέλουσαν καὶ κατὰ τὰς νύκτας ἐν κραιπύλῃ, ἄλλοι πάσχοντες, ἄλλοι ἐρωτυμεῖνοι οἵτινες προσεποιῶντο τοὺς ἀσθενεῖς καὶ διὰ πιστοποιητικῶν ἐπεδίωκον τὴν ἀνωχώρησιν των, καὶ ἄλλοι οἵτινες ἐνεκα τῶν ἀπομεικρυσμένων ὁδοιποριῶν ἐπανήρχοντο κατάκοποι, ἂν λοιπὸν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ἐκ κρυολογήματος ἠσθένησαν τι νες βεβαίως δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ δυσφημηθεῖ ὁ τόπος καὶ νὰ ἐγκαταλείπετε παρὰ τῶν Ἀρχῶν. Καὶ πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἐπὶ τριακονταπενταετία προσήχοντο καὶ ἐπανήρχοντο κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἑορτὰς καὶ ἐπισήμως τελετὰς καὶ συναθροίσεις οἵτινες παρέμενον καθ' ἑλὴν τὴν ἡμέραν ἐν ὑπαίθρῳ, λέγομεν ὅτι ἐὰν καὶ πράγματι προσεβάλλοντο ἐκ τῶν ἐλῶδων καὶ λερναίας βεβαίως ὅτι δὲν θὰ ἐξηκολούθουν νὰ ἐπανέρχονται ἐπὶ τὸ σα ἔτη. Πρὸς ἐκείνους δὲ οἵ-

τινες μετὰ πεποιθήσεως ἐς ἀγνοίας των διέδιδον ὅτι ἡ Γεωργιούπολις ἐτύγγανε νεκραταφείον, ἀπαντῶμεν ὅτι οἱ ἀπὸ τὸ ἔτος 1892 ἀπεβίωσαντες μέχρι σήμερον ἀνέρονται εἴκοσι πέντε ἐξ ὧν οἱ δώδεκα ἦσαν παρήλικες καὶ ἀλκολικοὶ.

Εἰς δὲ τοὺς ὑπολογίζοντας ὅτι διὰ τὴν ἐξυγίαν τῶν τόπου ἀπαιτοῦντο ἑκατομμύρια καὶ ἐπομένως ἐθεώρουν ἀδύνατον τὴν ἐξυγίανσιν αὐτοῦ, ἀπαντῶμεν ὅτι ἐδαπανήθησαν τὰ ἐξῆς ποσὰ κατὰ τὸ ἔτος 1892 παρὰ τῆς Πρωτοβουλίας διὰ τὴν ἀνώξιν τῶν πρώτων χανδάκων ἐπὶ τῆς λιμναζούσης ἐλώδους ἐκτάσεως διὰ τὴν διοχέτευσιν τῶν ὀσῶν των στασίμων ὑδάτων τεσσαράκοντα εἰκοσάφραγμα ἤτη δρ. 800. Κατὰ τὸ ἔτος 1893 παρὰ τοῦ Διοικητοῦ Μαχμοῦτ Πασὰ διὰ τὴν ρυμοτομίαν τῆς Γεωργιούπολεως δέκα ἐννεὰ εἰκασάφραγμα δρ. 380. ὧν Κατὰ τὸ ἔτος 1899 παρὰ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας διὰ τὴν ἀνώξιν χανδάκων δρ. 6,000. Κατὰ τὸ 1910 παρὰ τῆς Συνελεύσεως τῶν Κρητῶν δραχ. 10,000 ἐξ ὧν αἱ 6,000 διετέθησαν διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἄλμυροῦ σιδηρὰν γέφυραν, 2,000 διὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Μουρί, καὶ διὰ τὰ ἐξυγίαντικὰ ἔργα τῆς Γεωργιούπολεως ἐκ τοῦ κονδυλίου τούτου μόνον 2,000.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1906 μέχρι τοῦ 1922 ἡ Γεωργικὴ ἑταιρεία, εἰς ἀνώξεις χανδάκων ἐκχωματώσεις καὶ ἐπιχωματώσεις ρυλικῶν λάκκων διοχετεύσεις στασίμων ὑδάτων συντηρήσεως ἀγροπητίων, φυτείας εὐκαλήπτων, καὶ εἰς διαφόρους προμηθείας δρ. 3,798. Τὸ 1922 παρὰ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως εἰς ἀνώξιν χανδάκων δραχ. 6,800.

APX

Και παρά του Δήμου Γεωργιούπολεως δι' ἐκκριώσεις βουρλλιῶν ἀκονίζων και καθαρισμόν τῶν ποταμῶν και τῶν χανδάκων δρ. 2635. Ἐδαπανήθησαν λοιπὸν ἐν ἔλῳ διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς Γεωργιούπολεως δραχ. 22.969. και ἐκ τούτων μόνον δρ. 14.800 ἔδαπάνησεν τὸ Δημόσιον, τὰς ὁποίας ἐκαντοτάκις εἰσέπραξεν ἐκ διαφόρων προόδων. Ἀπὸ τοῦ ἔτος 1892 τῆς ἰδρύσεως τῆς Γεωργιούπολεως διὰ τὴν πρόοδον και ὑποστήριξιν αὐτῆς ἐπιδόθησαν εἰς τοὺς ἑκάστοτε Ὀθωμανοὺς και χριστιανοὺς Γεν. Διοικητὰς, Ἀρμοστὰς Ὑπουργοὺς, και Πρωθυπουργοὺς ἀναφοραὶ δημοψηφίσματα λαοψηφίσματα και τηλεγραφήματα ἑκατὸν τριάκοντα ὀκτώ. Ἐδημοσιεύθησαν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς παρὰ διαφόρων ἐσωτερικῶν και ἐξωτερικῶν ἐφημερίδων και περιοδικῶν διακόσια ὀγδοήκοντα πέντε δημοσιεύματα, και εἰκοσι δύο Διατάγματα. Καὶ ἐξ ἐκείνων τῶν ὑπ' ἀριθ' 231 διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεστάλη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1902 ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ὑπ, ἀριθ' 66 Διατάγματος ἡ μετάθεσις τῆς Νομαρχίας ἐκ Γεωργιούπολεως κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐποχὴν και ἰδριστικὴ αὐτῆς ἐγκαστάσις εἰς Βάμον, και ἐνῶ οἱ ἀρμοδιοὶ ὄφειλον τότε ἵνα λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τῶν τὰ προηγούμενα διατάγματα και τὴν ἔκθεσιν τῶν τριῶν ἰατρῶν δι' ἧς ἀποφαίνοντο ὅτι οὐδένα ἀνθυγεινὸν κίνδυνον θὰ ἐδιέτρεχον οἱ κάτοικοι κατὰ τοὺς ἀνωτέρω χειμερινοὺς ἕξ μῆνας, διὰ τοῦ ὑπ ἀριθ' ἐκείνου 231 ἀσυχωρήτου Διατάγματος κατεδικάσθη και ἐγκαταλήφθη παρὰ τῶν τότε ἀρμοδίων ὁ μόνος ἐν Κρήτῃ ἄξιος προστασίας και ἀρωγῆς τόπος, εἰς τὴν στασιμότητα και ἀσπλάχνως εἰς τὴν τύχην τῶν οἱ πρῶτοι κάτοικοι οἵτινες δὲν ἐγκατέλειπον τὸν τόπον, ἀλλ'

ἐξακολουθῶσιν ἐνεργούντες μετ' αὐταπαρνήσεως ἐπὶ τριακονταπενταετίαν παλαιότες κατὰ μυριῶν ἐμποδίων ἐκατέρωθωσαν ἵνα ἐπιτύχωσιν τὴν τελείαν ἐξυγίανσιν τῶν ὑφ' ἑλῶς τὰς ὑπόψεις ὠφελιμοτάτου ἐκείνου τόπου.

Ὁ Γάλλος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λιέγης κ. Ἐδουάρδος Ἀραγιὸν μέλος τῆς Γαλλικῆς ἀποστολῆς ὅπου τε ἐπισκέφθη τὴν Γεωργιούπολιν, εἶπεν ὅτι εἰς τὰ ὑφάλμυρα ὕδατα δὲν ἀναπτύσσονται ἀνωφελεῖς κώνωπες, και οἱ κατὰ καιροὺς διελθόντες Περιηγηταὶ και ἄλλῃ ἐπίσημοι ξένοι ἐστάθμισον εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ και ἐξήταζον τὰ ὑφάλμυρα ὕδατα περὶ τῶν ὁποίων ἔλεγον ὅτι τυγχάνουσιν πόσιμα και ἀβλαβῆ. Ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ ἐκείνων ἔπιον πολλοὶ ἐκ τῶν διερχομένων, ὡς και οἱ εἰς τοὺς ἀλευρομύλους διαρκῶς ἐργαζόμενοι. Καὶ ὅσον διὰ τὰ ὑπάρχοντα πόσιμα σήμερον ὕδατα πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων τῶν ἀνεωχθέντων φρεάτων τυγχάνουσιν ὑγιέστατα ψυχρότατα και χωνευτικώτατα. Ἡ Ἐθρυστία δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1892 κατοικισάντων και τῶν γεννηθέντων παίδων θαυμάζετε παρὰ τῶν ἑκάστοτε ἐπισκεπτομένων τὴν Γεωργιούπολιν τῶν ὁποίων ἡ ὑγεία κατηγορηματικώτατα διαψεύδει τὰς κατὰ τοῦ τόπου ἀποδιδόμενας ἀνθυγεινὰς δυσφημίας.

Περὶ ὑδενὸς δὲ ἄλλου ἀνθυγεινοῦς μέρους ὅπου πολὺ τοιαῦτο εἰς πολὺ χειροτέραν κατάστασιν ὑπάρχουσι ἐν Κρήτῃ μαστιζόμενα ἐξ ἑλωδῶν πυρεττῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι και τὰ στάσιμα ὕδατα τοῦ Κλαδισοῦ εἰς τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσονται μυριάδες ἀνωφελῶν, ἐδόθη ποτὲ τοιοῦτον ἐνδιαφέρον ἵνα δυσφημᾶται τόσον φανατικῶς και νὰ διαφιμῆζετε ὡς ἀκα-

τοίκητος, και νά θεωρεῖται
ἀδύνατος ἢ ἐξυγεινῆαι αὐτοῦ
καί αἱ ἀνθυγεινῆαι αὐται δια
δόσεις νά προξενῶσι φόβους
καί τρόμους καί εἰς ἐκείνους
ἀκόμη οἵτινες οὐδέποτε τὸν ἔ
σκέφθησαν, ἀλλὰ καί ἡ ἀσυγ
χώρητος ἀδιαφορία τῶν ἀρ
μοδίων θά εἶναι πρωτόκου
στος εἰς τὰ χρονικά, διότι οὐ
τε κἀν ἐσκέφθησαν ποτὲ ὅτι
ἐκ καθήκοντος ὤφειλον ἵνα
λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τῶν τὰς ὠ
φελείας ἄς θά παρεῖχεν ὑφ'
ἔλας τὰς ἐπόψεις μετὰ τὴν
καλλιέργειαν καί δεινροφυτεῖ
αν αὐτοῦ, ὁπότε βεβαίως θά
ἐφρόντιζον ἵνα ἀποστέλλονται
ἐπανειλημμένως ἐπιτροπαὶ ἐξ
ἐδικῶν ἵνα βεβαίως τὴν ἐκά
στοτε ἐπιτυχανομένην θετι
κὴν ἐξυγεινῆαν αὐτοῦ ὁπότε
θά ἀποδεικνύετο ὅτι ἐκ πλά
νης ἰδησοφημεῖτο. Καί ἀντι
νά φροντίσωσιν ἵνα δαπανι
θῶσι, κατὰ τὸ ἔτος 1912 κον
δύλιον τῆς Κρητικῆς Πολιτεί
ας ἐξ εἴκοσι χιλιάδων δραχ
μῶν, καί τὸ κατὰ τὸ ἔτος
1915 παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς
Βουλῆς εἰς πενήκοντα χιλιά
δων, ἐν ὧν ἐβδομήκοντα χι
λιάδες δραχμαὶ ὁπότε θά ἐπι
τυγάνετο ἢ ταχυτέρα ἐξυ
γειανοῖς αὐτοῦ, ἀφαντίας δὲ
οὐδὲ μὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τῶν
οὐδὲ τοὺς κατὰ καιροὺς συ
ναθροισθέντων ἐκεῖ οἵτινες
ὑπέγραφον ἀναφορὰς λαοψη
φίστατα καί τηλεγραφήματα
αἰτοῦντες τὴν ὑποστήριξιν
τοῦ παραλίου τοῦ Ἀποκορώ
νου, εἰς τὸ ὅποιον ἐνεργῶνται
αἱ ἀγοραπωλησίαι τῶν προϊ
όντων καί τῶν ἐμπορευμάτων
αὐτῶν, δυστυχῶς ὁμως ἀντι
νά ἐνσχύσωσιν τὸν πρόεδρον
τοῦ τόπου, μᾶλλον συντέλε
σαν εἰς τὸ νά εὐρίσκονται εἰς
τὴν στασιμότητα καί οὐδὲ
κἀν ἐλάβρανον ποτὲ ὑπ' ὄψιν
τῶν ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν περὶ
χωρίων τῶν ἐνδιαφερομένων
διὰ τὴν πρόδον τῆς Γεωργι
ουπόλεως ἀνέχονται εἰς ἀρκε
τὰς χιλιάδας, ὅτι πολλὰκις
τοὺς ἐτοίμασαν καί διὰ τῶν
ψήφων τῶν καί ὅτι καί ἐκεί

νοι τυγάνωσιν Κρήτης καί
ἀρκετοὺς φόρους πρὸς τὸ Κρά
τος πληρώνουσι, καί κατὰ
τὰς ἐπαναστάσεις ἀρκεταὶ
συνδρομαὶ εἰς χρῆμα καί εἶδη
συνεισέφερον, καί κατὰ τοὺς
ἐκάστοτε πολέμου πρώτοι κα
τὰ τὰς μάχας παρετάσσοντο
καί πολλοὶ ἐξ ἐκείνων ἐν Κρή
τη καί ἀλαχοῦ ἔπεσον.

Ἐν τέλει ἡ περιφέρεια τῆς
Γεωργιουπόλεως ἐξυγειάνθη
τελείως καί οὐδένα φόβον δια
τρέχωσιν οἱ ἐπιδυμούντες ἐκ
δρομῆς ἵνα προσέρχονται
καθ' ἐκάστην ἐποχὴν τοῦ ἔ
τους ἵνα θαυμάζωσιν τὰ ἱστ
ρικά αὐτῆς τοπία, τὴν κατὰ
ξηράν καί κατὰ θάλασσαν
ἀπέραντον αὐτῆς ὄριζοντα,
τοὺς περὶ ἑ αὐτοὺς ποταμοὺς
καί τὴν μεγαλειτέραν τῆς
Κρήτης λίμνην τὴν τοῦ Κορυ
νά. Καί τὸν ἀρχαιότατον μι
κρὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀγιωνί
ου ἐπὶ τῆς ὁροφῆς τοῦ ὁποίου
στηρίζητε ὁ κορμὸς μεγίστης
χαρουπιᾶς θαυμασίας κατὰ
τὸ ὕψος καί μέγεθος καί δρα
τῆς ἐκ μακροτάτης ἀποστά
σεως.

Καί ἐν τέλει καθήκον μοσι
ἐπιβάλλεται ἵνα καί δημοσί
ως ἐκφράσω τὰς ἀπείρους εὐ
χάριστείας μου πρὸς τοὺς ἀ
ξιότιμους εὐγενεῖς Κυρίους
οἵτινες μετ' ἐνθουσιώδους αὐ
ταπαρνήσεως προσέφερον τὰς
εὐγενεῖς αὐτῶν ὑπηρεσίας
διὰ τὴν ἐπιτριακονταπεντα
εῖαν ἐπιτευχθεῖσαν ἐξυγειαν
σιν καί πρόδον τοῦ διαμερί
σματος τῆς Γεωργιουπόλεως.

Καί ἐπικαλοῦμαι καί αὐ
θὺς τὴν πολῦτιμον αὐτῶν συ
νεργασίαν ἵνα ἐπιτευχθῇ ἢ
ταχυτέρα καλλιέργεια τοῦ ἐ
φόρου ἐκείνου τόπου, ἢ χρη
σιμοποίησις τῶν πηγῶν τῶν
ποταμῶν καί τῆς λίμνης εἰς
ὕδρευσις γαιῶν εἰς βιομηχα
νικά ἔργα καί εἰς ἰχθυοτρο
φεῖα, παροχὴ δανείων καλλι
εργείας, καί ἢ ἀπαλλοτρώσις
χέρσων γαιῶν δι' ἐγκατάστα
σιν προσφύγων οἰκογενειῶν.

Η ΕΥΓΕΙΑΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Α.

Ὅπως και ἄλλοτε ἐγράψαμεν ἡ Γεωργιούπολις κατὰ τὸ ἔτος 1880 ἦτο ἐρημος, ἀκατοίκητος, ἀκαλλιέργητος και κατάφυτος ἐξ ἀνθυγιαίνων φυτῶν, εἶχε στάσιμα ὕδατα, ἔζοντα ἔλη μυριάδας βατράχων και ἀνωφελῶν κωνώπων, ἐπὶ πλέον εἶχεν ἀκαλλιέργητους γαίας ἐκτάσεως κατὰ μήκον δέκα χιλιομέτρων και κατὰ πλάτος τεσσάρων, κατὰ τὴν ἔκτασιν δὲ ταύτην ὑπάρχουσι ἐπτὰ ποταμοί, ὡς και ἀρκεταὶ πηγαί, και παρ' αὐτάς ἡ τοῦ Κουρνα λίμνη. Ἄλλ' ἐνεκεν τῶν ἐκαστοτε ἐπαναστάσεων και ἀνωμάλων περιστάσεων, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν αἱ τρομεραὶ ἀγροζημίαι, ἐγκατελειφθησαν αἱ καλλιέργειαι αὐτῶν, ὥστε εἰς τὰς δέχθας τῶν ποταμῶν νὰ σχηματισθοῦν στάσιμα ὕδατα και ἔλη, ἀ ἀναπτυχθῶσιν ἐλώδεις πυρροί, οἱ ὅποιοι προσέβαλλον τὴν υγιείαν τῶν τότε κατοίκων τῶν πέριξ χωρίων, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων εἶχον ὀχροτάτας τὰς ὕψεις, ἐξογκωμένους σπλήνας εἰς 95 ο), ὥστε ἡ θνησιμότης νὰ νέλθῃ εἰς τὸ 30 ο) κατὰ τοὺς μετριότερους ὑπολογισμοὺς.

Ἡ Γεωργιούπολις ἐάν ἦτο ἐλώδης, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν θὰ ἐκατοικετο παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἀρριμάλλων, οὗτε θὰ ἰδρῦετο ἡ μεταξὺ τοῦ Ἀσπρουλιάνου και τῶν Δραμιῶν ἐπίσης ἀρχαία Ὑδραμία.

Τὰ μόννα στάσιμα ὕδατα και ἔζοντα ἔλη τῆς Γεωργιουπόλεως, ὑπῆρχον εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς ἔκτασιν και εἰς μήκος χιλίων τετρακοσίων μέτρων, τὸ μεγαλύτερον δὲ αὐτῆς πλάτος ἦτον ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα μέτρα. Εἰς τὰ πέριξ τῆς Γεωργιουπόλεως ἱστορικὰ τοπεῖα, εἶχον ἐγκατασταθῆ ἀνεργοὶ κακοποιοὶ οἰκιστὲς ἐλήστου και ἐδολοφόνου τοὺς διερχομένους

ξένους, ὥστε τὰ διαπραχθέντα εἰς τὸ στενὸν ἐκαίνο τὸ λεγόμενον τοῦ Ἄλμυροῦ φρικώδη ἐγκλήματα τὰ ὅποια ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ Τουρκικοῦ κυρίως καθεστώτος ἦταν ἀναρρίθμητα, ὥστε ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ περιγραφή αὐτῶν. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ ἔτος 1890, ὁπότε ἐγένετο ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἐξυγιαίνσεως και τῆς καλλιέργειας τῶν ἀνωτέρω ἀναφερμένων δέκα ἐκείνων χιλιομέτρων τῶν χέρσων γαιῶν, και διοχετεύθησαν τὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Γεωργιουπόλεως ὑπάρχοντα τότε στάσιμα ὕδατα, και ἔζοντα ἔλη, ἐπὶ πλέον ἀπεξηράνθη και ἐκαλλιέργηθη ἡ φοδερὰ ἐκείνη μολοσματικῆ ἔστια.

Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ρυμοτομία και ἐκτίσθησαν ἀρκεταὶ οἰκίαι και καταστήματα, ἐγκατεστάθησαν οἰκογένειαι και ἐπιχειρηματία, ἤρξατο ἡ διὰ ξηρὰς και διὰ θαλάσσης ἐλευθέρων πλέον συγκοινωνία, ἤρχισεν ἡ ἀγοραπωλησία προϊόντων και ἐμπορευμάτων. Κατ' ἀνάγκην ἐστειμάτισαν τὰ παρὰ τῶν ἀνέρω και κακοποιῶν διαπραττόμενα φρικώδη ἐγκλήματα ἰδρῦθη σταθμὸς Χωροφυλακῆς ἐγκατεστάθησαν ἐμποροὶ, λατροὶ και πολλοὶ ἐπιχειρηματία.

Συγχρότως δὲ ἤρξατο ἡ φύτευσις δένδρων ὡς ἐσπεριδοειδῶν και ἄλλων, ἀλλὰ και σκαφιδαυπέλων ἀκόμη, εἰργάζοντο δὲ ὑπὲρ τοῦς διακοσίους ἐκ τῶν ἐνέργων ἐργατῶν. Συνεπῶς ἡ πρόδος τῆς Γεωργιουπόλεως ὑπῆρξε καταφανής. Βλέπεσθε

τὴν πρόδον ταύτην ἡ Κυβέρνησις, ἐνεκατέστησεν ἀρχάς, ἦτοι Τελωνοσταθμαρχεῖον, Γεωργικὸν σταθμὸν, Ταχυδρομικὸν Γραφεῖον, παραλλήλως δὲ ἰδρῦθησαν Γεωργικὸς Συνεταιρισμὸς, Γεωργικὴ Ἐταιρεία, οὕτως ὥστε νὰ μεταφερθῇ και αὐτὴ ἡ ἔδρα τοῦ

Νομοῦ Σπακιῶν εἰς τὴν Γεωργιούπολιν. Ἄλλ' ἐνῶ αἱ πλεῖστα ἐκ τῶν πέριξ τῆς Γεωργιούπολεως γαιῶν εἶχον καλλιεργηθῆναι καὶ δαυδραρυτευθῆναι, εἰς δὲ τὰς ὁδοὺς καὶ πλατείας ὡς καὶ εἰς τὰ ὑγρά μέρη εἶχον φυτευθῆναι χιλιάδες εὐκαλύπτοι, καὶ τὰ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καλύπτοντα τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν ὑδραχαρῆ ἀνθυγιεινὰ φυτὰ εἶχον ἀποκοπῆ, αἱ βουρλαταὶ καὶ ἀκονίζται εἶχον ἐκκριθῆναι, καὶ ἐνῶ λέγομεν, διοχετεύοντο τὰ στάσιμα ὕδατα, καὶ ἐπιχωματώνοντο οἱ ρύακες καὶ οἱ λάκκοι, ἀκόμη δὲ προέβαινον εἰς ἀγορὰς οἰκοπέδων καὶ οἰκοδομοῦντο οἰκίαι, αἶθνης καὶ περ' ἐλπίδα παρουσιάζωνται τόσον τρομακτικαὶ δυσφημίσεις κατὰ τῆς Γεωργιούπολεως, αἱ ὅποσαι ἐτρομοκράτησαν τοὺς καλλιεργητάς, τοὺς ἀναλαβόντας ἐπιχειρήσεις καὶ τοὺς διερχομένους ξένους, εἰς τοὺς ὁποίους ἔλεγον **μὴ σταματήσητε εἰς Γεωργιούπολιν, νὰ μὴ πιέτε νερὸ διότι θὰ προσβληθῆτε ἐξ ἐλωδῶν πυρετῶν καὶ θὰ ἀποθάνετε**».

Ἀκόμη δὲ διέδιδον ὅτι ἡ ἐξυγείανσις τῆς Γεωργιούπολεως καθίσταται ἀδύνατος, διότι ἀπαιτοῦνται ἑκατομμύρια, διότι τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἵτινα ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Γεωργιούπολιν, προέρχονται ἐκ τῆς λίμνης Κουρνᾶ, τὰ ὅποια ὡς ἀπεδείχθη οὐδεμίαν σχέσηιν ἔχουσιν μὲ τὰς πηγὰς καὶ τοὺς ποταμοὺς τῆς Γεωργιούπολεως, διότι τὰ ἐν λόγῳ ὕδατα τῆς λίμνης, εἶναι γλυκὰ καὶ κατὰ τὸ καλοκαίριον μένουσιν στάσιμα κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα, ὅπότε τὰ ἐκ τῶν ὀρίων ὄμβρια ὕδατα εἰσρρέουσιν εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκ ταύτης πάλιν εἰς τὸν ποταμὸν Δέλφιν, τὰ ὅποια πάλιν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἰούλιον σταματῶσιν, ἐνῶ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πηγῶν τῆς Γεωργιούπολεως εἶναι ποῦ ὑφάλμυρα, ποῦ καθα-

τὰ καὶ ποῦ γλυκὰ, καὶ ρέουσιν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν ποσότητα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἀναδύζοντα, τὰ ὅποια ἂν ἤθελε συγκεντρωθοῦν ἄλλα αὐτὰ τὰ εἶρα, εἰς μίαν καὶ μόνην ὕδραν θὰ ὑπερπλημύριζον, ὁμοίαν λεκάνην τῆς λίμνης Κουρνᾶ καὶ τῆς αὐτῆς χωριτικότητος. Ἀκόμη δὲ διέδιδον ὅτι ἡ Γεωργιούπολις εἶναι ἕνας νεκρότοπος.

Καὶ τοῦτο δὲν ἦτο καθόλου ἀληθές, διότι ἡ Γεωργιούπολις, πρὸ αἰῶνων ἦτο ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος, καὶ οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρχεν ἐκεῖ, εἰμὴ μόνον τὰ εἰρηλίκια τοῦ ἀρχαίου ἐνατικοῦ φρουρίου, πάντες δὲ οἱ κατὰ τὴν ἐπιχώρην ἐκείνην ἐργαζόμενοι ἐκ τῶν περιουκούντων, περὶ τοὺς διακοσίους εἰς διαφόρους καλλιέργειας, ὡς εἰς ἐξυγίαντικὰ ἔργα, εἰς μεταφορὰς οἰκοδομημάτων ὑλικῶν, καὶ εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις ἐκ τῶν ὁποίων ἐργατῶν, οἱ πλεῖστοι ἦσαν ἐκ τῶν ἀρχικῶς ἀναφερομένων ἀνέργων, καὶ κακοποιῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν ἵνα ἐπιτευχθῆ ἡ τελεία ἐξυγείανσις τοῦ τόπου, μετ' ἀγαπηκότησεως τῶν ἡγετῶν τὰς κα-

τὰ τῆς Γεωργιούπολεως τρομακτικὰς δυσφημίσεις. Συνέβη μάλιστα τὸ εὐχάριστον ἐκ τῶν ἐργατῶν ἐκείνων καταγομένων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων νὰ ἐγκατασταθῶσιν κατόπιν εἰς Γεωργιούπολιν ὑπὲρ τοὺς 150, οἵτινες ἐκαλλιέργησαν καὶ τὰς πέριξ τῆς Γεωργιούπολεως χέρσας γαίας, αἵτινες εἶναι σήμερον κατάφυται ἐκ διαφόρων καρποφόρων δένδρων, σταφιδαμπέλων καὶ ἐσπεριδοῦ δῶν, ἐντὸς δὲ τῆς ρυμοτομίας τῆς Γεωργιούπολεως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὑγρά ἐδάφη, ἐφυτεύθησαν ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας εὐκαλύπτοι διὰ τὴν ἐξυγείανσιν τοῦ τόπου.

Ἀκόμη δὲ καὶ τὰ στάσιμα ὕδατα, ὡς καὶ τὰ ὄζοντα εἰς τῆς Γεωργιούπολεως ἀπεξηράνθησαν. Δι' μυριάδας τῶν ἀνωφελῶν κινώπων καὶ τῶν βατράχων, ἀπὸ τοῦ ἔτος 1890 μετὰ

τὴν ἀποξήρανσιν τῶν στασιμῶν ὑδάτων ἐξηφανίσθησαν. Οἱ ἔλιγον σούντες ἀνερχόμενοι κατὰ τὸ 1880 εἰς 95 ο)ο ἐξέλειπον καὶ αἱ θνησιμότητες ἀνερχόμενοι εἰς 30 ο)ο ἠλαττώθησαν εἰς τὸ ἑλάχιστον ὅριον αἱ δὲ ὠχρόταται ὄψεις ἐξηφανίσθησαν καὶ οἱ ἐξογκωμένοι σωλῆνες βαθμηδὸν ἐθεραπεύθησαν. Τὰ παρὰ τῶν κανοποιῶν στοιχείων διαπραττόμενα ἐγκλήματα ἐσταμάτησαν. Προληπτικῶς ἀνεώχθησαν φρέατα καὶ σήμερον ὑπάρχουσι πόσιμα ὕδατα ψυχρότατα καὶ ὑγιέστατα.

Ἐπιχωματώθησαν λιμναζούσαι ἐκτάσεις, ρύακες καὶ λάκκοι, ἐξεριζώθησαν βουρλῆαι καὶ ἀκονιζέαι καὶ ἄλλα ἀνθυγιεινά φυτὰ ἀπεκόπησαν τὰ εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν ὑδροχαρῆ τοιαῦτα τὰ ὅποια ἐκάλυπτον ἐπιφανείας αὐτῶν, καὶ ἐκατορθώθη νὰ μὴ λευκαίνωνται τὰ ἀκατέργαστα λινάρια εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, καὶ νὰ μὴ ἀλιεύωσιν διὰ τῶν φλόμων τοὺς εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν ποταμῶν ἰχθυεῖς, καὶ χέλις, διότι τὰ μὲν ἐσήποντο, τὰ δὲ τρωγόμενα καθίσταντο λίαν ἐπιδηλαθῆ εἰς τὴν ὕγειαν. Εἰς Γεωργιούπολιν κατὰ τὸ ἔτος 1890 δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς κάτοικος, καὶ σήμερον κατοικεῖται ἀπὸ ἑκατὸν ἐξήκοντα κατοίκους, τῶν ὁποίων τὴν ὕγειαν θαυμάζουσιν οἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν διερχόμενοι ἕνοι. Ἀπὸ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐτελέσθησαν εἰς Γεωργιούπολιν τεσσαράκοντα τέσσαρες γάμοι, ἐγεννήθησαν ἑκατὸν εἰκοσι παῖδες, καὶ ἀπεβίωσαν τεσσαράκοντα ἄτομα, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἦσαν παρήλικες καὶ ἀλκοολικοί. Ἀπὸ τῶν δέκα κατὰ μῆκος χιλιόμετρων τῆς ἐν λόγῳ ἐκτάσεως εὐφοροτάτων χέρσων γαιῶν, τὰ τρία δέκατα ἐξ ἐκείνων μένουσιν εἰσέτι ἀκαλλιέργηται.

Τὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς λίμνης ὄξοντα Ἐλη καὶ στάσιμα ὕδατα ἀπὸ τὸ ἔτος 1910 ὅταν ἀνεώχθη δὲ ἐκ τῆς λίμνης χάν-

δαξ, ἵνα διοχετευθῶσι τὰ ἐν καιρῷ πλημμύρας ρέοντα ἀφθονα ὕδατα τὰ ὅποια ἐκάλυπτον ἀρκετὰς γαίας, ἐπίσης καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς ὑπάρχοντα στάσιμα ὕδατα καὶ ἔλη ἀπεξηρανθήσαν καὶ ἐκαλλιεργήθησαν καὶ σήμερον εἶναι κατάρυτα ἐξ ἐσπεριδοειδῶν καὶ σταφιδαμπέλων. Διὰ τὴν ἀποξήρανσιν δὲ τῶν στασιμῶν ὑδάτων καὶ τῶν ἐλῶν καὶ διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ὄχθων τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πηγῶν, ἵνα διευκολυθῆ ἡ ἐλευθέρα ροὴ καὶ τῶν ὑπολοίπων στασιμῶν ὑδάτων, δὲν ἀπαιτοῦνται ἑκατομύρια ὤ; φαντάζονται τινὲς, καὶ γίνονται αἴτιοι ἵνα ἀδιαφορῶσιν οἱ ἀρμόδιοι, ἀλλ' οὕτε καὶ ἀπαιτοῦνται ὑπεροχια τεχνικὰ ἔργα ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον διοχετεύσεις στασιμῶν ὑδάτων, καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὑπολογίζονται μόνον ἑξακόσιοι χιλιάδες δραχμῶν, τὰς ὁποίας κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος θὰ εἰσπρίξῃ τὸ Δημόσιον Ταμεῖον διπλάσιαις ἐκ φορολογίας τῶν προϊόντων αὐτῶν.

Εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δέλφινας καὶ Καθροῦ ἕκτασιν ἡ ὅποια ἐθεωρετο ἡ πλέον ἀνθυγιεινὴ, αἱ ὑπάρχουσαι γαίαι ἐκαλλιεργήθησαν, εἰς δὲ τὸ κέντρον αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς τοποθεσίας «Βάρδιας», ἔνθα ὑπάρχουσι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀρχαῖοι ἐπὶ τῶν μαρμάρων λίθοι ὑποτίθεται ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχον ἡ ἀρχαῖα Ἰδραμία, ἐκεῖ οἰκοδομήθησαν τέσσαρες οἰκίαι καὶ κατοικῶσιν οὗ τρεῖς οἰκογέναιαι, ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Ἀτπρουλιάνον τέσσαρες οἰκίαι καὶ κατοικῶσιν πέντε οἰκογέναιαι.

Ἄλλα καὶ σήμερον ἀκόμη οἰκοδομεῖται τὸ μετοχικὸν Ἐλαιουργεῖον, καὶ εἰς τὸ στεῖνον τοῦ Ἄλμυροῦ ἔνθα ὑπῆρχε τὸ κρυσφήγετον τῶν κακοποιῶν οἰκοδομήθη καὶ ἄλλη οἰκία ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἔναντι ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Βρυσῶν πέντε ἄλλαι εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦσιν καλλιέργηται κικρεῶν. Ἐ. φ. δὲ καὶ

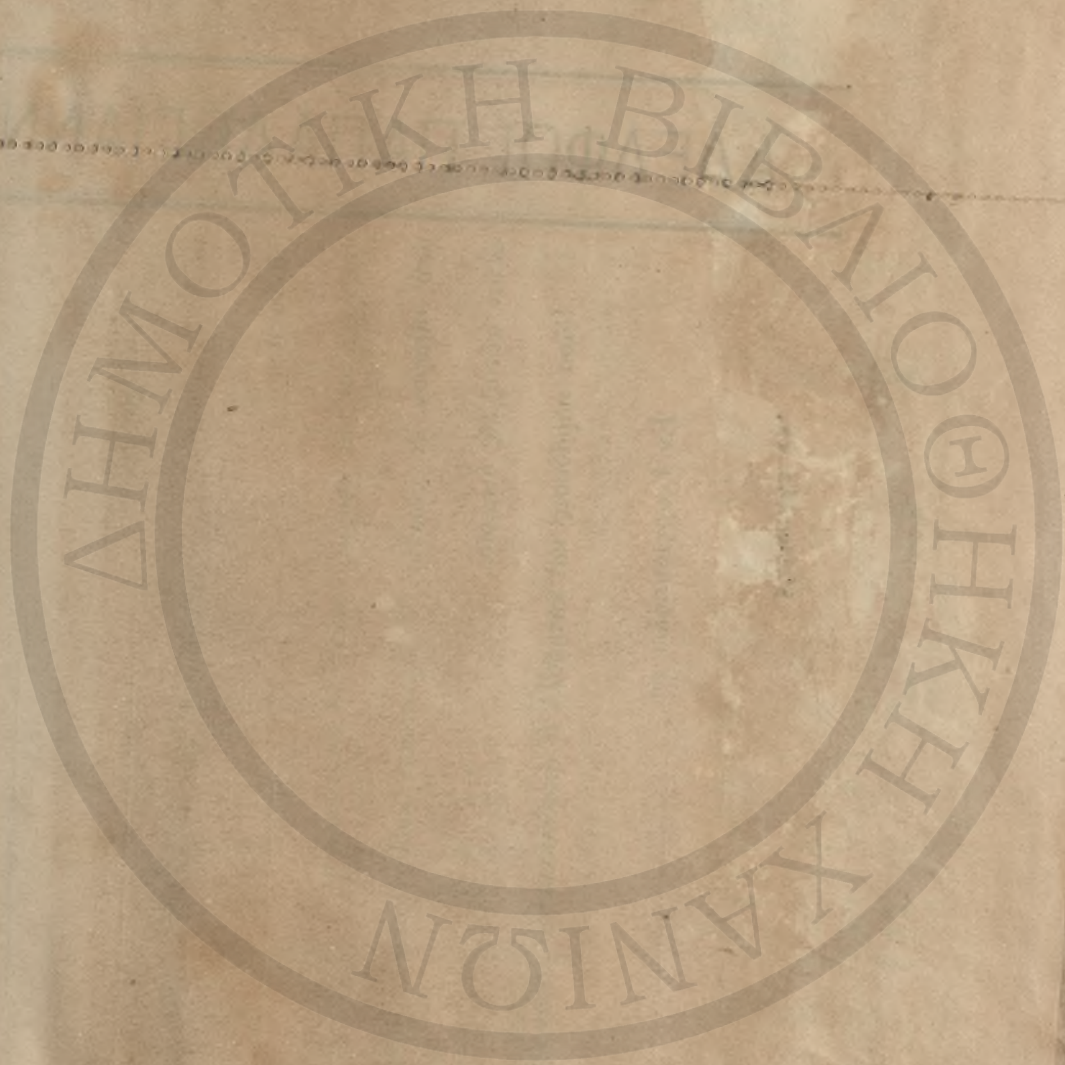
πολλοί άλλοι προθυμοποιούνται να προδώσιν εις εβραίους καλλιέργειας και φυτείας, εν τούτοις αποθαρρύνονται διότι δεν υπάρχει ακόμη η αγροτική ασφάλεια, διότι πρόσφατοι είναι εισέτι αι κατά τὸ παρελθὸν διαπραχθεῖσαι δολοφονίαι Γεωκτημόνων παρὰ τῶν ἀγροζημιωτῶν.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἀπὸ τὸ ἔτος 1880 καταβαλλομένων ἐνεργειῶν κατὰ μεριάδων ἐμποδίων και κινδύνων, περὶ τῆς καλλιέργειας, και τῆς ἐξυγιάνσεως και τῶν συνοικισμῶν τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐκτάσεως, ἐπετρέπετο νὰ ἀδιαφορῶσιν οἱ κ.κ. ἀρμόδιοι, ἀντὶ δὲ νὰ ἐνισχύσωσι διὰ σοβρῶν ἀποζηρητικῶν ἔργων, τοὺς προκινδυνεύοντας ἐπὶ τόσα ἔτη καλλεργητῆς, και ἐπιχειρηματίας, τοὺναντίον διὰ τῆς ἀδιαφορίας των συτέλεσαν εἰς τὸ νὰ παραμῆνῃ ἡ πρόοδος τοῦ τόπου εἰς τὴν στασιμότητα, διότι και περὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἀπὸ τὸ ἔτος 1890 ἐγκατασταθέντος Σταθμοῦ τῆς Χωροφυλακῆς, πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ἐγκαταλειμένου ἐκείνου τόπου, ἠδιαφόρησαν, και ἐγκτελείφθησαν οἱ ἑκατὸν πενήκοντα ἐκεῖνοι κάτοικοι, οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Γεωργιούπολιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κακοποιῶν και τῶν ἀγροζημιωτῶν. Ταῦτα ὑπῆρξαν ἀφορμὴ ὥστε πολλοὶ ἐκ τῶν ἐμπόρων νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν πλοῦσιον ἀλλ' ἀτυχῆ αὐτὸ τόπον. Ἐπίσης τὸ Ταχυδρομικὸν γραφεῖον, τὸ ὅποσον εὕρισκεται εἰς παράλιον ἐμπορικὸν κέντρον και εἰς τὸ ὅποσον ἐηργοντο τόσαι δι-σκληψαί, ἐξ ἄλλου ἐγένοντο τόσαι ἀγοραπωλησίαι πρὸόντων, και ἀπεστέλλοντο δι' ἐπιταγῶν πρὸς τοὺς συναλλατομένους ἄρκετά χρηματικὰ ποσὰ παραμῆνει ἐπὶ διετίας δλοκλήρον ἀνευ προισταμένου. Τὰ δαπανηθέντα δὲ διὰ τὴν ἐξυγιάνσιν τῆς Γεωργιουπόλεως ἀπὸ τὸ ἔτος 1890 εἶναι τὰ ἐξῆς, παρὰ τοῦ ὑποφαινομένου διὰ διοχετεύσεις στασιμῶν ὕδατων και ὀζόντων

ἐλῶν τεσσαράκοντα εἰκοσάφραγκα ἤτοι δραχ. 800, κατὰ τὸ 1893 παρὰ τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως διὰ τὴν ρυμοτομίαν 19 εἰκοσάφραγκα ἤτοι δραχ. 380, τὸ ἔτος 1899 παρὰ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας διὰ διοχετεύσεως ὕδατων δρ. 6.000 τὸ 1910 παρὰ τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως δραχ. 10000 ἐξ ὧν αἱ 6 000 δι-ετέθησαν διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ σιδηρῶν γέφυραν, διὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Μουρὶ 2,000. διὰ δὲ τὴν Γεωργιούπολιν μόνον 2,000, κατὰ τὸ ἔτος 1912 παρὰ τῆς Γεωργικῆς Ἐταρείας δραχ. 3,798, τὸ 1912 παρὰ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως δραχ. 6,800, και παρὰ τῶν ἐκαστοτε Δημάρχων τῆς Γεωργιουπόλεως δραχ. 2,635, ἤτοι ἔδαπανήθησαν δραχ. ἐν δλω 22,969 ἀλλ' ἐκ τούτων ἔδαπανήθησαν παρὰ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας δραχ. 14,800. Σημειῶσον δτι κατὰ τὸ ἔτος 1912 ἐψηφίσθησαν παρὰ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας δραχ. 20,000, ἐπίσης δὲ και παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς ἐψηφίσθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1915 50,000 ἤτοι ἐν δλω δραχ. 70,000 ἀλλὰ δὲν ἐχορηγήθησαν δυστυχῶς.

Καὶ ἐνῶ μετὰ τὴν ἔνωσιν εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη ἔδαπανήθησαν παρὰ τοῦ Κράτους ἀρκεταὶ χιλιάδες δραχμῶν διὰ τὴν Ἀγυῖα δὲ ἑκατομμύρια, διὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐκτασιν τῆς Γεωργιουπόλεως, τῆς ὁποίας αἱ γαίαι ὁπερέχουσιν κα κατὰ τὴν ἐκτασιν τῆς Γεωργιουπόλεως, και κατὰ τὴν γονιμότητά ἄλλων μερῶν, δὲν ἐχορηγήθη οὐδὲ ὀβολός. Ἀντὶ δὲ οἱ ἐκαστοτε ἀρμόδιοι νὰ ὑποστηρίξωσιν τὸν ἐθνικὸν γεωργικὸν πλοῦτον τῆς ἐν λόγῳ ἐκτάσεως, ἡ ὁποία καλλιεργουμένη θὰ παρέχῃ ὠφελείας, ὄχι μόνον εἰς τοὺς περιοικοῦντας ἀλλὰ και πρὸς αὐτὸ τὸ Κράτος.

Δυστυχῶς και περὶ τῶν

καθ' ἐκάστην διαπραττομένων ἀνυπολογίστων ἀγροζημιῶν ἀδιαφρῶσιν. Διότι ἐάν ἐπροστατεύοντο ὅπως ἔπρεπεν αἱ καλλιέργειαι καὶ αἱ δένδρουφυτεταί, ἡ Γεωργιούπολις μετὰ τῆς ἐν λόγῳ ἐκτάσεώς τῆς, θὰ ἦτο σήμερον κατὰφυτος ἐξ ἐσπεριδοσιδῶν, σταφυδαμπέλων καὶ ἐκ περιβολίων μπουσταμιῶν, θὰ ἵππετέλει δὲ ἓνα μεγαλειώδη, ζηλευτὸν πραγματικὸν γεωργικὸν πλοῦτον, καὶ δὲν θὰ εὕρισκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκλιπαρῇ τοὺς ἐκάστοτε ἀρμολίους, διὰ τὴν πρόσοδόν τῆς.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῶν ἰσχυρισμῶν μας τοῦτων, ἀναφέρωμεν τὴν καλλιέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σπόρων ἐξ Ἀμερικῆς φυτευθέντων ἤτοι καρπουζίων καὶ πεπονίων, διὰ τὰ ὅποια ἐπικαλοῦμεθα τὴν μαρτυρίαν ἐκείνων οἱ οὖνες ἐδοκίμασαν ταῦτα, καὶ τὰ ἐθαύμαζον κατὰ τὸ μέγεθος, τὸ βάρος, τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ἰσοδείαν. Τὰ καλλιεργηθέντα δὲ κατὰ τὴν τρέχουσαν ἰσοδείαν παρὰ τῶν περιουκούντων κατὰ μήκος τῆς ἐν λόγῳ ἐκτάσεως φυστικα ὑπολογίζονται ἄνω τῶν χιλίων ὄκτ., πλὴν δὲ παρ' ἄλλων ἐν συνόλῳ ἀξίζουσι ὑπὲρ τὸ ἑκατομύριον ὄ; ὑπελογίσθη.

Ἦδη ἐρωτῶμεν κατόπιν τῶν τῶν προαναφερομένων, ἐπιτρέπεται κ. κ. Ἀρμόδιοι νὰ τρέπωνται αἱ Ἀρχαὶ τροχάδην εἰς φυγὴν λόγῳ τοῦ ὅτι προσεβλήθησαν ἐκ πυρετῶν δύο, ἔστω καὶ τρεῖς, χωροφύλακες, ἐνῶ εἰς τὴν Γεωργιούπολιν κατοικοῦσαν ἐκ τῶν ἐξήκοντα κάτοικοι, καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1890 μέχρι σήμερον ἀποβιώσαντες ἀνέρχονται μόνον εἰς τεσσαράκοντα.

Ἄν δὲ ἐκ τῶν χωροφυλάκων ἠθύνθησάν τινες, ἡ Διοίκησις τῆς Χωροφυλακῆς ὄφρατε κατόπιν αὐστηρᾶς ἐξετάσεως, νὰ διατάξῃ τὴν μετάθεσιν αὐτῶν, καὶ ἔχι τοῦ Σταθμοῦ, διότι ἐγκαταλείποντο οἱ εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐκτασιν ἐργαζόμενοι ἐκ τῶν περίε χωρῶν εἰς τὴν τύχην των, καὶ εἰς τὴν διάθεσιν

τῶν κακοποιῶν, καὶ τῶν ἀγροζημιῶν, καὶ ἔχι νὰ καταδικάζεται εἰς τὴν στασιμότητα τόσος μέγας ἔθνικὸς πλοῦτος. Συμπεραῖ δὲ τῆς μετάθεσεως τοῦ Σταθμοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πολλὰ ἀδικήματα ὡς καὶ διαρρήξεις διεπράχθησαν, κατὰ τὸν παρελθόντα δὲ Αὐγουστον, ἐγένετο καὶ ἐνοπλὸς διαίαι ἀπαγωγὴ, ριφθέντων ἀρκετῶν πυροβολισμῶν πρὸς τρομοκράτησιν τῶν κατὰ τῶν, ἵνα μὴ ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν κειμένων των, πρὸς καταδίωξιν αὐτῶν. Εἰς τὸ στενὸν τοῦ ποταμοῦ Ἀλμυροῦ ἐνθα ὑπάρχουσι τὰ εἰσπρία τοῦ Τουρκικοῦ φρουρίου, εἶχε ἐγκατασταθῆ παρὰ τῆς Τουρκίας ἔχι μόνον σταθμὸς χωροφυλακῆς, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸς τοιοῦτος, πρὸς ἀσφάλειαν τῶν διερχομένων ξένων. Κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1890 κατόπιν πολλῶν ἐνεργειῶν ἐγκατεστάθη εἰς Γεωργιούπολιν ὁ σταθμὸς ἓνα προστατεύει τοὺς διερχομένους ξένους, τοὺς ἐγκατασταθεύοντας ἐπιχειρηματίας, καὶ τοὺς καλλιεργητὰς τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐκτάσεως. Ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ὄμορος σήμερον ἐκ Γεωργιούπολεως, θεωρεῖται παρὰ πάντων ἀσχετος καὶ ἐπιζημία, διότι δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν πραγματικὸν σκοπὸν τῆς. Προκειμένου δὲ νὰ καταργηθῇ ὁ Σταθμὸς τῆς Γεωργιούπολεως, ἄς ἀκούσωσιν οἱ ἄρμόδιοι ὅτι τοιοῦτοτρόπως καταδικάζεται εἰς τὴν στασιμότητα καὶ ὅτι εἰπέριε οἰκούντες ἴσως θὰ κατατῆκωνται καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς φοβερᾶς ἐλονοσίας. Ἄλλ' ὅτι οἱ κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐκτασιν καλλιεργηταί, δὲν πτοῦνται ἐκ τῆς φοβερᾶς κατ' αὐτοὺς ἐλονοσίας τῆς ἱερναίας ἀνιῆς Ἰδρας, παρὰ μόνον ἐκ τῶν κακοποιῶν καὶ τῶν ἀγροζημιῶν, καὶ ὅτι ἡ καλλιεργουμένη ἐκείνη μεγάλη ἐκτασις δύναται νὰ ἐπαρκῇ καὶ νὰ διατρέφῃ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα χιλιάδας κατοίκων.

Ἀπὸ τὸ ἔτος δὲ 1890 ἂν καὶ ἐδημοσιεύθησαν παρ' εὐγενῶν δημοσιογράφων ἀναρροβητὰ ἀρ-

θρα, ὑπὲρ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ τόπου, καὶ ἂν καὶ ἐπαθόθησαν παρὰ τῶν τῶς Δημάρχων τοῦ Ἀποκεντρώου, τῶν Στραίων καὶ ἐκ τῶν ἐτυμικῶν τῆς Ρεθύμνης, καὶ ἐκ τῶν κατοίκων

τῶν περίξ χωρίων, ἀναφοραί, δημοψηφίσματα πρὸς ἐθνοσυνελεύσεις, Βουλὰς, πρὸς τοὺς ἐκάστοτε Διοικητάς, πρὸς Ἀρμοστάς, Ὑπουργούς, καὶ Πρωθυπουργούς, αἰτοῦντες τὴν ὑποστήριξιν τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ τόπου, πρὸς ἐνθάρρυνσιν ἔχι μόνον τῶν κατοίκων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιχειρηματιῶν, καὶ τῶν συνοικισμῶν ἀκόμη ἀλλὰ δυστυχῶς μόνον εἰς ὑποσχέσεις μελετῶν εἰς τυπικὰς παραχωρήσεις κενδυλίων, εἰς ἐγκαταστάσεις προσφύγων, καὶ καταδίκων ἠρκοῦντο, ἀναβολαὶ δὲ ἐπὶ ἀναβολῶν διεδέχοντο ἢ μία τὴν ἄλλην, καὶ ἀντὶ ἄλλης ὑποστηρίξεως, εἴχομεν μόνον τὴν αἰωνίαν ἐγκατάλειψιν. Πάντοτε συμβαίνει νὰ διέρχωνται καθ' ἑλπίαν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν ξένου ὡς καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῆς Κρήτης ἐπαρχιῶν καὶ ἕνεκα τῶν δυσφημῆσεων κατὰ τοῦ τόπου δὲν πίνουσι σταγόνα νεροῦ, τὸ ὅποιον δὲν σνέβαιναν, οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν Κωπαΐδα. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτὴν εὐρισκόμενοι καὶ δημοσιογράφοι ἀκόμη δημοσιεύουσι διαφόρους ἀπειρίας, γελοίας τελμῶμεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἕνας κατα τὸ ἔτος 1928 εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 85 φύλλον τοῦ περιοδικοῦ «Ἐθνικὴ Ζωὴ» ἀφοῦ ἐφωτογράφησε τὸν πλωτῶν τῆς Γεωργιουπόλεως ποταμόν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ στυροῦ καὶ ἔγραψε «ἐνθάδε κεῖται ὁ λειμὴν τῶν ἀρχαίων Ἀμφιμάλλων».

Ἄλλος δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1933 δι' ἐντυπωσιακοὺς μᾶλλον λόγους ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν «Πατρὶδα» Ἀθηνῶν, ἀφοῦ ἐφωτογράφησε καὶ αὐτὸς ἕνα ἀγδοηκοντούνητην γέροντα, μόλις ἔχοντα ἀναρρώσει ἐκ σοβαρᾶς ἄλλης ἀσθενείας, μετὰ ξυδὲ τῶν ἄλλων ἀναφέρει, οὔτε ἤτον καὶ ὠχρὸς.

Ἄντα τῆς τῶρα καὶ κρινεῖται ἂν ἦτο δυνατὸν μετὰ μακρῶν νόσον εἰς 80. τούτης γέρον καὶ ἐκ σοβαρᾶς ἀσθενείας βασιανισθῆις ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἦτο ὁ δοκίμιος ὡς τὸν γράφοντα. Ἄρα, ἐκ σποριατικῆς καὶ κατ' ὑπαγόρευσιν τῶν μακρόθεν τῆς Γεωργιουπόλεως συνοφαντιῶν, ἔγραψα καὶ οἱ δύο ἀνωτέρω κύριοι τὰ ἀνωτέρω δι' ἐντυπωσιακοὺς μᾶλλον λόγους. Τσαυτὴν δὲ ἀσυγκώρητον ἀδιαφορίαν ἐπέδειξαν οἱ ἐκάστοτε κ. ἀρμοδίε, εἰς πᾶν διὰ ἀφορὰ τῆς Γεωργιουπόλεως, ὥστε καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν τῶς διορισθέντα ἱατρὸν ἐπὶ τῆς ἐθνοσυνείας τοῦ ὄποιον ἤ ἔδρα ἐπεβάλλετο νὰ εἶναι ἢ Γεωργιουπόλεως ὡς καιμένη πληροιστέρα τῶν ἄλλων διομοισμάτων, ἠνέχοντο, λέγομεν οἱ κ. ἀρμοδίε, ὃ ἐν λόγῳ ἱατρὸς νὰ εὐρισκεται εἰς Βίμον 10 χιλόμετρα καὶ 15—20 ἀκόμη μακρῶν τοῦ κέντρου τῆς ἐπιστομῆς τῆς ἀσθένειας του, διότι μίχοι τοῦ χωρίου Κορωτῆ Ρεθύμνης ἔπρεπε νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς ἐθνοσυνείας, ὡς τὸ τελευταῖον ὄριον. Ὡς ἐκ τούτου, οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐθνοσυνείων ἔσκεν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀποστάσεως μεταβαίνουσαν ἐπὶ πρὸς Θεραπείαν.

Ἐπίσης ὁ Βάμος εἶχεν ὀρεσθῆ ὡς ἔδρα καὶ τοῦ Γεωργίου, ἐνφ' ἔπρεπε νὰ ἦτο ἢ Γεωργιουπόλεως, διότι εἰς τὴν περιφέρειάν τῆς ὑπόκειται αἱ εὐφοροῦνται γαῖαι, καὶ τὰ ἀφθονα ὕδατα, ἕνα ὑποδοκίμιον καὶ εἰς τοὺς καλλιθητῆς, ἐπειτα τὰ εἶδη, τῶν σπόρων καὶ τῶν φυτῶν τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ φυτεύωνται εἰς τὰς ἐπιδοκίμιαις γαῖαι, διὰ νὰ εἶναι ἐξ ἑσφιλισμένη ἢ ἐπιτυχία των. Κατόπιν δὲ τῆς τῶς μεγάλης ἀδιαφορίας τῶν ἀρμοδιῶν, κατῆς ὑπὸ πάντων ἐγκαταλείψεως ἐπὶ τῶν σποριῶν τῶν ἰατρῶν, τῶν κατ' ἑλπίαν ἐκτασιν καλλιθητῶν, ἔτινας ἐκαλλιέργησαν μεγάλας ἐπιδοκίμιαις γαῖαι, καὶ ἐφύτυσαν ἀπειρα ἐσπεριδοκίμιαι, σποριατικὰ καὶ ἐσπεριδοκίμιαι, οὐδεὶς τὸν ἐθνοσυνείας τοῦ μίχοι τῶν ἀνω τῶν ὀρεσθῆ

ποντα Γεωκτημόνων, εις άντιθέσεις
 φροήτων προς άρδευσιν γαιών
 διαφυγείας έσπεριδοειδών, και
 εις νέας να προβώσιν οίκοδομής,
 σήμερον μάλιστα όλοτε οίκοδο-
 μείναι και μετοχικόν έλαιουθ
 γείον εις τό χωρίον 'Ασπροουλιά
 τον. 'Ενθ δέ σήμερον ή ύγεία
 τών κατ'ά την έκτασιν έκείνην
 έργουζομένων, μετά τών περιου-
 κούτων θαναμάζεται παρά πάν
 τών και έ·θ κατ'ά τό έτος 1880
 εΙ έλευσοσθιντες άνηχογοντο ει:
 95 ε)σ και θνησιμότητες ει:
 80 ο)σ παρατηρείται ποτα τό εδ
 χόριστον μετά 44 ήτη και μετά
 συνεχή καλλιέργειαν τών αειών
 εκείνων έλαδών γαιών, όπό
 τών αυτών πάντοτε καλλιεργη
 τών ή έλουσοσία δέν άνέρχεται
 παρά εις 2 ε)σ ή δέ θνησιμότης
 εις 1 ο)σ. Σημειωτέον δέ ότι
 και εις πολλά άλλα μέρη της Κοή
 της υπ'άρχονν νοσηρότερα τή.
 Γεωργιουπόλιω, ούθεις όμως
 λόγος γίνεται τόσον πεισμώνως
 και φανατικώς όσον διά την
 Γεωργιουπόλιν. Καί οι δυσφη
 μήσεις εΰται δυστυχώς χόριν
 τών ήμιμέτρων του έρδουτος
 και τών έ·άσιτοτε άρμολιών πο
 λιτευτών να συντελέσωσιν ώστε
 να μη έγκατασταθώσιν αι κατ'ά
 τό 1899 άφικθείσαι εις Χανιά
 τέσσαράκοντα οίκογένειαι Καυ
 κασίων, εις τές όποίας προσα-
 φήθησαν και οίκοπέδα ώρωςάν
 διά την έγκατάστασιν των.

'Αλλά και πολλοί άλλοι έπεχει
 ρηματικά έμποδίσθησαν να έγ-
 κατασταθώσι, σκοπεύοντες να
 έμμεταλλευθώσιν την κλουσίαν
 λίμνην του Κοιρινά, μετατρέ-
 ποντες ταύτην εις Ιχθυοτρο-
 φείον, Πλήν τούτου θά έκρησι-
 μοποιούν έτι μόνον τές πηγές
 του 'Αλυσοϋ ποταμού, αλλά
 και τών άλλων εις διάφορα πα-
 ραγωγικά έργα λαμβάνοντες σα-
 βαράν πρόνοιαν και δι' αΰτην
 την κηνοτροφίαν, οι διαθίδον-
 τες δέ τές δυσφημίσεις εκεί·ας
 κατ'ά της Γεωργιουπόλεως, διέ-
 ηρατιον έν άγνοίς των άσυγχώ
 ρητε άδικήματα, διότι παρίστα
 νον τό άδύνατον της έξυγιάν-

σ·ως αυτης δε άβασίμων δυσφη-
 μιών, συντελούν δέ εις τό να
 επαρόσθωνται παρά της φρεσθε-
 έλευσοσίας άφ' εις ός οι κατ'ά την
 εκτασιν εκείνην περιουκοσντες,
 και άφ' έτέρου να διακόπτεται
 ή πορόδος αυτης. 'Ηδη ή Γεωρ
 γιουπόλις καλλιεργείται και έξυ-
 γιαινεται από τό έτος 1890, πα
 ρά τές άντιδράσεις και δυσφημί
 ρεις ταύτας, ήτοι έπι 45 ήτη, να
 υπ'άρχοντα δέ τότε στάσιμα ύδα
 τα, τό έζοντα έλη. τα άνθυγίαι
 να φυτά, οι άνθρωποις κήνωπερ,
 οι βίτραχοι και όλα τα άλλα κα

να έξεποκίσθησαν, και εις τές ο-
 δούς, και πλαστίας και εις την
 προκυμαίαν αυτης υπ'όσχομοι
 σήμερον ύπέρ τους τιλίους δια-
 κολίους πατήφυλοσ εύκάλυπτο
 οΰτινες συντελέσαν εις τό να έ-
 ξασφαλισθί ή ύγεία τών κατοί-
 κων, και προς άπόδειξιν άναφέ
 ρομεν ότι οι από τό έτος 1890
 άποβίώσαντες άνηχογονται μόνον
 εις 40. 'Οθεν ούδένα κίνδυνον
 διατρέχωσιν πλέον οι διερχόμε
 νοι ξένοι, ταλμώμεν να διακηρύ
 ξωμεν στενωρίως, οι δέ εκδοε-
 μεις ώ; και οι επιθυμούντες ίνα
 άναλαβώσιν έπωφελείς έπιχειρή
 σεις δε σπεύσωσιν καθ' όσον τό
 μέρος ταύτα είναι άνεμετάλλευ-
 τα, όσον δέ άφορα διά τό παρά
 της Διμενικης 'Επιτροπής πρό
 διατίας εκτελούμενον έργον από
 της παραλίας της Γεωργιουπό-
 λεως μέχρι της νησίδης 'Αγ. Νι-
 κολάου, τό όποιον θά έμποδίση
 τές κατ'ά τών κυμάτων συσσω-
 ρου μέγας ύλ ε, αΰτινες άπο-
 φράττουσι την είσοδον του κλω
 του ποταμού, και έν καιροΰ μά
 λιστα τρικυμίας καθιστιθώσιν άδυ
 νάτους τές φορτοεκφορτώσεις
 τών προΰντων και τών έμπορευ-
 μάτων, δέν εί·αι άνώγκη να τό
 έξάρωμιν. 'Ενθ δέ κατ'ά τό πα-
 ρελθόν έτος εκ τών ύπολογισ-
 θέντων 220 μέτρων έξετελέσθη
 σαν τό 190 κατ'ά μήκος, και έδα
 κω γύθη τό παρά της Διμενικης
 'Επιτροπής, δε 100,000 δρ. κον
 δύλιον. έπ·λείπονται δέ άπόμη

μόνον 25 μέτρα, ἴσα ἐπιπέδη μετὰ τῆς Νησίδος, ὑπολογιζομένης τῆς συμπληρωματικῆς αὐτῆς διαστάσεως, μόνον εἰς 40 χιλ. ὄρουμ **Καὶ ἐν τούτοις.**

Καὶ ἐντούτοις, τὸ ἔργον ἐκεῖ ἔλαττο παραμένη εὐθείᾳ δυσειχθῶς ἀνεκτέλεστον, καὶ διατρέχει τὸν μέγιστον κινδύνον νὰ παρασυρθῆ παρὰ τῶν ἐλαττωμάτων. Ὁ ἴσος μέγας κλονετικὸς διὰ τὸν ἄνεμον τῆς Γεωργίουπόλεως, ἐὰν ἐτελειώθη οὐνεύμας διότι μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔργου θὰ μεταφέρωνται τὰ διάφορα ἔμπορεύματα καὶ προϊόντα ποσότητος φερτωόμενα εἰς τὴν Νησίδα, καὶ ἀπὸ ταύτης διὰ μικροῦ τεχνικοῦ ἔργου θὰ φερτέωνται ἀπὸ εὐθείας εἰς τὰ πλοῖα. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου ἔργου προκειμένου, ἵνα ἀδιαφοροῦσιν οἱ ἀρμόδιοι, ὡς καὶ οἱ δυνάμενοι νὰ συνελθῶσιν εἰς τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσίν του. Ἐπισημῶς δὲ καὶ αὐταὶ αἱ πλείετ μεγάλοι παραγωγικαὶ κοινοὶτητες τῶν ὁλοίων τὰ προϊόντα θὰ ἐξάγονται ἐκ τοῦ λιμένος ἐκεῖνου, καὶ θὰ πωλοῦνται ἀσφαλῶς εἰς καλὰς τιμὰς, τὰς συνίφερες καὶ διὰ πολλοὺς λόγους ὅπως εὐνοιοφύρωσιν διὰ νὰ ἀποπερατωθῆ τὸ ἐν λόγῳ ἔργον. Ἐπισημῶς καὶ ἡ Ἐπαρχικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποκοροῦνον ἤβουλο νὰ ψηφίσῃ τὸ ἀπαιτούμενον κονδύλιον διότι καὶ αὐτὸ εἶναι εἰς ἔργον διὰ τὸ ὅποσον ἐπείκει νὰ ἐνδιαφεροθῆ ἡ Ἐπαρχία διότι ἀποκτᾷ εἰς ἀπὸ πλεόν ἐμπορικὸν λιμένα καὶ εἰς ἀπὸ πλεόνον πλουσιοφῶς ὄν κέντρον.

Ὅθεν οἱ κ. κ. ἀ μόδιε δέον ἵνα λάβωσιν ὑπὸ ὄψιν τῶν ὄντων διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐξυγίαν τῶν διαμερισμάτων τούτων, καταβλήθησαν ἐπὶ τόσα ἔτη κατόπιν μυρίων δυσχερειῶν καὶ κινδύνων μεγάλα προσπαθεῖται ἵνα ἐπιτευχθῆ ἡ καλλιέργεια, ἡ ἀποξήρανσις καὶ ἡ ὑγεία τῶν περιοικούντων, ἐὰν εὐνοιοσθεῖται νὰ σταματήσωσιν τοῦλάχιστον ἐς μετὰ τοῦ τῆσιν ὄντων φανατικῶς δυσφημίσεις, αἱ ὁποῖαι καταδικάζουσιν τὴν

πρόθεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σπασμῶδητα, ἵνα ἀναθέσωσιν εἰς Ἐπιτροπὴν ἐξ ἰατρῶν καὶ ἄλλων ἐδικῶν, ἵνα ἀποφανθῶσιν περὶ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τοῦ τόπου καὶ ἀπαλαχθῆ ἐκ τῶν τούτων οὐβαρῶν δυσφημιῶν, διότι διὰ τὴν ἐπιτευχθῆ ἡ τελεία καὶ ἡ ταχεύεσσα αὐτοῦ καλλιέργεια ἀπαιτοῦνται ἐργατικαὶ χεῖρες καὶ ἐπιχειρηματῆαι.

Καὶ τελειῶντων θεσφῶν καθῆκον μὲν ἐπιτακτικόν, ὅπως καὶ δημοσίᾳ ἐκφράσω τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μου πρὸς πάντας τοὺς ἀξιοτίμους καὶ εὐγενεῖς κυρίου, ἵτινες μετ' αὐταπαρρησῆσεως προσέφερον τὰς πολυτίμους αἰτητῶν ὑπηρεσίας διὰ τὰς ἀπὸ τὸ ἔτος 1880 ἐπιτευχθείσας προστάσεις τοῦ ὑπ' ὄψιν τὰ ἀπόψιν ὁρελιμωτάτου τούτου διαμερισματος τῆς Γεωργίουπόλεως. Τούτῃ παρακαλῶ δὲ συγχρότως ἵνα μὴ παύσωσιν ἵνα συνεχωροῦσιν καὶ εἰς τὸ μέλλον ὑπὲρ τῆς τελείας καλλιέργειας καὶ ἐξυγίανσεως τοῦ ἐξόχου τούτου κλονετῶ παραγωγικοῦ διαμερισματος.

Γεωργίουπολις Ν)βριος 1934.
Μετὰ τὴν Ἐπαρχογεάννην

ΠΡΩΤΑ ΠΕΜΤΗΣ

29

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1934

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΧΑΝΙΩΤΙΚΗ

